GÜNEY

KÜLTÜR
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ

Yıl / Sal: 2 • Sayı / Hejmar: 8 • Ekim, Kasım, Aralık / Çiriya Pêşin, Çiriya Paşin, Çileyê Pêşin • 1994

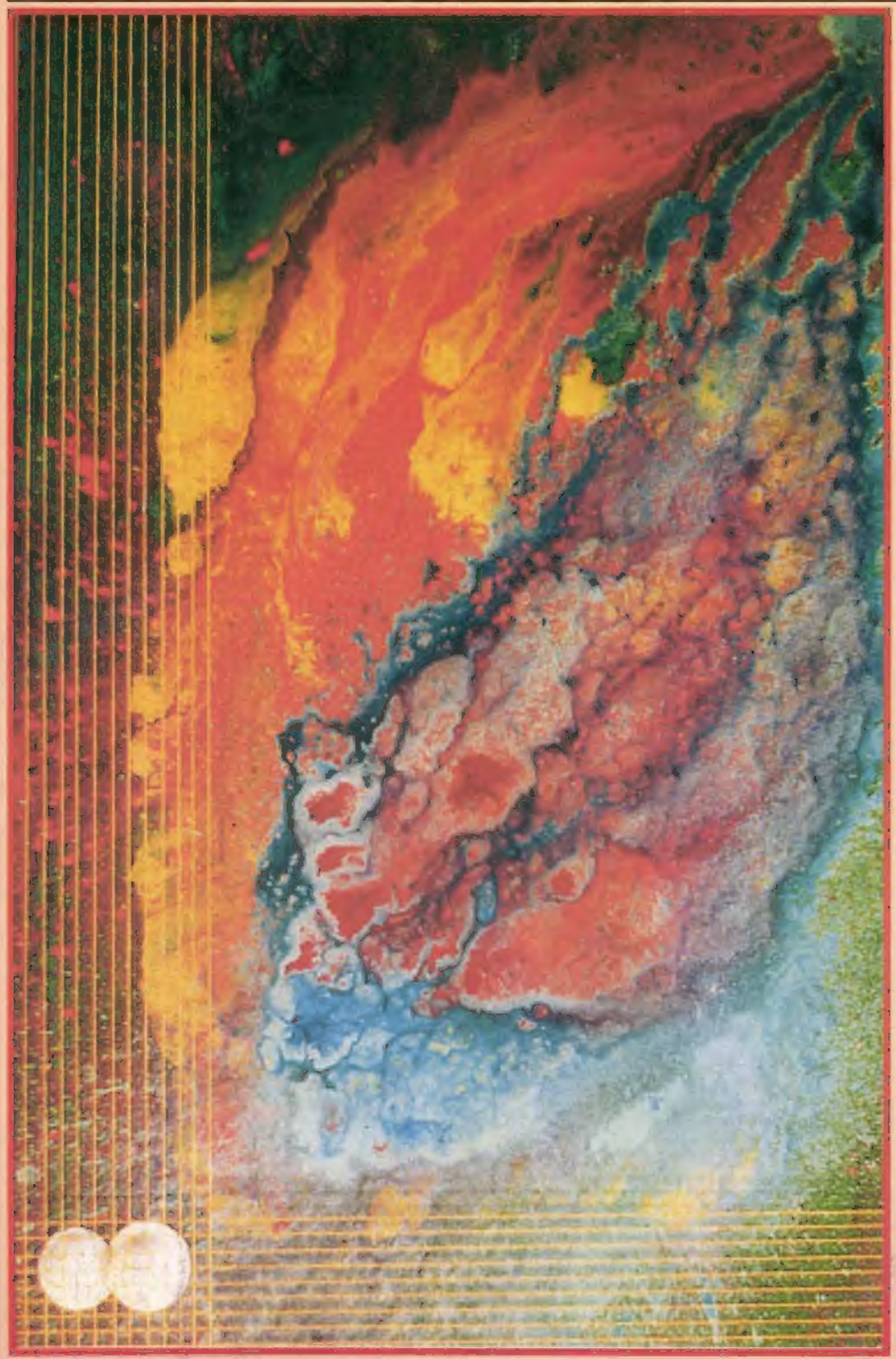

Jemal Abdo • Mem u Zin

- Yılmaz Güney'i 10. ölüm yıldönümünde andık
- İhanet, Yozlaşma ve Nihat Behram
- Ömer Hayyam
- Charlie Chaplin
- Senaryoculuğun Senaryosu

- Fatoş Güney
- Yaşar Kaya
- Ece Ayhan
- H. Halis
- C. Karlı
- Temel Demirer
- Baran Fundermann
- Hüseyin Kalkan
- Şafak Altun
- Oturan Adam
- Gabar Çiyan
- Hakkı Çimen

YILMAZ GÜNEY'İ YAŞATALIM

Birbirinden güzel kartpostal serisi

Siyah-beyazlar	1 Adet	1.00,- DM
	10 Adet	7.00,- DM
Renkli Seri	1 Adet	1.50,- DM
	10 Adet	10.00,- DM

Posterler DIN-A-3 (29.7 x 42 cm) Renkli

1 Adet	3.00,- DM
10 Adet	20.00,- DM

Poster DIN-A-4 (21 x 29.7 cm) Renksiz

1 Adet	1.50,-DM
10 Adet	10.00,- DM

Yılmaz Güney Takvimi 1995
DIN-A-3 (29.7 x 42 cm)
Renkli 7 Yaprak 10.00,- DM

Basında Yılmaz Güney Kitabı

Tüm Çevrelerin Yılmaz Güney
Değerlendirme Yazıları
330 Sy. 10.00,- DM

Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümünün Anma Geceleri'nin Video Kasetleri
4 Saatlik 2 Kaset 40.00,- DM

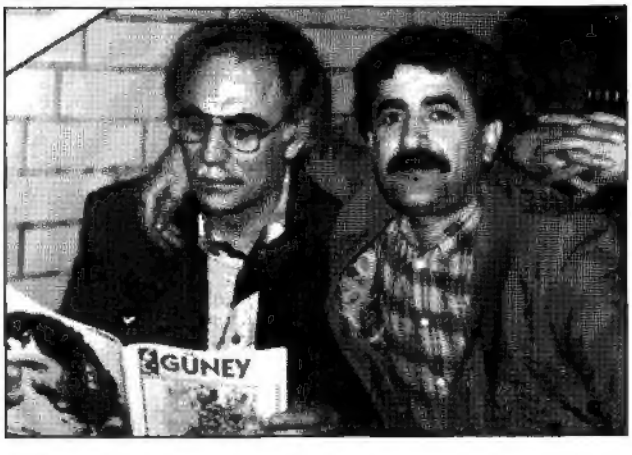

GÜNEY'i bulabileceğiniz adresler

İSTANBUL:
- Akyüz Kitapevi
- Sosyal Yayınları
- Yılmaz Güney Vakfı
- İnter Yayınları
- Dönüşüm Yayınları

AVRUPA:
- Fransa — Özgül Kitapevi Paris
- Avusturya — Autonomes Konkret Höhenemes Voralberg
- İsveç — Sana Bökförlag Stockholm
- İsviçre — Derba Kitapevi Basel
- Almanya — Barış Kitapevi Duisburg
  — Ufuk Kitapevi Berlin
  — Bücherkiste Dieckmann – NÜR.
  — HORB Demokratik Birlik – S.

Yılmaz Güney'in eserlerini inceleyelim

- KİTAPLAR
  - Oğluma Hikayeler
  - Sanık
  - Salpa
  - Hücrem
  - Gençlik Öyküleri
  - Halkın Sanatçısı Y.G.
  - Arkadaşım Y. Güney
  - Yunan Bıçağı
  - Kürt Gözüyle Y. Güney
  - İnsan Yılmaz Güney
  - Basında Yılmaz Güney
  - Y.G. ve Kürt Sineması
  - Bütün Siyasi Yazılar
  - Y. Güney Efsanesi
- FİLMLER
  - Acı
  - Ağıt
  - Arkadaş
  - Baba*
  - Belgesel
  - Düşman
  - Duvar
  - Duvarın Ardında
  - Endişe
  - Sürü
  - Umut
  - Umutsuzlar
  - Yol
  - Zavallılar

- **Güney Şiir Kitaplığı**
  - Bir Bulut Kaynıyor — E.Yıldırım
  - Eylemin Günlüğü — E. Yıldırım
  - Hasretimden Kesitler — H. Çelik
  - Sıla Yolunda Haykırış — E. Agöz
  - Yarınların Türküsü — H. Halis

Kitap ve Kültür ürünleri bağışlarınızı bekliyoruz.

İÇİNDEKİLER

Dost Yılmaz Güney **Yaşar Kaya**	4
İhanet, Yozlaşma ve Gemisini Kurtaran Kaptanlar **H.Halis**	5
N'oldu Sana Nihat Gardaş **Temel Demirer**	9
Yılmaz Güney'in Onuncu ölümyıldönümünü Kutladık	13
Gecelere Gelen Mesajlar	21
Basında Y. Güney Geceleri	24
Sanatçılar ile Röportajlar **Şafak Altun**	27
Öykü: Pelageya **C. Karlı**	30
Senaryoculuğun Senaryosu **Ahmet Soner**	32
Charlie Chaplin Sineması - 2- **Baran Fundermann**	34
Savaşınız Varsa Şiiriniz Yoktur **Hüseyin Kalkan**	37
Şiir Bahçesi	38
Jamal Abdo **Baran Fundermann**	40
Silgiler, Silerken, Silinirler de **Ece Ayhan**	41
Ömer Hayyam **Oturan Adam**	42
Kitap Tanıtımları	47
Çocukla Gelen Sevgi **Ali Bali**	50
Kürtçe - Zazaca **Gabar Çiyan**	53
Okuyucu Mektupları	56

SUNU

8. Sayımızda yeniden Merhaba!

Uzun bir aradan sonra, gecikmeli olarakta olsa yeniden birlikteyiz. Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümünü anma gecelerinin tüm dökümanlarını sizlere ulaştırabilmek için, 1 aylık gecikme ile çıkıyoruz.

Bu sayımızın ağırlığı, doğal olarak 10. ölüm yıldönümüne ayrılmış bulunuyor. Bununla ilgili gecelerin hazırlık çalışmalarını, gecelerde yapılan konuşmaları, programın gidişatını, gecelere gönderilen mesajları ve basında çıkan geceler ile ilgili haberleri sırasıyla kamuoyuna sunuyoruz. Ayrıca gecelerin mali bilançosunu çıkararak; tüm üyelerimize, bizi destekleyen kişi ve kuruluşlara ve halkımıza hesap veriyoruz.

Bu sayımızda eski "Özgür Gündem" gazetesi sahibi Yaşar Kaya, Yılmaz'ın üzerine yazdığı bir anı ile aramıza katıldı, bize güç verdi. Ahmet Soner arkadaş ise, daha önce yayınlanmış olmasına rağmen bize ulaştırdığı bir yazı ile yine aramıza katılarak katkıda bulundu. Mustafa Demir arkadaşın gönderdiği ve 1988'de Sanat 88 adlı derginin 6-7. sayılarında yayınlanan yazıyıda bugün halen güncelliğini koruduğu için yeniden yayınlıyoruz. Yine Hakkı Çimen arkadaşın bir Zazaca öyküsünü de bu sayımızda bulacaksınız.

Bu sayıda yazarlarımız arasına İkinci Yeni'nin, kendi deyimiyle Sivil Şiir'in önemli isimlerinden Ece Ayhan da katılıyor. Ayhan'ın Sivas katliamını savunan "Sırp Şair" dediği İsmet Özel'i konu edinen kısacık yazısını sunuyoruz umuyoruz.

Bu sayımızı güçlendiren bir yazarımızda Temel Demirer arkadaş oldu. Temel Demirer, Nihat Behram'ın Yılmaz'a yaptığı seviyesiz saldırıları yazısıyla geriye çevirmeye çalışıyor. Prof. Şehmuz Güzel'in yazıları ise elimize geç ulaştığından dolayı yayınlayamıyoruz. Bütün bu yeni yazar arkadaşlarımıza aramıza hoş geldiniz diyor, arkadaşlığımızın dostluğumuzun daha da gelişmesini arzuluyoruz.

Bazı yazılar elimize çok geç ulaştığından dizgiye verilemiyor, ama bir dahaki sayıda da güncelliğini yitiriyor. Yazarlarımızın yazılarını erken ulaştırmaları gerekiyor. Önümüzdeki sayı için 10 Aralık'ta elimizde olmalıdır. Ayrıca dergimizin içeriği ile ilgisi olmayan, kültürel değer taşımayan yazılar yayınlanmayacak.

Dergimizin bu sayısında yazarlarımız Ömer Hayyam'ı, Jamal Abdo'yu, Palegaya'yı tanıtacaklar. Gabor Çiyan arkadaşımız önemli bir çalışmayı, Yılmaz Güney'in Oğluma Hikayeleri'ni ana dili Kürtçe'ye çevirmeye başladı. Charlie Chaplin'in portresi ise bu sayıdada sürecek.

Güney, sekizinci sayısında okuyucularına yeni bir sayfa, "şiir bahçesi" sayfası açıyor. Okuyuculardan şiirler ve kısa mektuplar giderek artıyor. Bunlar çok güzel gelişmelerdir. Ancak edebiyat ve kültür çalışmalarının diğer dallarına fazla ilginin olmaması üzücüdür. Bu yüzden okuyucularımızdan kültürel konuları içeren araştırmalar, tartışmalar, kitap tanıtımları, resimler, öyküler, oyunlar vb. çalışmaları da bekliyoruz. Gelen yazılar daktilo ile veya okunaklı yazılmalı ve yazılar 6 daktilo sayfasını geçmemeli.

Tüm dostlukların ve güzelliklerin sizin olması dileğiyle.

GÜNEY KÜLTÜR-SANAT-EDEBİYAT DERGİSİ

YIL: 2 • **SAYI:** 8 Ekim • Kasım Aralık • 1994

YAZIŞMA ADRESİ

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği
Solingerstr. 1/A • 47166 Duisburg / Almanya
Tel.: 0203 / 54 87.23 • Fax: 0203 / 54 88 23

FİYATI

30.000 TL • 5 DM • 5 FL • 15 FR
35 Ö.SL • 4.5 İ.FR

ABONE VE İSTEME KOŞULLARI

Dergi Fiyatına 3 DM posta ücreti eklenerek istenir.
Bank. Hes. No.: Stadtsparkasse Duisburg
Knt.Nr.: 207/008 764 • BLZ: 35050000

İLAN KOŞULLARI

Havale önceden ödenince

	İç Sayfa	Kapak İçi
Tam Sayfa:	150,-	180,-
Yarım Sayfa:	80,-	100,-
Çeyrek Sayfa	50,-	65,-

Kültür ve demokratik içerikli ilanlar alınır.
Türkiye'den ilanlar % 50 indirimli alınır.

Dost Yılmaz Güney

Yaşar KAYA

Birbirimizi tanımazdık önceleri, ben bir gün Beyoğlu'nda bir sinemaya gitmiştim. Maximilian Schell'in "Nürnberg Duruşması"nı seyredecektim. Balkonda oturuyordum. Eski Beyoğlu Sinemaları şimdi birer rüya oldu. Elhamara'lar, Ses Sineması gerek mimari ve gerekse sanat sinmiş dekorları ile birer gizemli dünya idi. Beyoğlu daha Sirkeci'leşmemişti, Tünel'de Markiz ve Leban pastaneleri vardı. Lefter'in Yeri'nde Laterna çalardı. Klapen Pasajı'ndaki küçük, sevimli Bohem meyhaneler bozulmamıştı. Hasır yerli yerindeydi. Asmalı Mescit bütün güzelliğini koruyordu, Baylan'a ise biz üniversite öğrenciliği yıllarımış olanlarla cezaevi, eziyetevi görenler gidip oturuyordu. Nerden geldik bu eski Beyoğlu nostaljisine.

Evet Antrakta lambalar yandı, herkes etrafına bakınıyordu sağda solda tanıdık kimler var diye? Bizim Siverekli, kara kuru o zamanların çirkin kıralı Yılmaz'da oturuyordu. Dediğim gibi birbirimizi tanımıyorduk. Sonraki yıllar DDKO yıllarıdır. Benim, askerde sürgünde olduğum yıllardı, ben İstanbul'a izine indikçe gençler bana Yılmaz'dan söz ederlerdi. Sonra Taksim Belediyesi'ndeki Diyarbakır geceleri, Örfi Akkoyunlu ağabey, Nebahat Çehreli, Yılmaz Güney dönemi. Bizim Kürt gençlerine sıcak bir dost olarak bakışı. İşte öyle bir dönemdi, o dönem de.

Sonra 1967 son baharında 10 yıl sonra mahkumiyetimizle sonuçlanan 49.lar davasının sekiz aylık genel gözetim cezasını çekmek için Genel Kurmay Askeri Mahkemesi'nden aldığım dosyam koltuğumun altında biçte görmediğim KONYA'ya sürgüne gidiyordum. Konya'ya ulaştığımda bir otele iniyorum, birazdan ilk iş olarak şehir karakoluna gidip polise dosyamı vereceğim ve ben genel gözetim cezamı çekmek için geldim diyeceğim. Otelden çıkıyorum. Şehir karakoluna yürürken yolda sanık arkadaşlarımdan sonradan Batman Belediye Başkanı olan Mustafa Ramanlı'ya rastlıyorum. Beni görünce şaşırıyor, kısaca olayı anlatıyorum. "Ha şehir karakoluna gelen komser, Batman'dan geldi beraber gidelim diyor. O yedek subay elbiseleri içinde Konya'da askerlik yapıyor. Karakolda çay içiyoruz. Komiser defteri açıyor, bu sürgünlerin defteri olsa gerek. Yılmaz Güney'in resminin altına benim verdiğim vesikalık resmi yapıştırıyor. Yılmaz Güney benden önce Konya'da çekmiş sürgün cezasını, gülümsüyorum. Komser de gülümsüyor. "Sevdiğimiz bir dosttur Yılmaz Güney" diyor. Komiser Mustafa'nın babası Sait Zamanlı amcayı anlatıyor. O da 55'de Ağalarla beraber batıya sürgün edilmişti, Ankara'da evi vardı ben her Ankara'ya geldiğimde görüşürdük. Adam gibi bir adamdı, bölüğü belli namuslu bir Kürt vatandaşı idi Sait amca! Kürt kimlikliydi. Mustafa bizim bölükten değildi zaten, sonradan da görüşmedik.

Bir gün dedeleri Emine Perixane'yi de söz konusu edeceğiz. Biz Yılmaz ile sürgün karakol defterinde de yanyana komşu olmuştuk.

Konya'daki sürgün günlerinde çoğunlukla Kürt kahvelerine giderdim. Sadece çay içmeye ve sohbete, ben oyun bilmem tavla bile. Kürt kahvelerinde duvarlardaki en dikkat çekici resim Yılmaz Güney'in resimleriydi, etrafı çoğu kez süslenmişti. Bu dost insanlara sorduğumda biz onu çok severiz diyorlardı. Mertliğini, yiğitliğini, şovalyeliğini hep anlatırlardı bana. Onu çok benimsedikleri belliydi. Konya'da da krallar gibi yaşamıştı. O'nun da belliki mühiti bu Kürt kahveleri olmuştu. O dönmüştü sürgünden ben ise yeni başlayacaktım.

Sonraları hep takip ettim yaşam çizgisini.

Denilebilirki hep krallar gibi, yaşadı, krallar gibi de öldü, Yılmaz çok genç yaşında Kürt halkının kaybettiği bir değerdir. O'da "ağulardan süzülerek" gelmişti. Uzun yıllarını cezaevlerinde geçirdi. İmralı yarıaçık cezaevinde iken oranın savcısı bizim Dersimli arkadaşımız Müslim Topçu idi, beni çalıştığım iş yerimde ziyarete gelmişti. Benden küçüktü, benim üniversiteyi bitirdiğim yıllarda İstanbul'a okumaya gelen bir kuşaktandı. "Aman Müslim ne edersen et, Yılmaz'ı rahat ettir, tek ricam o" dediğimde "Ağabey sen merak etme ben ona güzel bir köy evi verdim. Sağını solunu tamir ettirdim, elektrik var suyu var, okuyup yazabiliyor, sen müsterih ol" demişti. Ben de çok rahatlamıştım. Müslim çok genç yaşında kalp krizinden öldü.

Yılmaz Güney için birçok şey yazıldı, birçok şey de yazılacak önceleri bıçkın bu taşra delikanlısı, bu sevimli adam, bu yürekli arkadaş nasıl da insan severdi. Yurtdışına çıktıktan sonra belki de hayatı görüşü dünyaya bakışı değişti. Kürt Enstitüsü'nün kurucuları arasında yer aldı. Newroz'larda güzel konuşmalar yaptı.

Beyaz perdenin Erd Flayn'ı Lemi Kovşun'u değildi Yılmaz Güney her zaman yiğit-yürekli Siverekli bir Kürttü. Yılmaz Bizi biz eden sevda'nın bir ürünüydü. Yılmaz her duvara asılacak bir Kürt portresiydi. O portreyi milyonlar gögüslerinde kalplerinin üstünde taşıyorlardı. Ömrü vefa etmedi. Çok erken öldü. Bizim için yapılacak birçok filmi yarım bırakıp gitti.

13.10.94 Brüksel

İhanet, Yozlaşma ve Gemisini Kurtaran Kaptanlar

H. HALİS

1980'lerden sonra toplumumuzda yaşanan toplumsal erozyonlaşma korkunç boyutlara varmış durumdadır. Bir zamanların toplumsal kurtuluşu için uğraşan aydınları, önderleri, sanatçıları vb. yenilenme, değişme, tabuları yıkma adına tehlikeli değişimlere ve giderek yozlaşmalara giriştiler. Kariyer için, aşk için ve en önemlisi de çıkar için güneşin altında bir yer kapabilmek uğruna burjuvaziyle tiksindirici ilişkiler geliştirdiler. Çok uluslu yozlaşma ilişkilerine girdiler.

Ahlaksal ve insansal değerler adeta bozuk para gibi harcandı. Geçmişte yapamadıklarının on katını yaparak geçmişin acıları çıkarılmaya çalışılıyor sanki. Kısaca toplumumuzda bir Roma-Bizans imparatorluklarındaki çöküntüler yaşanıyor. Sevgi yozlaştırılarak cinsel tatmine vardırılmış. Gelişme-yönetme yozlaştırılarak kariyerizm ve ne pahasına olursa olsun yükselme derecesine vardırılmış, emeğin karşılığı veya geçim sorunu yozlaştırılarak para kazanmanın, toplumun üstünde bir yaşantı kurmanın ve giderek burjuvalaşmanın aracına vardırılmış.

Ülkemizde 12 Eylül sonrası gelişmeler, bireysel yozlaşmaların sistemin bilinçli müdahalesi sonucu giderek toplumsal altüst oluşlara vardırıldığını defalarca kanıtladı. Faşist feodal burjuva sınıflar elinde tuttuğu devlet olanakları sayesinde toplumu hızla yoksullaştırırken, onların ellerindekini avuçlarındakini toplayarak bir avuç hızla yükselen kanemici-vurguncu kapitalist, yarattılar. Böyle bir yöntem zaten haksızlık ve dengesizlik üzerine kurulu olan düzeni iyice karmaşıklaştırdı.

Devlet ve düzen katında süren vurgunculuk, kimilerinin hızlı yükselişi, yurtdışına servet biriktirme, lüks yaşantı araçları devrimci ve demokrat saflarda da etkisini hızla gösterdi. Eski sosyalist ve devrimci çevrelerden zayıf karakterli unsurlar yavaş yavaş düzenin çarkına takılmaya başladılar. İçlerinden bazıları uzun bir süre dayandılar, ama sonuçta onlarda parayı, aşkı, yükselmeyi yeniden keşfettiler. İşte bunlardan biri de Nihat Bahram olmuştur. Beklemediğimiz bir anda ondaki değişiklikler bütün devrimci-demokrat çevreyi derinden üzdü.

Nihat Behram'ın Burjuva Basınıyla Bütünleşmesi

Nihat Behram 14 yıldır yurtdışında sürgünde olan bir yazar ve şairdir. 14 yıl sonra Ağustos 94'de kardeşi Ataol Behramoğlu vasıtasıyla Milliyet gazetesinden Zeynep Oral'ı arıyor. O'na olan "güvenini" örnekleri ve tarihleriyle anlattıktan sonra, elindeki Yılmaz Güney'le ilgili "malzemeleri?" ancak ona teslim edebileceğini anlatıyor. (1 Eylül 1994 Milliyet) Ne imiş bu malzemeler? "Her şey, şifreli mektuplar, açık mektuplar, ses bandları, çeşitli ülkelerin dışişleri bakanlıklarına ilişkin belgeler, yayınlanmamış fotoğraflar, bu konuda yazdığı kitap ve olayın (Yılmaz'ın kaçınlışının) filmi..."vb.

İşte Nihat Behram'ın bütün maharetleri ve fırsatları bunlardır. Bunları on sene sakla "arkadaşı" Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümünde burjuva basınına sat ve köşeyi dön taktiği. Öyleya, "sakla samanı gelir zamanı." Nihat, samanı iyi sakladı da, samana ot ve küspe eklemeyi de hiç unutmadı. Onu pahalıya satabilmek için her türlü burjuva yolu denedi. Elindeki anı, resim vb. şeyleri yıllarca devrimci basından gizledi.

Bütün bunları Nihat Behram arkadaşlık, dostluk adına yaptı elbette. Anılarını, hatıralarını açık artırmaya sunarak paha biçilmez dostluğunu açıkça sergiledi. Açık artırma diyoruz biz buna, çünkü o elindeki malzemeleri satma işini ilk önce Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği yöneticilerine teklif etti.

16 Nisan Cumartesi günü Destek Derneği temsilcisi bir arkadaş ve Avusturya'dan dernek üyesi 3 arkadaşın saat 13.00'de Basel'deki DERBA Kitabevi'nde Nihat Behram ile kendisinin teklifi üzerine görüştüler. Kısa bir konuşmadan sonra 10 dakika ilerdeki Elbistanlılar'ın lokantasında görüşmeler devam etti. Üç saatlik görüşme, Destek Derneği temsilcisinin Nihat Behram'ın tekliflerini geriye çevirmesi ve "gerekirse ilerde bu konuda yeniden görüşürüz" demesi üzerine kapandı.

Görüşmenin ana konusu ne idi? Bu yıl Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümü dolayısıyla Almanya'nın 4 şehrinde anma geceleri yapılacaktı. Gece Tertip Komitesi bu çerçeve içinde Yılmaz'ın bir arkadaşı olan Nihat Behram'ı da arayarak, bu gecelerde konuşma yapması ve şiir okumasını teklif etmişti. Telefon ile Debra Kitabevi üzerinde yapılan bu çağrıyı Destek Derneği ve Vakıf ile dayanışma talep edildiğinde Nihat Behram ilk önce "zamanım yok" gerekçesiyle red ediyor. Ama buna rağmen Derneğin telefon ve faksını da alıyor. Bir saat sonra aklına çok müthiş şeyler gelmiş olacak ki Nihat Behram, Derneği arayarak hem "bu telefonun kontrolünü" yapıyor, hem de "Bende çok sayıda yayınlanmamış yazı, mektup ve fotoğraf vardır. Gelin görüşelim anlaşırsak size vereyim ve geceye de gelebilirim" şeklinde bir öneri getiriyor. İşte Basel'deki görüşme bunun sonucu gerçekleşiyor.

Görüşmede Nihat Behram yalnız olmayı tercih ediyor, ancak Destek Derneği temsilcisi diğer üç üyenin yanlarında kalmasını sağlıyor. (Bu durumu daha sonra telefonda Nihat Behram 'siz beni oyuna getirdiniz' diye yorumluyor) Nihat Behram ilk önce kendisinin geçmiş mücadelesinden, Yılmaz'a olan "bü-

yük" dostluğundan, çektiği zorluklardan bahsediyor. Devrimci çevrenin ve Fatoş Güney'in kendisini yanlız ve fakir koymasından bahsediyor. Çünkü "Herkes memlekete istediği gibi gidip geliyor. Fatoş benim askerlik paramı bile yatırmadı ki vatandaşlığım ölmesin de bende gideyim" diyordu.

Görüşmenin ileri seyrinde Nihat Behram yanında dolaştırdığı ufak siyah dosya çantasından yirmiye yakın fotoğraf, birkaç mektup örneği ve Yılmaz'ın 1977'de bazı sanatçı ve aydınlarla yaptığı toplantının ses kayıtlarını çıkarır. Bir sürü süslü ve gereksiz lafların ardından bunları yayınlaması için Destek Derneği'nden fotoğraf başına 1000 Mark, mektup ve kaset başına 2500 Mark talep eder. Destek Derneği Temsilcisi bu durum karşısında oldukça rahatsız olunca, Nihat Behram bu konuda anlaşırsak, "Ayrıca sizin Fuat Saka'ya verdiğiniz ücret üzerine gecelerinizede katılabilirim" der.

Görüldüğü gibi ilk önce gecelere zamanı yoktu, ama Fuat Saka'ya ödenen para kadar verilecekse zamanı oluyor. Her anıya bir burjuva değeri biçmiş. Önemli olan bunların arşivlenip, halka ulaşması ve Yılmaz'ın daha iyi bilinmesi değil. Onun hatıraları saklaması sadece para kazanmak içinmiş. Bu konuda kitap hazırladığı vs. ise bir kuyruklu yalandır. Görüşmede sadece belgelerden bahsetmiş ve bunların Vakıf Destek Derneği tarafından kitap haline getirilmesini önermiş, "eğer ücretim ödenirse ben de size bu konuda da yardımcı olabilirim" demiştir.

İşte kitap gerçeği de, 10 yıl sonra Yılmaz Güney'in gizli mektupları - sırları da bunlardır. Yılmaz'ın kaçışı esnasında çekilen video filmi ise daha önce kendisinden istendiği ve buna el koymasında hiçbir hakkının da olmadığı bilindiği halde sakladı. Bunları vakfa ve sağlığında Yılmaz'a vermedi. Çünkü "ak akçe kara gün içindir". Nihat'ın ak akçesi de sakladığı ve vakıftan gizlediği bu günler içindir. Burjuva basınıyla pazarlık yapabilmesinin garantisi işte bunlardır.

Yirmi yıldır sakladığı mektupları, resimleri satınca "sanki evim boşaldı, sanki içim boşaldı" diyor Zeynep

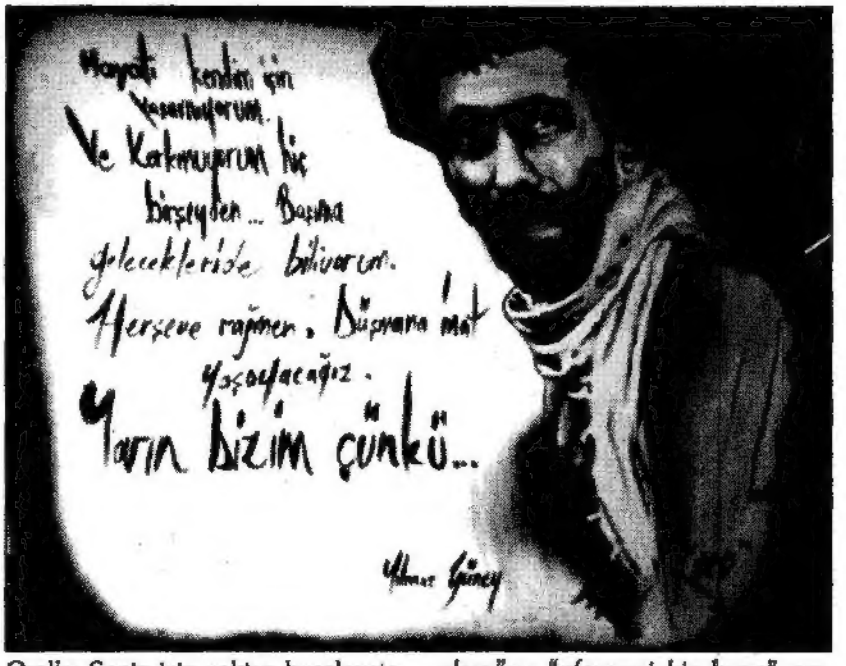

Oral'a. Senin için çoktan boşalmışta senin haberin yok. Evin ise mektuplardan boşaldı, burjuvazinin imkanlarıyla doldu. "Belgeler vatana dönüyorda, ben dönemiyorum" diyerek Nihat Behram 12 Eylül sonrası dönüşçülere - teslimiyetçilere uymamasından dolayı duyduğu pişmanlığı çok iyi bir ruh haliyle sergiliyor.

Gelelim Nihat Behram'ın İddialarına

Milliyet gazetesindeki dizi yazısının ikinci bölümünde, özellikle "Kitap" diye tanıttığı ibretlik belgesinin giriş bölümünde; "Yılmaz Güney'in son döneminde hızla zirveden düştüğünü, çok nankör olduğunu, kendini bazen kontrol edemeyen biri olduğunu, üstün, zeki ve kör gözün bir arada olduğunu vb. karalamalar tekrarlana tekrarlana anlatılıyor. Eleştirilerimizin anlaşılması için 2 Eylül 94 tarihli Milliyet'teki yazısını aktarmak zorunda kalıyoruz.Şunları yazıyor yazarımız:

"Son üç yılının ikinci yarısında, sanat ve politik kariyerindeki düşüş hızı, amansızca canını dişleyen hastalığı da kamçılıyordu...

Öncesi ve sonrasıyla "firar"ın arka ilişkileri; çeşitli devletlerle bizzat götürdüğüm görüşmeler ve pazarlıklar; değişik süreçleriyle eylemin planlanması; "kaçırma olayı"na "efsanevi bir hava" vermek isteyen Yılmaz'ın bu amaçla hazırladığı düzmece senaryolar; zirveye tırmanış ve dibe düşüşün arka ilişkileri; cezaevi koğuşlarından saraylara, örgüt liderlerinden devlet bakanlarına uzanan görüşmeler bu bölümde yer yer değindiğim konular arasında...

13 Eylül 1974'deki, bedelini ağır ödediği "hakim vurma olayı" nedeniyle yattığı cezaevinden, 1979 Nisan'ında yazdığı mektubunda, benden önce Güney Film'i yöneten arkadaşı için "Cezasını verirken artık elim titremeyecek!" diyordu!

Öfkelendiğinde, kendini kontrol edemeyen Yılmaz'ın, benzeri dengesizlikleri, Yeşilçam setlerinden Avrupa stüdyolarına, Yumurtalık lokantalarından Paris'in mağazalarına dek uzanıyor.

Üstün zeka ve kör göz üstüne yanlış tekrarlamanın aynı hızda keskinleştiği bir karakter... Kendini zirveye taşıyabilecek ilişkileri bulabilen ve "çölü geçtiği develeri, düzde atlara göz kırpmadan kurban edebilen" bir karakter... Şefkat ve acımasızlığın, iyilik ve nankörlüğün, mertlik ve yalanın, ilkellik ve üstün yeteneğin, bölüşmecilik ve bencilliğin birbiriyle oynaştığı bir karakter...

Ve inanılmaz derecede insan-

cıllaştığı son yılı. Kırgınlıkları gidermek için çırpındığı günler. Dimdik beklediği ölüm..."

Şimdi gelelim bu Güney Afrika incilerinin değerini ölçmeye. Bu inciler iyice incelendiğinde burjuvazinin kuyumcu dükkanında yıllardır satılan sahte mücevherler olduğu kolaylıkla anlaşılır. Türk burjuvazisi ve düzen yıllardır Yılmaz Güney'i zirveden indirmeye çalıştılar, ama nafile. O'nun sinemadaki ve devrimci sanattaki kararlı, araştırıcı doğru çizgisini aşacak hiç kimse henüz ortaya çıkmadı. Nihat Behram'ın "Son dönemlerinde zirveden düştüğü dediği Yılmaz Güney, ölümünün üzerinden 10 yıl geçti halen tüm yerli ve yabancı televizyonlarda filmleri oynatılıyor. Bugün devrimci-demokrat kamuoyunun en çok satın aldığı video filmleri de yine O'na aittir. DUVAR'ın ödül almamış olması, Yılmaz'ın değersiz bir eser üretmesi değil, O'nun o filmi ülke gerçekliği dışında çevirmesinden ileri geliyor. Ayrıca bir eserin değeri aldığı ödüllerle değil, o eserin içeriği ve halka taşıdığı mesajlarla ölçülebilinir. Ama giderek burjuva değer yargılarında konaklayan Nihat Behram sorunu böyle ele almaktan artık iyice acizleşmiş, boş yere sağa-sola saldırıyor.

Yılmaz Güney'i "nankör, iyilikten anlamayan, kendisini zirveye taşıyanlara hiç acımayan" biri olarak değerlendirmek; O'na doğrudan küfür etmek ve devrimci ahlak kurallarından zerre kadar nasibini almamak demektir. Yılmaz Güney, tüm halkından destek görmüş, onlara her zaman şükran borcunu mücadelesiyle ödemiştir. O'nun yardım etmediği demokratik çevre ve insan yoktur. O, kazancını devrimin zaferi ve tek tek halktan insanlar çin harcamıştır. Aksi takdirde O, zamanının en zengin sanatçısı olabilirdi. O'nun elindeki olanaklar bir dizi sanatçıların eline geçseydi, hızla burjuvaziyle uzlaşırlardı. Yılmaz Güney, kendisiyle beraber bir dizi sanatçı-rejisör-senarist yetiştirdi ve onlardan yararlanan değil, onların elinden tutup ünlü yapan devrimci bir sanatçıdır. Bunun örneklerini burada saymayı gerekli görmüyoruz.

Yılmaz Güney'e "kendini kontrol edemeyen biri" demek için ya aptal, ya da iftiracı olmak gerekir. Etrafı her türlü baskı ve engel ile çevrilmiş bir sanatçının zaman zaman zayıflıklar göstermesi, hatalar yapması çok doğal ve kaçınılmazdır. Bunu sürekli bir hastalık gibi göstermek ise çekememezliğin, saldırganlığın daniskasıdır. Kendisinin yarattığı provakasyon sonucu öldürülen yumurtalık savcısı olayının, örnek gösterilmesi ise "yazarımızın" ne denli burjuvaziyle aynı dili konuştuğunu belgeliyor. Yılmaz Güney'in üstün zekalı bir insan olduğunu tüm dünya biliyor. Ama onun "kör göz üstüne yanlış tekrarlamalar" ile uğraşan biri olduğunu iddia etmek, kendini beğenmiş edasıyla anlatan Nihat Behram'ın bir mahareti olabilir yanlızca. Bu konuda şimdiye kadar hiç kimse böyle iddialarda bulunamadı.

Nihat Behram yazı dizisinin ilerki aşamalarında Yılmaz Güney'i yurtdışına kaçırabilmek için bir dizi diplomatik ve kişisel ilişkilerini anlatıyor. Konu ile doğrudan bir bağımız olmadığı için bu konuda herhangi bir tavır takınamıyoruz. Olayların gelişmesini, bu olayları birlikte yaşayanlar ancak değerlendirebilir.

Ancak "Yılmaz Güney'i yurtdışına kaçırıp orada durdurabilmek için önce onun uluslararası üne kavuşturulması gerekiyordu" diyor Nihat Behram. Bu teori ve iddiasına uygun olarakta çeşitli sanatsal ve siyasal çevrelerle yürüttüğü ilişkilerden bahsediyor.

Böyle bir iddia saçma ve boş böbürlenmeden ibarettir. Çünkü Yılmaz Güney'i ne Nihat Behram ne de bir başkası uluslararası bir üne kavuşturmuştur. O kendisinin azimli çalışması ve güçlü eserler üretmesi sayesinde uluslararası bir üne kavuştu. İkinci olarak, böyle bir üne o yıllar önceden kavuşmuştu bile. Nihat Behram'ın iddialarının aksine, Yılmaz Güney'in UMUT filmi 1971 yılında kaçak olarak katıldığı Cannes Film Festivali'nde ayakta alkışlandı. Bir yıl boyunca Paris sinemalarında oynatıldı ve dünya basınına 3 yıl boyunca konu oldu. Avrupa'dan-Asya'ya bir dizi ülke filmi satın aldılar.

1972 yılında Venedik Film Festivali'nde Türkiye'yi "Ağıt", "Baba" ve "Umutsuzlar" gibi Yılmaz Güney'in filmleri temsil etmişti. Bunlardan "Baba ve Umutsuzlar" büyük beğeni toplayıp şenlik dışı gösterilirken, "Ağıt" Türkiye temsilcisi olarak festival kurulu tarafından seçilmişti. "Ağıt" filmi sinama severlerin ve yönetmenlerin büyük ilgisini topladı. Bir yıl boyunca dünya basınına konu oldu. Paris'te açılan "Dünya Evrensel Sinema Müzesi" "Umut" ve "Ağıt" filmlerine özel bir köşe ayırdı. Daha sonra 1974'den itibaren "Endişe" ve "Arkadaş" filmleri Fransız-Alman-Polonya-Rus ve Amerikan vb. sinemalarında ve basında büyük ilgi topladı. (Daha geniş bilgi için bakınız: Dünya Basınında Y. Güney, Güney Yayınları Mayıs 1976 1. baskı)

Görüldüğü gibi Yılmaz Güney Nihat Behram'ın yurtdışına çıkmasından 8-9 yıl önce uluslararası bir üne kavuşmuştu zaten. Nihat Behram Yılmaz'ın başarılarını hazmedemiyor. O'nun yanında çok küçük kalmasına sinir oluyor. Sanki Yılmaz Güney tüm başarılarını ona borçluymuş. Dış destek ve objektif koşullar çok önemli bir olaydır kuşkusuz. Ama sanatçı yeteneksiz, kararsız ve sınıf bilincinden yoksun ise bu destek hiçbir işe yaramaz. Nihat Behram bugün niye bir yeni Yılmaz Güney dünyaya tanıtamıyor acaba?

Kendini beğenmişlik ve çekememezlik biraz ileriye vardırılırsa ortaya kişinin kendine tapınmasını temel alan "Narsizm" çıkar. Bu anlayış Ferhat Tunç'un, Ahmet Kaya'nın müzikteki başarılarını, Feride Çiçekoğlu'nun senaryosunu bir gün kalkıpta kendisine mal ederse hiç şaşmamak gerekir.

Nihat Behram devrimciler ile olan eski ilişkilerinden yazdıklarından ve Yılmaz Güney'le olan arkadaşlığından gelinen yerde pişmanlık duyuyor. Kısacası geçmişinden utanıyor, giden günlerine yanıyor. Ama bunu açık yüreklice, dürüstçe yapamıyor. Buradan yola çıkıp sağa sola dengesizce saldırıyor. O, geç kalan ama hesaplıca dönüşçüler kervanına katılan biridir kısaca.

Yılmaz Güney'in sağlığında kon-

solos gibi, yurtdışı temsilcisi gibi ona çalışan birisi, bugün kalkıyor onu uluslararası üne kavuşturan biri gibi görünüyor. 1980'lerde Yılmaz ile görüşmek isteyen birisi, çoğu yakın ilişkilerinden dolayı ilk önce Nihat Behram'ı arıyordu. Ama o çoğu zaman Yılmaz'ın en yakın tanıdığını bile kendisiyle görüştürmemek için oyunlar kuruyordu. Bunun bir dizi canlı örneklerini açıklayabiliriz. Bu durumu yaşayan onlarca insan şaşkınlıklarını bugün bile gizleyemiyorlar.

Yılmaz Güney'i yükselttiğini iddia eden biri kendisini dünyaya tanıtan olayları - kişileri önce açıklasın. 1978'lerde GÜNEY dergisinde çalışmadan önce devrimci-demokrat kamuoyunda ve uluslararası alanda kaç kişi Nihat Behram'ı tanıyordu? Önce Deniz'in, sonra İbo'nun hayat hikayelerini anlatarak ünlü oldu. Yılmaz'a ise bir başka açıdan yaklaşarak onu küçük düşürmeye çalıştı. Ama nafile, Yılmaz ölümünden 10 yıl sonra bile her gün biraz daha değer kazanırken, Nihat Behram Kaf Dağı'na doğru dolu dizgin yol alıyor.

Şimdi kalkmış tartışmaların önünü engellemek için "kimi Yılmaz'ın müritlerinin" ona toz kondurmayacaklarını söylüyor. Yılmaz'ın kendisini "insanlığın kurtarıcısı ikinci bir Lenin" gördüğünü vb. iddia ediyor. Yılmaz Güney halkının kurtuluşuna gönül vermiş bir militandı. O devrimci örgütlülüğe inanıp devrimcilere sırtını veren bir sosyalist idi. Ama Nihat giderek devrimci barutunu tüketen biri olacakki, Yılmaz'ı sevenleri mürit ilan ediyor. Yılmaz bir "ikinci Lenin" olamadı, ancak çağdaş kültürümüzün ve sanatımızın bir Tolstoy'u bir aynası olmayı başardı. Bugün onu tabulaştırma diye bir sorun yoktur. Ancak onun resmi düzen ideolojisine ve dokunulamıyacak sanılan tabulara karşı başkaldırı kültürünün simgesi olması savunulmak zorunludur.

Onun büyüklüğü yanında, bugün büyük yazar-sanatçı geçinen çokları bir cüce olarak kalırlar. Nihat Behram'ın Yılmaz'dan tokat yemeside onun giderek artan burjuva kaprislerinin bir sonucudur. Ama O, aklısıra on yıl sonra bu tokadın intikamını almaya çalışıyor. "Putlaştırılmaya" karşı olma iddiasıyla, Yılmaz'ın "en olumsuz yönlerini öne çıkarmaya çabalıyor.

Son yıllarda burjuvazi giderek devrimci sanatçılara sözde sahip çıkarak, onların içini boşaltmaya çalışıyor. Nazım Hikmet, buna iyi bir örnektir. Yine Yılmaz Güney konusunda da aynı çabalar sürdürülüyor. Onun filmleri gösteriliyor, büyük bir sanatçı gösteriliyor, kitaplarına talip çıkılıyor, bol bol posterleri ve kartpostalları basılıyor. Yılmaz'ı "yurtdışında sıkışmış bir dar çevrenin komünist vb. gösterdiği" iddia ediliyor. Bazıları da bu oyunlara gönüllü alet olup Yılmaz'ı yanlızca bir "Hümanist" olarak ilan ediyor.

Bugüne kadar hiçbir kimse, parti veya grup (Bolşevikler'in dışında) Yılmaz Güney'in siyasi düşüncelerini karşısına alıp ciddi bir biçimde incelemedi. Kimisi burjuvaca yaklaşarak onun komünist dünya görüşlerini tamamen yadsıyarak onları bir talihsizlik, onun sanatına yakışmayan bir yük gibi gösterdi. Kimisi de, onu hep yükseklere çıkarır överken devrimciliğini sözde yüceltirken onun siyasi görüşleri hiç yokmuş gibi marifetler gösterdiler. Bir kısmı da onu sadece Kürt olma özelliğini öne alarak onu tek yanlı gösterdiler. Bunların hepside sonuçta Yılmaz Güney'i dünya görüşlerinden koparıp onu yozlaştıran yaklaşımlardır. Bütün bunlara karşı, Yılmaz'ın gerçek dostları proleter devrimciler mücadele ediyorlar, edeceklerdir.

Sağlığında Yılmaz'a yağ çekip, ona tek eleştiri getirmeyen ve onun sırtından yaşayanların "hatıralarına" biz güvenemiyoruz. Ama burjuva basını bunlara güvenerek, eski tüfeklerle bizim değerlerimizi yok etmek istiyor. Nihat Behram bu kirli oyuna gönüllü figüranlık yaparak utanç verici bir rol oynadı. O, Yılmaz'ın "tek adam olma tutkusu"nu eleştirerek ve onun başarılarını kıskanarak, neredeyse O'nun sanat alanında O'na rakip çıkmaya çalışıyor. Hadi hayırlısı olsun diyelim. Senin bu kadar maharetli olduğunu bilmiyorduk.

Yılmaz Güney'i büyüten, sanatında başarılara ulaştıran, onun savunduğu doğru devrimci dünya görüşleridir. Yılmaz bunu siyasi yazılarında açık açık belirtiyor. 1970'lerden sonra O'nun tüm eserlerinde toplumsal devrimin propagandası vardır. O, bir komünist sanatçı olarak en büyük hümanisttir. Ama burjuvazi onu salt sanatçı, pasifist-mistik-papaz gibi bir hümanist yapmak istiyor. Hayır O proletaryanın bilinçli ve gönüllü bir sanatçısı ve savaşçısıydı, boyun eğmeyen bir mücadele adamıydı. O'nun böyle olması kendi eseriydi, böyle kalması da proletaryaya, kurtuluş davasına gönül vermiş tüm komünistlerin ve devrimcilerin eseri olacaktır. Hiçbir döneklik, ihanet ve yozlaşma bu gerçeği değiştiremez.

Yılmaz Güney ezilenlerin mücadelesinde yaşıyor, yaşayacaktır.

15 Eylül 1994

Alınteri

Emeğimizi alınterimizi
Göznurumuzu kol gerimizi
Damla damla eritiriz
Yıllar yılı her yerimizi

Ağacımızı kökten sökerek
Kurşundan kaçıp sekerek
Geleceği göremedik ağladık
Çaresiz göz yaşı dökerek

Makinaları yapan biz
Ona köle olup tapan biz
Dünyayı sırtta çekeriz
Hedefi vuran sapanı biz.

Anamız babamız güneştir
Yıldızlar bize sadık eştir
Zam zulüm bükmüş belimizi
Uyan gafletten bu ne iştir

Bahçemizde gül narımız var
Tarlada arpa darımız var
Kendimize yaşamak yetmez
Halkımız var yarimiz var.

Çalışmaktan fırsat bulmalı
Güngörmelik bir gün gülmeli
Öbür dünyayı reva görenlerden
Didinip bu dünyayı almalı

H.Halis / Şubat 89

N'OLDU SANA NİHAT GARDAŞ?

Temel DEMİRER

Yılmaz Güney'i "tanımam". Ya da uzağındaki herkes kadar "tanırım". O'nu, topu topu üç kere gördüm. İlki, 70'li yıllarda, Ankara'daki bir film galasında... Film, 'Umutsuzlar' mıydı, yoksa 'Endişe' miydi? Onu hatırlıyamıyorum. Galada unutamadığım, **Yılmaz Güney**'in gülümseyişi ve havaya kalkmış sıkılı sol yumruğuydu.... **Yılmaz Güney**'i ikinci görüşüm, 12 Eylül karanlıklarının yurtdışına yansıyan boğucu karamsarlığı içinde, ülkedeki mücadele ile dayanışmaya yönelik toplantıya denk düştü... Paris'in Mutualite Salonu'nda, 'iğne atsan yere düşmüyordu'. **Yılmaz** sahneye çıktı. Kendinden emindi. Herkesi ferahlatan sakin içtenliğiyle, öfkelerimizi dile getirdi. Yine gülümsüyordu... Üçüncü ve sonuncu görüşüm, Paris'in Bastille Meydanı'ndan başlayan ve Avrupa Parlamentosu'nun bulunduğu Strasbour'a yönelen 'uzun yürüyüş'ün güzergahında... Yıl 82 mi, yoksa 83 müydü? Yine anımsayamıyorum. **Yılmaz**'ı son gördüğümde, **Yılmaz** hastaydı. Ama yine de gülümsüyordu.

Pratik bir alışverişim olmayan **Yılmaz Güney**'le ilgili "anılar"ım yok. Bunu ne eksiklik ne de fazlalık olarak nitelemedim ve nitelemiyorum. *O, benim için, vazgeçmeyen/boyun eğmeyen bir mücadele adamıdır. Halk kahramanıdır. Sosyalisttir, sürgündaşımdır...* ***Yılmaz Güney,*** *gülümseyerek, sol yumruğunu havadan indirmeyen bir mücadele adamı ve halk kahramanıdır.*

Büyük çoğunluğunu seyrettiğim, içinde "beğenip/beğenmediklerim"inde olduğu filmlere imzasını atan ***Yılmaz Güney****; aynı zamanda, bir sinema ustasıydı. Yazardı. Politikacıydı. İçimizden, en iyilerinden biriydi... Yurtdışında 12 Eylül askeri cuntasının 'teşhir ve tecrit'i için hepimizden ve herkesten çok şey yapan* ***Yılmaz Güney,*** *(daha sonra hedefi saptırılmış ve politik içeriği de boşaltılmış) 'Paris Kürt Enstitüsü'nün kurucularındandı... Kim ne derse desin, sürgünlüğünü "mutad' kısırlıklara kodlamayan* ***Yılmaz Güney,*** *yaşamının sürgün kesitini de topraklarından ve gerçeğinden sürgün olmadan velüt kılabilen ender isimlerden biridir...*

Ben, siyasi/ideolojik görüşlerini paylaşmadığım ***Yılmaz Güney****'i, bizim tarafın bir diğer* ***Nazım Hikmet****'i olarak niteledim.* ***Nazım*** *önce komünistti, sonra da komünist bir şair... Tıpkı* ***Yılmaz****'ın, önce sosyalist sonra da 'Çirkin Kral' diye anılan bir sinemacı olması gibi...*

Yılmaz*, mücadeleci karizmatik kişiliğiyle kitlelere malolmuş bir efsaneydi. Bu yanıyla, bizim* ***Mahir****'e,* ***Deniz****'e ve* ***İbo****'ya benzerdi. Kapitalist düzenin kutsal emanetleri olan resmi ideolojiye ve tabulara karşı mücadelesiyle (eksikli/fazlalı...) bir başkaldırıydı... Özgürlmeşme arayışıydı. Sanatı ve sanatçı kimliği, sınıfsız/sömürüsüz dünya yolunda ezilenler için çekilmiş bir silahtı ve silahının namlusuna mermi sürülmüştü...*

Eşi **Fatoş Güney**'in, hep ileri çıkarmak istediği yanıyla **Yılmaz Güney**'in esas özelliği, bir sinema dehası ya da sanatçı olması değildi. **Fatoş**'un (ve kurduğu vakfın) bu konuda eksikli bir yanılgı içinde olduğu kanısındayım. **Yılmaz** efsanesini "ehlileştirerek", düzen açısından kabul edilebilir, zararsız bir "anı"ya dönüştürmek isteyenlere; **Yılmaz**'ın, kendi görüşlerini anımsatıp geçiyorum: **"Tarihi görevlerimi biliyordum. Ülkemin bağımsızlık ve demokrasi savaşımında, demokratik halk iktidarı savaşımında, emperyalist sömürü ve baskıya karşı, onların yerli işbirlikçilerine karşı, proletaryanın devrimci mücadelesi içinde, etkin bir biçimde, gücüm yeterse en ön saflarda yer alırım. Bu toplum tarafından günümüz koşullarında bana verilen bir görevdi. (...) Safım açık ve bellidir; emekçi yoksul halkımın safında, bilimsel sosyalizme inanan sosyalizmin acemi bir sanatçısıyım. Bütün olanaklarımla kurtuluş mücaelesinin içinde yer almaya çalışacağım. Bu yüzden başıma gelecek belaları göğüslemeye şimdiden hazırım. Hak yolunda, halk için ölüm en şerefli ölümdür.** (...) **Benim anladığım sanat, sınıf mücadelesinin en ihmal edilemez silahlarından birisidir.** (...) **Gerçek devrimci sanatçı, memleketin ekonomik durumuyla yakından ilgilenendir. Kendisini bunun dışında gördüğü an sanatçı niteliğini yitirir. Bir sanatçı eylemin dışında olduğu zaman eski devirlerin sanatçısı olur. Yazar bozar, o kadar."** (Yılmaz Güney)

70'li yılların hemen öncesinde ve sonrasında yaşanan başkaldırıda, büyük emeği (alınteri ve göz nuru olan) bizim **Yılmaz** konusunda, elbette, yazılacak/çizilecek ve söylenecek çok şey var. Efsaneleşmiş popüler bir eylem adamı olarak, Komünarların yorganını örtünen o, hala yaşayan ve savaşan bir gerçek...

O'nu, yakinen "tanımayan" ya da herkes kadar "tanıyan" biri olarak, **Yılmaz**'a dair "alınıp/satılacak" anılarım yok. Dedim ya, onu uzağından sadece üç kere gördüm. Filmlerini seyrettim. Kitaplarını, yazılarını okudum. Büyük bir aşkla bağlandığı mücadelesine, azmine derin bir saygı ve sempati duydum... Bunun için bir kitabımı (öldükten sonra) onun anısına adadım. **Yılmaz**'ın üzerine komünarların yorganını örtmeye giden, binlerce insanın arasında yer aldım. Anıt mezarının yapılması için kurulan komitedeki beş kişiden biri oldum. Zenit Salonu'nda gerçekleştirilen görkemli toplantının örgütlenmesinde, komite üyesi olarak üzerime düşenleri yap-

maya gayret ettim. Anıt mezarın yapılabilmesi için gerçekleştirilen kapsamlı etkinliklerin mali hesabını tuttum. **Fatoş Güney, Kazım, N., M., Y.** ile, Paris kapsamındaki bu etkinliklerin ve anıt mezar gelir/giderlerinin hesabını, yazılı olarak devrimci-demokratik kamuoyuna verdik... **Yılmaz**'ın anıt mezarı bir özlem olmaktan çıkıp, gerçeğe, dönüştürüldü...

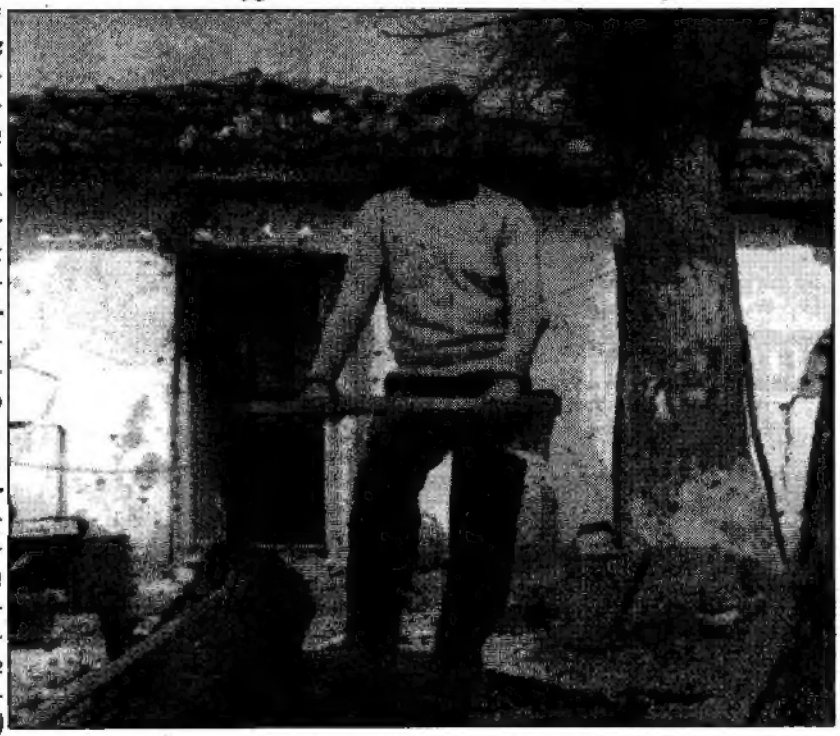

*Bir çokları gibi ben de, **Yılmaz** için mütevazi ölçekli "yaptıklarımız"ı, **Yılmaz**'a olan büyük borcumuzun, ufacık/önemsiz bir "taksit"i olarak gördük... Söz konusu süreçte, **Yılmaz**'ın yakınındaki insanları tanımak şansına sahip oldum. Hepsinden, çeşitli vesilelerle, anılarındaki **Yılmaz Güney**'i dinledim. Farklı nakiller içinde şaşırtıcı olan, hepsinin (içine yoğun öznelliklerini kattığı ve kendileriyle "gerekçe"lendirdiği!...) kendi **"Yılmaz Güney"**lerini anlatmaklıklarıydı...*

Şimdi bir soru sorup, kendimce yanıtlıyorum: **Yılmaz Güney** *gerçeği, "anılar"a müracaat edip, anılara kodlanarak nitelenebilir mi? Ben "Hayır" diyenlerdenim... "Evet" diyenlerin ise, oldukça sorumsuz ve hoyrat davrandığını düşünüyorum.* Bu bağlamda, **Sezai Sarıoğlu** arkadaşın **Nihat Berham**'ın, 'Milliyet' gazetesinde yayınlanan yazı dizisi konusunda kaleme aldığı görüşlerini paylaşıyorum...

- (Bakınız: Sezai Sarıoğlu, Özgür Ülke, 10.09.1994, s.10, Avr. baskısı)

Sezai'nin, **"Hatıra alınır, hatıra satılır, veresiyemiz yoktur"** isimli yazısındaki görüşlerini tümüyle paylaşıyorum. Eline, kalemine, beynine sağlık **Sezai. Yılmaz Güney**'in "mürit"i değilim. **Sezai**'nin de öyle olmadığını düşünüyorum. Kaldı ki, **Yılmaz Güney**'in de "mürit"lere hiç ihtiyacı olmadığı kanısındayım...

Zeynep Oral'ın içi rahat olsun, **"yok etmek ya da putlaştırmak..."** (Z. Oral, Milliyet, 08.09.1994, s. 12, Avr. Baskısı) kaygan zemininin, sahte ikilemlerinden çok uzaktayız... **Zeynep Oral**'ın, **"başta sanatçı dehası** (...) **sonra politik kimliğiyle"** sunmak haksızlığına maruz bıraktığı, bizim **Yılmaz**'ın sergilenmesinde **"orta yol"** araması; olgun ifadesini 'Milliyet'te bulan, "Mehmetçik Basın"ın Bab-ı Ali (pardon... Adi!) patentli operasyonlarından biridir. Ve **Yılmaz Güney**'i eski bir arkadaşının silahıyla vurup, "yok etmeyi" hedeflemektedir. Tıpkı geçmişteki örneğiyle, **Zekeriya Sertel**'in **Nazım**'ı "anlatması" gibi... **Nazım, Zekeriya Sertel**'e, bir şey karşılığı "anlattırılmıştı"... Şimdi, **Yılmaz, Nihat Berham**'a ne karşılığı anlattırılıyor?

Bu soru ortada... **Yılmaz**'ı, "yayına hazırladığı" **Nihat**'ın "anı"larında, bir distopya (ters-ütopya) yazarı gibi "sunan" **Zeynep Oral** ve "Mehmetçik Basın"ın kalesi 'Milliyet' gazetesi; **Nihat**'a, ne ödemiştir ya da neyi ödeyeceğini taahhüt etmiştir? **"Yılmaz Güney bir insan"**dır vitrini ardında, nakli "anılar"a sığınarak; **Yılmaz Güney**'in sözde **"zaafları"**nı, **"kişiliğinin en olumsuz yanları"**nı, **"tüm ilişki ve çelişki"**lerini hamaratça sergileyen (üçüncü sınıf distopya yazarı) **Zeynep Oral; "putlaştırılmaması"** adına **"yok etmek"** istediği **Yılmaz Güney**'in, **Nihat Berham** imzalı "anı"larına ne ödemiştir? Bunu öğrenmek, herkes gibi benim de hakkımdır...

Bu soruya yanıt veremeyen **Zeynep Oral**'ın, **"insan Yılmaz Güney"** hakkında, "Yenicami taşı çekmeye" hakkı yoktur... Hem bakın, **Oktay Akbal** bile, **"ilgililerin dikkatine"** (Milliyet, 17.09.1994, s. 13, Avr. basımı) diye, **"sürgündeki şairin (Nihat Berham'ın-yn) seslenişine..."** kulak kesildi; (şaşırtıcı olmayan!..) bir "hassasiyet" örneği sergiledi...

Burada duruyorum... ***Zeynep Oral,*** *beni/bizi yanıtlar mı bilemiyorum? Ama yanıtlaması gerektiğini düşünüyorum... Ha, bir Türk atasözünün **"anlayana sivrisinek saz, anlamayana davul zurna az"** diyerek, betimlemek istediği durumlarda; Çinliler de **"dinlemeleri gerekenler söyleneni anlar, anlamaları gerekmeyenler dinlemez"** derlermiş...*

Ve **Nihat Behram**

Nihat Behram'ı "tanımam". Topu topu iki kez gördüm. İlki, Zenit'te düzenlenen **Yılmaz Güney** gecesinin öncesi ve sonrasında; ikincisi ise, **Ayşe Emel Mesci**'nin, Paris'teki 'Mustafa Suphi Destanı'nın galasın-

da. Bir de, çok eskilerde **Nihat** ile, 'Kürdistan Press'in farklı sayfalarında yazılarımız yayınlandı... ***Nihat,*** *kitaplarını ve şiirlerini ağız tadıyla okuduğum muhalif yazar/şair kardeşimdi.... Değerli bir kalemdi...*

Yeri geldi, üzüntümle ifade edeyim: ***Nihat****'ın "anılar"ını,* ***Zeynep Oral****'ın "düzenlemesi" ile 'Milliyet'e yayınlatmasını, ("mürit" olmayan biri olarak!..)* ***Nihat****'a yakıştıramadım...* Ülkemizde, çok etkin olmasada muhalif yayın organları vardır. Tirajları, belki de, 2 bin ila 15 bin arasındaki "esamesi okunmayan" düzeyde seyretmektedir. Ama bu yayın organları bizimdir, bizim gerçeğimizin parçalarıdır. Eğer, bizim **Yılmaz**'ın "anıları" yayınlanacaksa, oralarda, bizim olan onlardan birinde ve 'Milliyet'çi **Zeynep Oral**'sız yayınlanmalıydı. Değil mi **Nihat** GARDAŞ?

Nihat'ın "anılar"ından, **Yılmaz Güney**'in hangi koşullarda 'GARDAŞ' dediğini öğrendim... Bu nedenle "anılar"ını **Zeynep Oral**'a "emanet" eden, bizim **Nihat Behram** olamaz... Olsa olsa, **Nihat** GARDAŞ olur... *Bizim* ***Nihat,*** *'Hayatı Tutuşturan Acılar'la, 'Ayışığında Yana Yana' 'Dövüşe Dövüşe Yürünecek' diyen; 'Ser Verip Sır Vermeyen Bir Yiğit' ve 'Fırtınayla Borayla Denenmiş Arkadaşlıklar'ın kavga adamıydı... Ben, bizim* ***Nihat****'ı, bizim* ***Yılmaz*** *kadar sevdim...* ***Nihat*** *ve* ***Yılmaz*** *gibi kavga adamlarına sahip olmaklığımızla yüreklendim... Sahi,* ***Nihat*** *GARDAŞ n'oldu sana?*

Bu soruyu sorarken, **Zeynep**'in "yayına hazırladığı" diziyi okurken çektiğim acılarla tanışıyorum yine... N'aptın **Nihat** GARDAŞ? **Yılmaz**'ı, elbette yazmalıydın. Buna kimin itirazı olabilir? Bilirim, beraberlikte eleştiri, sevgide bağlanmış şiddet gerekir. Hiçbir insan, bir başkasını olduğu gibi kabul edemez, "put"laştıramaz... Seven, bağlanan eleştirir. Çünkü sevgi ve bağlanmak, güçlü ve eleştirel duygu/düşünce derinliğidir. Çünkü şevgi ve bağlanmak, güçlü bir eleştirel duygu/düşünce derinliğidir. Derinliğin içinde, değişme ve değiştirme kaçınılmazdır. Ama "abartmamak", "çarpıtmamak", "yanıt veremeyecek olanı yargılamamak" kaydıyla... Sevip, bağlanılana (gerekliyse) kendimize rağmence hassas davranarak.

Mustafa Suphi'lerle başlayan komünist hareketinin tarihini "anılar"dan "öğrenmek" zorunda kalan kuşaktanım... Sen de öyle **Nihat**.. Bize, "anılar"la "öğretilmeye" kalkışılan "söylenceler", bize nasıl da aptalca gelmiş ve **Aclan Sayılgan**'lara, ne kadar da çok "spekülatif malzeme" sunmuştu anımsıyorsun değil mi **Nihat** GARDAŞ...

Yılmaz'ı yazmak hakkında... Ancak, daha alçak gönüllü ve dikkatli davranabilirdin... Yazı dizisinde böyle davranmadın. Kötü yaptın... "Yaptığın" bana, **Epiktotsh**'un şu sözlerini anımsattı: **"İnsanlar kendilerine genellikle çok yüksek değerler biçerler. Sen de sadece bir değerlendirme hatası içindesin. Hayatında daima başarabileceğini değil, başarmak istediğini düşündün. Olabileceğini değil, olması istediğini aradın. Onun için senin yanılgın, hakikatın yenilgisi demek değildir. Yenilen sadece senin ölçüsüzlüğün ve delaletindir."** (Epiktotsh)

Kuşkusuz, insanın içinde yaşadığı gerçekliğe ilişkin görüşleri, eleştirileri ve değer yargıları vardır, olacaktır... Ama bunlar, yaşanmışı "yargılayan", "tek yanlı sunulara emanet eden" ve "gerçeklikle/yaşanmışla iplerini koparan" yanılgıların ürünleri olmamalıydı.

Yazı dizisinde "madur taraf" olarak; kendini, "abartılı" biçimde öne çıkarmışsın. Buna hakkın olmadığını düşünüyorum. ***"Şevkat ve acımasızlığın, iyilik ve nankörlüğün, mertlik ve yalanın, ilkellik ve üstün yeteneğin içiçe olduğu bir kişilik."*** *olarak "tanımladığın* ***"Yılmaz****'ın, yazı dizinde öne çıkan özelliği (maaselef)* ***"kendini zirveye taşıyabilecek ilişkileri bulabilen ve "çölü geçtiği develeri, düzde atlara göz kırpmadan kurban edebilen" bir karakter..."*** *olarak sunulmuş... Yani (belki de* ***Zeynep****'in "katkı"larıyla!)* ***"acımasız, nankör, yalancı, ilkel" ve Makyavelist bir Yılmaz*** *"profili" öne çıkartılmış.*

Örnek mi? Doğru, yalan. Anlattığına göre (kanıtı/tanığı yok tabii) **Yılmaz** sana, **"beni 200 bin dolar karşılığı Hürriyet gazetesine ihbar et"** diyor? Sen de reddediyorsun. **Yılmaz** böyle bir teklifte bulundu mu? Eğer bulunduysa ve sen de reddettiysen, neden başkasına yaptırmadı? Bana bu "hikaye"nin iç örgüsü, çok zayıf geliyor. Sen de, **Yılmaz** ile arandaki "gerginliğin" milatını bu olaya (pardon "hikaye"ye) bağlıyorsun... Afedersin, ama pek inandırıcı değil.

Sonra, **Yılmaz'ın, "tek adam olma tutkusu"**ndan ve **"Behram-Güney beraberliği/işbirliği"** nitelemesinden "rahatsız" olduğundan söz ediyorsun **Yılmaz Güney,** kendi alanında "tek adam"dı. Çevresinde de insanlar vardı. Bu herkesin malumu olan bir gerçekti. Bu gerçek orta yerde ola ola; **Yılmaz** neden (olmaması gereken biçimde) **"tek adam olma tutkusu"yla, Behram** ile birlikte "anılmaktan" rahatsız olsun? Eğer işe, öznellikle "kutsanmış" sözde psikolojik "yorumlar" katmayacaksak, bu tür "gerekçe"lerin aslı astarı olmadığını görebiliriz.

Nihat, "kuşkusuz ki her ünlü sanatçıdan (belki çoğunluğundan) alçakgönüllülük beklenemez. Çoğu ünlünün, (babasının kafatasıyla şarap içen Dali örneğinde olduğu gibi) akla hayale gelmedik "saplantıları, özellikleri" de anlaşılmaz değildir! Eğer açık açık söylese, Yılmaz'ın kimi saplantılarını da hoşgörü ile karşılamak mümkündü. Kutsal saydığımız bir takım politik açıklamalarla örtmesi; daha da ötesi, bu saplantısını, insan harcama boyutunda taktiklerle geliştirmesi, yakışık götürmüyordu" diyor. **Dali** "örneği" ile, **Yılmaz** arasında (dolaylı) paralellik "kurmak", 'sapla samanı karıştıran' bir hezeyandır. Sonra, **Yılmaz**'ı, alçakgönüllü olmayan sanatçı çoğunluğuna "dahil etmek"; **Yılmaz**'ı, daima uzağında durduğu, "egemen sanatçı" tanımı kapsamında irdeleyen haksızlıktan başka ne anlama gelir? Ve **"insan harcayan" Yılmaz,** "harcanan" ise Nihat GARDAŞ!

"Kurgu" bana, (özür dilerim ama) 'salya sümük' Yeşilçam senaryolarını

anımsatıyor. **Nihat** GARDAŞ'ın "anıları"ndaki, **"hızlı yükseliş ve hızlı düşüşün öyküsü"**; şu anda, komünarların yorganını örtünüp Pere Lachaise'de yatan **Yılmaz Güney**'in, kendisine çok "haksızlık" yaptığı saplantısıyla kaleme alınmış olmasın?

Nihat GARDAŞ'a "haksızlık" mı yapılmış? Bir an "tamam" diyelim. Hatta, (doğru ise) **Yaşar Kemal**'in, (**Yılmaz**'a sormadan) **"ayıp ediyor"** yargısını da sineye çekelim. Ama, adama sormazlar mı **Nihat** GARDAŞ; neden, sana **Yılmaz**'ın yaptığı "haksız"lığın üzerine (sıcağı sıcağına) yürümedin? Ya da "on yıl bekledin?" **Yaşar Kemal** dedi diye mi? Ama burada da bir sorun var: **Yaşar Kemal** söz konusu "haksızlık" hikayesini **Yılmaz**'la konuşmuş mu, nedeni bir de **Yılmaz**'dan dinlemiş mi? Bu soruların yanıtını bir de **Yaşar Kemal**'den almak gerekk.

Görüyor musun **Nihat** GARDAŞ, "mantık zinciri" içinde ilerlediğimizde, "anılar"ının "iddiaları" bir Arap saçına dönüşüyor. Arap saçına dönüşmüş "anılar"ın labirentinde, **Yılmaz Güney**'e, **"kumdan şatolar kurdurtuluyor"**; **"kafalar üzerinde tepeye çıkartılıyor"**; ve **"Yılmaz, "kumar masasının küçük restlerinde harcanacak denli "hovarda" davrana gelmişti mirasına. Daha büyük zenginlik tutkusunun, "kumar masası psikolojisi"nde, eldekini de bir anda yok ediveren özelliği"**yle "tanım"lanıyor.

*Ne **Nihat** GARDAŞ'ın, ne de başka bir yazarın "hatıratı"na "dayanarak", **Yılmaz**'ı, "böyle" nitelemeye hakkı olmadığını düşünüyorum. Hayır, **Yılmaz** bir "tabu" olduğu için değil, şu anda 'hayır' deme şansı olmayan (yaşamayan) biri hakkında, bu tür yazın stilini anlamsız bir spekülatiflik olarak değerlendirdiğim için, yazar sorumluluğu, sadece okuyucuya karşı değil; aynı zamanda, üzerine yazılan özneye karşı da geçerlidir. Yazar sorumluluğu, spekülasyonlardan kaçınan bir ciddiyeti gerekli kılar, kılmalıdır da değil mi **Nihat** GARDAŞ?*

Yine **Nihat**'ın, **"beni anlamıyordu"** dediği **Yılmaz Güney**'i; **"acıları yaşamak"**la, **İdris ve Dündar**'a **"değerli çakmak armağan etmek"** ikilemi arasında "sıkıştırmak" istemesi de; gerçekten, **Yılmaz**'ı anlayamadığının samimi itirafıdır. **Yılmaz**'ı **"yaşamı boyunca gülümseyerek el koymuş, gülümseyerek ödemişti bedelini"** diyerek tanımlayan **Nihat**, sosyalist **Yılmaz**'ın, halk kahramanının; içinden geldiği ilişkiler ağını neden "kabadayılık" motifini öne çıkartarak vurgulamak istiyacını hissediyor?

Sosyalistleri, bu tür malzeme kullanarak irdelemeye kalkarsak; düzenin ve egemenlerin istediği ağızla konuşmuş olmaz mıyız? **Yılmaz,** bir halk kahramanıdır. Kitlelerin yüreğine ve beynine malolmuştur. **"Tek başına ve herkesledir"** Ölümünün 10. yılında **Yılmaz**'dan söz ederken, muhalif yazarın sorumluluğu; **Yılmaz**'ın, **"tek başınalığı"**nı değil, "herkesle"liğini öne çıkartmaktır.

Yazar, elbette özgürdür. Ama sorumlulukları ya da net tarafı olmayan "özgürlük"ler yoktur. Özgürlük ve özgürlüklerin kullanımı, kendinden menkul sorumsuzluklara feda edilemez. Amaçsız ya da bir tarafa hizmet etmeyen "genel yazın" yoktur. Her yazı, bir sınıfın değirmenine su taşır. 'Milliyet' gazetesi ise, kendi değirmenine su taşımayanların buğdayını övütmez.

*Paris'e geldiğinde, hemencecik, **"acaba bana bir silah?"** diye **Yılmaz Güney**'in, kendini korumak zorunda olduğu düşmanları vardı. Aslında, **Yılmaz**'ın katilleri o düşmanlardır. Düşmanları, **Yılmaz**'ı teslim alamamıştır. Tabiri caiz ise, **Yılmaz,** sürgünde, elinde silahıyla (kamerasını bir Peşmerge'nin bazukasını kullandığı maharetle kullananıp) çatışarak şehit düşmüştür.*

*Düşmanları, yaşarken teslim alamadıkları **Yılmaz Güney**'i, efsanevi halk kahramanını, zararsız/ehlileştirilmiş bir sanatçı olarak, ölümü sonrasında (egemenlerin değirmenine su taşıyan) "anılar"la övüterek "teslim almaya" çabalamaktadır.*

***Yılmaz** düşmana teslim almamıştır. Ölümünün ardından da, düşmana "teslim edilmesi"ne göz yumulmamalıdır. **Yılmaz** bizimdir. **Nazım**'da... Onlar, hep bizim tarafta, İstanbul varoşlarından Cudi'nin yücelerine bizimle, bizim tarafta kalıp, isyan ateşini harlı tutan efsanelerimiz olarak yaşatılmalı ve savaştırılmalıdır.*

Acı çekerek yazmak zorunda kaldığım yazımı, burada "son"luyor ve eklemeden edemiyorum: Kötü ettin, n'oldu sana Nihat GARDAŞ?

18.09.1994 Paris

Yılmaz Güney'in Anısına

İyiden güzelden yanaydın
Zalime zulüme karşıydın
Zayıfın mazlumun safındaydın
Kavgada çok kararlıydın.

Halkın sanatçısı halkın savaşçısı
Unutulmaz örnek bir direnişçisi
Vakitsiz ayrıldın üzüldü hepsi
Kavgana sahip çıktı halkın kendisi.

Hapisler sürgünler yıldırmadı seni
Düşmanın baskısı sustturmadı seni
Aksine canına can verdi
Direnen beynine bilinç verdi.

Tutuldun bir kara sevdaya
Bu sevda öyle bir sevdaki
Benzemez kerem ile aslıya
Ne de leyla ile mecnuna.

Bu sevda halk sevdası
Bu sevda yaşam sevdası
Bu sevda toplumun kavgası
Bu sevda sosyalizmin sevdası.

Çok yazdın çok çizdin
Halklara kurtuluş yolu gösterdin
Hak ettiğin yere düştün
Kızıla sarıldın kalplere gömüldün.

Gözün arkada kalmayacak
Silahın hiç susmayacak
Mücadelen asla durmayacak
Zafer mutlaka halkların olacak.

Fukara / Voralberg 1.4.1994

Devrimci sanatımızın simgesi komünist sanatçı
YILMAZ GÜNEY'i
10 ölüm yıldönümünde coşkuyla andık

Hazırlık aşaması

rini yapma bir yıl önce kararlaştırılmıştı. İlk önce Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfı'na, daha sonra Kürt Enstitüsü ve bir dizi demokratik kuruluşa çağrı yapılarak destek ve önerileri istenmişti. Çok geniş çevreden sıcak ilgi geldi. Bazı çevrelerde kendi denetimlerinde olmadığı için yan gözle baktılar. Hatta bazıları fırsattan [illegible] için salon bile tutmuşlardı.

Derneğimiz şubat-mart aylarında Almanya'nın beş kentinde düzenlediği tanışma toplantılarından hemen sonra nisan ayında, halktan aldığı desteğede güvenerek Özgür Gündem'e 10 günlük bir gece ilanı verdi ve programını açıkladı. İşte bu ilandan sonra Yılmaz Güney'i siyasi olarak savunan değil, sadece adından yararlanmak isteyenlerin oyunları suya düştü. Onların ticari maksatlı gece yapmaları böylece önlenmiş olundu. (Bakınız • ilanımız Güney-6 - S. 29.)

Bu gelişmelerin ardında tüm yurtsever-devrimci-demokrat kuruluş ve kişilere bir çağrı gönderilerek Onların düşündüğümüz gecelerimize ve diğer çalışmalarımıza öneri-eleştiri ve katkılarını talep ettik. (Bakınız çağrımıza) Bu çağrının ardında bir dizi kuruluş ve kişi yardım ellerini uzattılar. Bazıları biletlerimizi ilanlarımızı dağıttılar, afişlerimizi astılar. Kimisi gazetelerinde çalışmalarımızı aktardılar. Ama elbette bir kısmıda yine çekememezliklerini sergileyerek, "gecelerin ardındakiler" ile uğraşmaya çalıştılar. Elbette hevesleri içlerinde saklı kaldı. -8.6.94 Çağ-

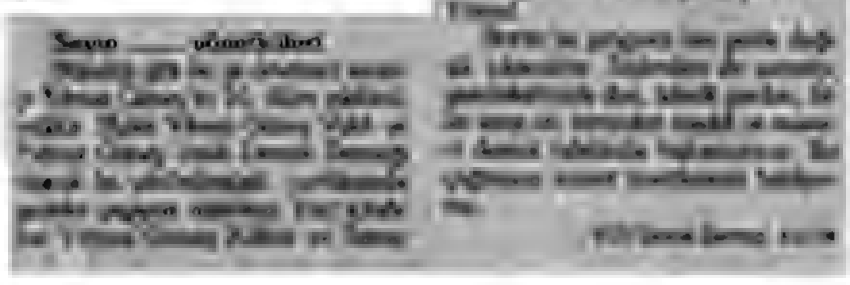

Programımızda bazı değişikliklerin yapılması planlanan beş gecenin dörde düşürülmesi ve Grup Yorum'unda programdan çıkmasından sonra bir basın açıklaması yapılarak tüm -devrimci-demokrat kamuoyuna bildirildi. Bu arada tüm gece yerleri de kesinleşerek berraklaştı. Hamburg'ta bazı gelişmeler yüzünden gece erkene alındı. Bu durum diğer gecelerin zaman ve yerlerini de değişikliğe uğratarak teknik bir dizi zorluklar yarattı. Ancak Yılmaz Güney'in gerçek dostları sayesinde aşamıyacak bir zorluk kalmamıştı.

BASIN AÇIKLAMASI

Dünyaca ünlü yönetmen, yazar, aktör Yılmaz Güney'i 10. ölüm yıldönümünde adına layık bir tarzda anmak üzere çeşitli etkinlikler düzenlemiş bulunuyoruz. Bunların ilk adımı olarak:

26 Ağustos 94 Saat 18.00
Hamburg / Audi Max Halle
3 Eylül 94 Saat17.00
Wuppertal / Uni Mensa
9 Eylül 94 Saat 17.00
Berlin / Technische Uni
11 Eylül 94 Saat 14.00
Tübingen / Uni Mensa

Yukarıda belirtilen tarih ve yerlerde 10. ölüm yıldönümünde Yılmaz Güney'i anma geceleri yapılacaktır.

Bu gecelere aşağıda isimleri yazılı olan sanatçılar katılacaktır.

SANATÇILAR	GRUPLAR
• Şiwan Perwer	• Grup Kızılırmak
• Ferhat Tunç	• Derdiyoklar
• Fuat Saka	• Grup Munzur
• A.Ekber Eren	• Grup Eylem
• Volkan Yağan	• Koma Govend
• Şah Turna	• Grup Kervan
• Ozan Şervan	• Özgürlük
• Ozan Şahin	Savaşçıları
• Şafak Altun	

KONUŞMACILAR
- Fatoş Güney
- Halil Ergün
- İlyas Emir
- Can Yoksul (şair)
- Yılmaz Güney (Y.Güney'in oğlu)
- Ayşe Şahin (sunucu)

Bütün Yılmaz Güney dostlarını gecelerimize omuz vermeye çağırıyoruz.

Gecelerle ilgili ilanlarımızda Grup Yorum'un gecelere katılacağını açıklamıştık. Bazı iletişim yanlışlıklarından dolayı gelinen yerde Grup Yorum gecelere katılmayacaktır. Kamuoyunu bilgilendirir, yanlışlıktan dolayı özür dileriz. Grup Yorum'un yerine Grup Kızılırmak gecelere katılacaktır.

26.7.1994 / YGV Destek Derneği

Gecelerin yapılacağı bölgelerde Merkezi Tertip Komitesi'nin yanı sıra birer Bölgesel Tertip Komitesi oluşturuldu. 3-4 kez MTK önderliğinde toplanan bu komiteler, daha sonra gece çalışmalarının tüm insiyatifini ve sorumluluklarını üstlendi. Wuppertal bölgesi dışında tüm BT Komiteleri görevlerini muntazaman yerine getirdiler. Bu komiteler çeşitli çevreleri ve GÜNEY Dergisini temsil edenlerden oluşuyordu. Bunlar kendi aralarında işleri iyi yürütebilmek için belirli günlerde toplanıp çalışmaları değerlendiriyor ve onlara yön veriyordu. Ayrıca çeşitli şehirlere göre propaganda grupları oluşmuştu. Bunun dışında gönüllü temelde halktan çok insan gecelerin propagandasını yapıyordu.

Geceler için çeşitli propaganda malzemeleri hazırlandı. Toplam 12.000 4 çeşitli afiş, 40 bin Türkçe el ilanı, 4 bin Almanca el ilanı, 10 bin bilet dağıtıldı. Bunlardan Almanca el ilanı geciktiği için her yerde dağıtılamadı. Özgür Gelecek, Emeğin Bayrağı, Azadi, Die Brücke, Güney Postası, Stutgart, Pazar Postası Hamburg, Köln Radyosu, Duisburg Radyosu, SF Berlin Radyosu ve Yol TV Berlin'de gece haberleri çıktı. Bunların dışında bir dizi dergi ve radyoda elimize geçmeyen haberler yayınlanmış. Bu aşamada gecelerle ilgili aşağıdaki el ilanını da yayınladık.

Yılmaz Güney'i Anıyoruz

Halklarımızın gönlüne taht kurmuş, onların tüm acılarını paylaşmış devrimci sanatçı Yılmaz Güney'i ölümünün 10. yıldönümünde bir kez daha coşkuyla anıyoruz. Bu yıl hepimiz için çok önemli ve özel bir anma yıldönümüdür.

Yılmaz Güney, her türlü baskı ve sömürüye karşı yılmadan direnmiş, ezilen halklarımızın mücadelesinin yanında yerini almış yiğit bir insandı. O, sanatını, siyasi düşüncelerinden ayrı ele almayarak "Halkın Sanatçısı - Halkın Savaşçısı olmalıdır" şiarını bayrak edinmişti.

Yılmaz Güney Kürt milliyetine mensup enternasyonalist bir devrimci sanatçıydı. O, hem ulusal baskıya, hem de sınıf baskısına karşı kararlıca karşı çıkmış, kendini bu konuda her türlü pasifist, korkak sanatçıdan ayırmıştır. O, işçi sınıfı ve emekçilerin kurtuluşunu sağlayacak bir toplumsal devrimden yana tavır takınmış, ender sanatçılardan bir tanesidir.

Yılmaz Güney, sınırsız burjuva olanaklarını elinin tersiye geriye iterek burjuvazının her türlü satın alma politikasına karşı, ölünceye kadar emekçilerin yanında yerini aldı. O'nun ömrünün önemli bir bölümü hapishanelerde geçti. Ama o hapishaneleri de bir mücadele alanına çevirdi. Çok sayıda eserlerini içerde iken hazırladı.

Yılmaz Güney'in devrimci eserlerini ve devrimci dünya görüşlerini yaşatmak için onun tüm dostlarını ve sevenlerini düzenlediğimiz anma gecelerini desteklemeye çağırıyoruz. Gelin hep birlikte bir kez daha Yılmaz'ı yaşatalım. Ağıtlar yakmayalım, mücadele halayları çekelim. Özgürlük türkülerini birlikte okuyalım. Yılmaz'ı sevmek, O'na saygı duymak böylesi zamanlarda ortaya çıkar. Ayrı ayrı geceler değil, birlikte geceler tertipleyelim. Yılmaz'ı gönlümüzde değil mücadelemizde yaşatalım.

Yılmaz Güney'in aramızdan ayrılışının 10. yılında, onu ve geride bıraktığı sanatsal-siyasal eserlerini coşkuyla yaşatıyoruz.

Hepinizi bu coşkumuzu paylaşmaya çağırıyoruz.

Yılmaz Güney ölümsüzdür!

Bir dizi çalışma ve hazırlık son aşamasına geldiğinde günlük basına bir aylık düzenli ilan verildi. "Milliyet" ve "Özgür Ülke" ilanımızı kabul eden iki günlük gazete oldular. Bu ilanlardan sonra gecelere kamuoyunda yoğun ilgi ve destek doğdu. Ancak ilanlarda anlaşmalara bağlı kalınmayarak bazen telefon, bazende isimler yanlış yayınlandı. İkişer üçer gün daha hakkımız olduğu halde 12 Eylül'de (gece ertesi) gecelerimize destek olan halkımıza, kuruluşlara, görevlilere ve sanatçılara teşekkürümüz yayınlanmadı. -iki ilan ve yayınlanmayan teşekkür ilanı-

Gecelerin Gidişatı

Gecelerin genel gidişatı olumlu idi. Beklediğimiz kitle toplanabildi, toplam 10.000 insana Yılmaz Güney'in dev-

YILMAZ GÜNEY'İ

10. Ölüm yıldönümünde andık

26 Ağustos Hamburg
3 Eylül Wuppertal
9 Eylül Berlin
11 Eylül Tübingen

Gecelerimiz başarıyla sonuçlandı.

Bu gecelere emeği geçen tüm demokratik kuruluşlara, Fedakar görevlilere, sanatçılara bizleri hiç yalnız bırakmayan vefalı yarimiz halkımıza teşekkür eder, bundan sonraki tüm çalışmalarımızda yeniden birlikte olmayı dileriz.

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği

rimci eserleri ve fikirleri taşındı. Hamburg ve Wuppertal'da cihazların bozuk olması, Wuppertal'da salonun geceye uygun olmaması ve küçük olması, Berlin'de bazı sanatçıların geç gelip programı bozması dışında önemli bir olumsuzluk yaşanmadı. Ayrıca Hamburg'daki **bazı örgüt temsilcilerinin** istedikleri yere zorla sergi açmak istemeleri, Hamburg'ta Şiwan Perwer'e, Berlin ve Tübingen'de Ferhat Tunç'a saldırıların yapılmak istenmesi gecelerde yaşanan en önemli olumsuzluklardan bazılarıydı.

Tüm gecelerde hemen hemen aynı konuşmalar yapılmasına rağmen, ancak her gecede değişik sanatçı ve konuşmacılar vardı. Gerek sanatçılar ve gereksede konuşmacılar ilgi ile dinlendiler. Ancak programın oldukça kalabalık olması ve bazı sanatçıların zamanlarına riayet etmemeleri programın planlanan zaman içerisinde bit-

memesini de beraberinde getirdi. Tüm bu olumsuzluklara rağmen akıcı ve zengin bir programımız vardı. Her çevreye hitap edebilen, kitleye devrimci-demokrat mesajlar veren sanatçılar ağırlıkta idi.

Açılış konuşması ile geceler başladığında, sunucu şu kısa konuşmayı yapıyordu:

"Halkın sanatçısı, halkın savaşçısıdır" şiarını kendine kutup yıldızı yapmış YILMAZ GÜNEY'in gönüllerinde taht kurduğu işçiler, emekçiler, merhaba!

Her türlü baskı ve sömürü düzeninin ve savunucularının can dostmanı YILMAZ GÜNEY'in gerçek dostları, merhaba!

Uzun yıllar yaşadığı baskılar, zindan yaşantısı, O'nun militan iradesini bükememiştir ama, 9 Eylül 84 sabahı, çok genç yaşta O'nu fiziki olarak aramızdan alıp götürmüştür.

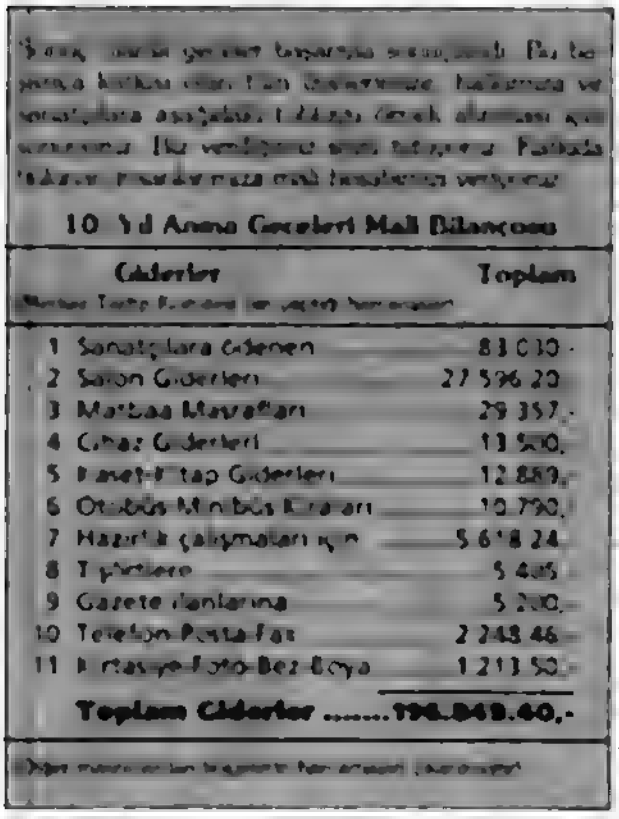

10 Yıl Anma Geceleri Mali Bilançosu

	Giderler	Toplam
1	Sanatçılara Ödenen	83 030.-
2	Salon Giderleri	27 596,20
3	Matbaa Masrafları	29 357,-
4	Cihaz Giderleri	13 500,-
5	Panel-Kitap Giderleri	12 889,-
6	Otobüs-Minibüs Kiraları	10 790,-
7	Hazırlık çalışmaları için	5 618,24
8	Taşıtlara	5 405,-
9	Gazete ilanlarına	5 200,-
10	Telefon-Posta-Faks	2 243,46
11	Afiş-Foto-Bez-Boya	1 211,50
	Toplam Giderler 196.849.40,-	

Gelirler		
Hamburg Gecesi	Bilet Geliri	33 [illegible]
	Diğer Gelirler	5 [illegible]
	Yekün Gelirleri	21 [illegible]
Wuppertal Gecesi	Bilet Geliri	54 [illegible]
	Diğer Gelirler	6 [illegible]
	Yekün Gelirleri	3 [illegible]
Berlin Gecesi	Bilet Geliri	27 [illegible]
	Diğer Gelirler	[illegible]
	Yekün Gelirleri	1 [illegible]
Tübingen Gecesi	Bilet Geliri	[illegible]
	Diğer Gelirler	[illegible]
	Yekün Gelirleri	4 [illegible]
Toplam Gelirler		[illegible]

Türkiye-Kuzey Kürdistan topraklarının yetiştirdiği, emekçilerin sanat cephesinin bu yılmaz savaşçısını, ölümünün 10. yıldönümünde, ağıtlar yakarak değil, mücadele halayları çekerek, özgürlük türküleri söyleyerek anmak yaraşır diyen YILMAZ GÜNEY VAKFI DESTEK [illegible] ve GÜNEY KÜLTÜR SANAT EDEBİYAT [illegible] düzenlediği [illegible] geceye hoşgeldiniz.

Yılmaz Güney ve geride bıraktığı sanatsal siyasal eserlerini yaşatmayı, yeni kuşaklara taşımayı kendilerine görev bilen Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği ve Güney Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi olarak, aramızdan ayrılışının 10. yılında komünist sanatçı Yılmaz Güney'i saygıyla anıyoruz.

Aynı zamanda aramızdan ayrılışının 10. yıldönümünde kültür ustalarımızdan, Hasan Hüseyin ve Ciğerhun'u da saygıyla anıyoruz.

Hepinizi Gece Tertip Komitesi adına, Yılmaz Güney'in,

"Bizim davamız,
İşçilerin, köylülerin
Ve bütün emekçi yığınların
Kurtuluşu davasıdır!" *dediği ve uğrunda savaştığı, yaşamını yitirdiği bu onurlu kavganın coşkusuyla selamlıyoruz.*

Ve, yine hepinizi, Komünist sanatçı Yılmaz Güney ve O'nun gibi, KK, T ve tüm dünyada,

"Türkü silah olmalı ağzında,
Silah olmalı elinde bilgi,
Yüreğinde inanç silah olmalı.
Neresinde olursa olsun dünyanın
İnsandan esirgedikçe düşman,
Savunmalısın yaşamı!"

diyerek, emperyalizme, faşizmi ve her türlü gericiliğe karşı, yaşamı savunma kavgasında, toprağa düşenlerin anısına, bir dakikalık saygı duruşuna davet ediyoruz."

Açılış konuşmaları ve saygı duruşundan sonra Almanca ve Kürtçe'de açılış yapılması planlandığı halde bu sorun çözülemedi. Ayrıca Tübingen gecesi dışında özellikle Berlin'de çok sayıda Alman izleyici olmasına rağmen Almanca konuşmaların yapılmaması gecelerin en önemli eksiklikleri oldu.

Açılışın hemen ardında Zaza ezgilerinden bir demet sunan ozanlar Şahin ve Şervan sahneye davet edildiler. Kültür ve sanat cephesinin tüm emekçileri, baskı ve sömürü düzenine karşı yığınların bilincini dokuyorlardı. Bunlardan biri de şiir cephesinde bu savaşı sürdüren, isyan dizeleri sıralayan Can Yoksul idi. Can Yoksul'da sırası geldiğinde görevini yerine getirdi.

Ve dizeler türküleşir ozanlarımızın sazlarında, sözlerinde. Bu dizeleri müziklendirip insanlarımızın günlük yaşantılarının bir parçasına dönüştürür. Bunlardan Ozan Volkan Yağan ve Grup Eylem'de sahneye çıkıp programını yaptıktan sonra, sunucu şu çağrıyı yapıyordu:

"Değerli Konuklar, Dostlar,

Yılmaz Güney'i zindanlarda çürümeye terkedenler, en verimli döneminde fiziksel olarak yok olmasına neden olanlar, vatandaşlıktan atıp, filmlerini, kitaplarını, siyasi görüşlerini yasaklayanlar, bugün, sahtekarca O'na sahip çıkmaya çalışıyorlar.

Oysa Yılmaz Güney, Türkiye ve Kuzey Kürdistan ve tüm dünya emekçilerine ait bir değerdir. O'nun sanatı, O'nun herşeyden üstün tuttuğu dünya görüşünden soyutlanamaz. O'na ikiyüzlüce sahip çıkıp, özünde O'na saldıranlara karşı durmak, emekçi halkımızın onurla üstleneceği bir görevdir.

Yılmaz Güney Destek Derneği, bu onurlu görevi, kısıtlı imkanlarına rağmen, büyük özverilerle yerine getirmeye çalışıyor. Bu çabaların bir parçası olarak, ölümünün 10. yıldönümünde devrimci sanatçı Yılmaz Güney'i anma gecelerinin düzenleyicisi, Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği Başkanı, Sayın İlyas Emir'e dernek çalışmaları hakkında bilgi vermek üzere mikrofona davet ediyoruz."

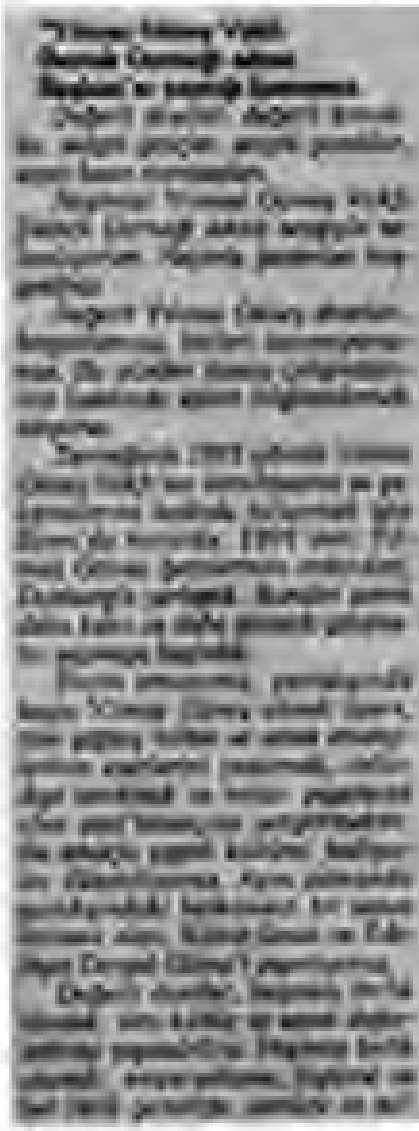

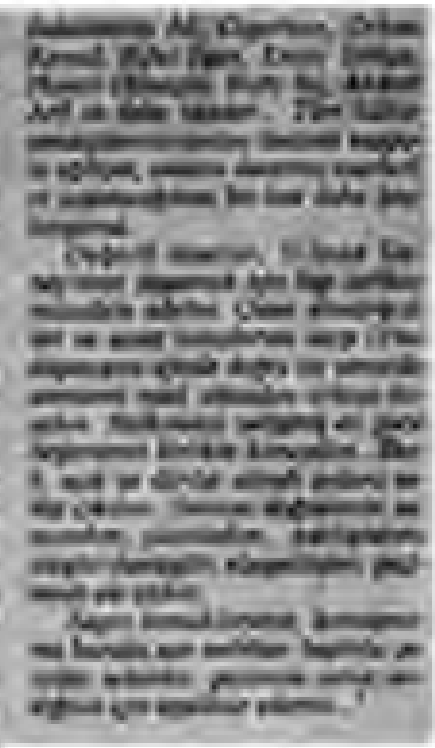

Hamburg gecesinde Yazar Dursun Akçam da kısa bir konuşma yaptı. Bu konuşma şöyle i

"Arkadaşlar!

İlk önce bugün burada olduğunuz için sizlere teşekkür ediyorum. Ayrıca size içten sıcak duygular, sevgilerle hoş geldiniz diyorum.

Bir yıldız düştü, ama gümbür gümbür gümbürdeyerek düştü. Yağmur oldu, bozkırı suladı. Çiçeğin içine düştü. Bazen fırtına oldu dolu dolu zalimin zorbanın sömürgecinin başını döndürdü.

Gözünü budaktan sakınmadı. Doğru bildiği yolda kelle koltukta giderdi ölüm pahasına. Ve meydan okudu namerde, haine. Bu yüzden O'nun vurduğu her yerden ses yükselmiştir. Sanatta öyle, siyasette öyle, devrimci eylemde öyle.

Biz de sol siyaset genellikle kitlelerin dışında soyut olmuştur. Ve onlar işçi sınıfı-işçi sınıfı diye bağırdıkça, etraflarında genel olarak ne işçi sınıfı birikti ne de halk. Halbuki Yılmaz Güney bir halk tabanına dayanan, bir kitle hareketine dayanan başlı başına bir hareketti.

Ama bugün için Yılmaz Güney'in sanatıyla, özgün filmleriyle ve halka güven veren o mert kişiliği oluşmuştur.

Türkiye'de sinema ilk defa Yıl-

maz Güney'le bir kişilik kazanmıştır. Ve Yeşilçam küçük burjuva film tantanası yıkılmıştır. Ve hele hele Türkiye'de yaşanan insanlık dramı bütün boyutuyla en çarpıcı biçimde beyaz perdeye Yılmaz Güney yansıtmıştır. Bu filmlerde kendisini, kendi dramlarını görenler, acılarını, öfkelerini, özlemlerini ifade ettiğini görenler Yılmaz Güney'i çok sevmişlerdir. Ve O'nu kurtuluşları için bir umut görmüşlerdir. İşte egemenleri korkutan da bu idi. Bu kitleler Yılmaz Güney'e bozuk düzenin çürük temellerini sarsacaktı. O yüzden, onu rahat bırakmayıp Yılmaz Güney'in peşine düştüler. O'nu şaşırtmak ve kitlelerden soyutlamak için ellerinden geleni ardlarına koymadılar.

1970-1980 arası on yıl Yılmaz Güney'in hapishanede filmleri olmuştur. Ama buna karşı 23 yıl kesinleşmiş mahkumiyeti vardı. Ve mahkemelerde açılan davalarında 100 mahkumiyet istemi vardı. Bunun dışında filmleri yasaklanıyor, kitapları toplatılıyor, provakasyonlar düzenleniyordu. Ama Yılmaz Güney hiç birisinden korkmadı çekinmedi ve son nefesine kadar aslanlar gibi savaştı.

Zaman çok çabuk gelip geçiyordu. 1977-78 yıllarında ben İstanbul'da Demokrat gazetesini çıkarıyordum, organize işiyle çalışıyordum. Bu vazifeye Yılmaz Güney'de ortak olmuştu ve sürekli yazacaktı. Ancak gazetenin ilkeleri açısından, solun içe dönük tartışmalarına geriye dönülmez bir macera. Yılmaz Güney: "Bu maddeyi ya kaldırırsınız dedi, ya da Sovyet sosyalizmini bu maddenin dışında tutarsınız. Çünkü bu sosyalizm sosyalizm değildir. Bu sosyalizm dünya sosyalist hareketinin baş belasıdır. Ve bu sosyalizm emperyalisttir."

Aradan birkaç sene geçti, şimdi pratik aynı şeyi doğruladı. Bu sosyalizm yönetiminde bulunanlar, yıllarca Libya'nın baş eseri olanlar kaşla göz arasında geçmiş sosyalizmi tuzla buz ettiler ve Rusya'yı emperyalizmin kıçına bağladılar. Kendileride emperyalizmin dümen suyuna yelken açtılar. Gorbaçov'lar, Yeltsin'ler. Bu durumu Yılmaz Güney görseydi herhalde acı acı gülerdi. "Ben söylemiştim" derdi.

Bütün şunların altını çizerek söylüyorum, Yılmaz Güney teori ile pratiği, sanatla siyaseti içiçe kendi kişiliği ile birleştiren ender sanatçılardan birisidir. Sanat ayrı, siyaset ayrı olamaz. Sanatın amacı dünyayı değiştirmekse insanlara bulgu vermekse eğer, sanatçı döğüşendir, sanatçı döğüşen kişidir, sanatçı saldırılan, kandırılan, uyutulan halk yığınlarının gözü kulağı ve dilidir. Onların havaya kalkmış yumruğudur.

Yılmaz Güney bu anlamda da sanatının gerçek anlamda adıdır.

Kısaca Nazım Hikmet'ten sonra şiirin kalkanı, Yılmaz Güney'den sonra sinemanın kalkanı, daha da ötesi geçen günler bir yana bugün dinazorların yenildiği bir ortamda, köşe dönmeciliğin, üçkağıtçılığın, dalkavukluğun, kolgezdiği bulanık ortamda, Yılmaz Güney'in önemi daha büyüktür. Ve insanın onun mezarı başına giderek "Uyan kalk yerinden Yılmaz Güney hey" diye bağırası geliyor.

Sevgilerimi sunuyorum.

Bu konuşmadan sonra sunucu kısa bir açıklama yaptı.

"Değerli konuklar,

Yılmaz Güney yaşamın gerçeklerini objektif olarak gözler önüne seren ve emekçilerin gerçek kurtuluşunun sosyalizmde olduğunu haykıran ender bir devrimci sanatçıdır. O "devrimci sanatçı, herşeyden önce devrimcidir, militandır, sanatı devrimin bir aracıdır, bir silahtır." diyerek devrimin mücadelesini esas görevi bildi. Devrimci sanatın, işçi sınıfı ve emekçilerin hizmetinde bir silah olduğunu açıkça haykırdı. Ve o yaşamı boyunca bu sözlere bağlı davrandı. Ara vermeden önce sizlere önemli sürpriz açıklamalarda bulunacağım.

YGVDD'nin sergisinde birbirinden güzel sürprizler vardır. Bunlardan biri, derneğin, Yılmaz Güney'in aramızdan fiziki olarak ayrılışının 10. yıldönümü dolayısıyla çıkarmış olduğu 1995 takvimi. Yılmaz Güney'in yalın, özlü dizeleriyle bütünleştirilmiş, herbiri tablo değerinde 7 büyük poster.

İkinci sürpriz, Güney Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi'nin özenli çabalarının ürünü, belgesel bir kitap: Basında Yılmaz Güney!

Komünist devrimci sanatçı Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümü anısına atfedilen bu kitapta, O'nun hakkında, geçmişte ve bugün, yazılanlar, söylenenler derli toplu sunulmuştur.

Önsözde çok yerinde bir çağrı yapılmaktadır.

"Arşivleri kişisel olmaktan çıkarıp, toplumun geneline maletmek, yaşamının hiçbir döneminde, bireyci, bencil yanını öne çıkarmamış olan Yılmaz Güney'in, kendisi hakkında yazılan, söylenen şeylerin de kişisel arşivlerde tozlanmasını istemeyeceği açıktır. Bu inançla sizlerin paylaşımcı duyarlılığınıza sesleniyoruz."

Ara verilip, programın ikinci bölümlerine geçildiğinde Tertip Komitesi'nin bir başka konuşması sıraya giriyordu. Sunucu herkesi yerine çağırdıktan ve bazı gerekli açıklamalardan sonra bu bölümde şu konuşmayı yapıyordu:

"Değerli Konuklar,

Yılmaz Güney, söyleşilerden birinde kendisini şöyle tanıtıyor. "Gerçek adım, Yılmaz Hatipoğlu Pütün. Adım, zorluklar karşısında eğilmez, umutsuzluğa kapılmaz, yılgınlığa düşmez ve baş eğmez anlamına gelir. Soyadım Pütün ise, bir dağ meyvesinin kırılmaz çekirdeğine verilen addır."

Babası Hamit Pütün, Siverek köylerinden, annesi Güle, Muş'un köylerinden. Her ikisi de Kürt ulusundandır. Savaşın, yoksulluğun dayatması sonucu, ekmeklerini kazan-

mak için Çukurova'ya göçetmişler, burada tanışıp evlenmişler.

Yılmaz Güney, 1 Nisan 1937'de, ahırdan bozma, tek gözlü bir evde dünyaya açtı gözlerini. Yoksulluğun kol gezdiği dünyada, daha çocukluk yıllarında işe koyuldu. Çukurova ağalarının uçsuz, bucaksız pamuk tarlalarında, karın tokluğuna çalışan ırgatların safında ter döktü. Kah çalışanlara su taşıyarak, kah çapa yaparak, kah pamuk toplayarak.

13 yaşında ilk kez sinemaya gider, büyülenir. Ve daha o yıllarda sinemayla somut bağları örülmeye başlar. Tüm zorluklara karşı, eğilmeden, umutsuzluğa kapılmadan, yılgınlığa düşmeden, inatla dirençle, dişe diş mücadeleyle örülür bu bağlar.

Sinemaya ilk girdiği yıllarda, kokuşmuş Yeşilçam jönlerinin "trafik lambalarında araba camı silen Kürt çocuklarına benzetip, böylelerinden sanatçı mı olur?" diye alay ettikleri Yılmaz Güney, belli bir güce erişince kamerasını "köklerine çevirdi. Özgürlüğe susamışlıktan çatlayan Kuzey Kürdistan topraklarında faşist TC'nin ve O'nun dayanakları feodal toprak ağalarının, beylerinin zulmü altında inim inim inleyen Kürt insanının acısını acısı bildi.

O, "Kürt ulusunun, bağımsız, siyasi devletini kurma hakkı içinde olmak üzere, ulusal ve demokratik bütün haklarını savunacağız ve bu uğurda savaşacağız" dedi.

Adana'da, Çukurova'da pamuk tarlalarında, sosyal güvenceden yoksun, bir lokma ekmeğe çalıştırılan ırgatların ezilmişliğini; Fabrikalarda işçilerin, emekçilerin modern kölelik koşullarında sömürülmelerinin acısını yüreğinin derinliklerinde duydu.

Ama O, tüm bu acıları, ezilmişlikleri, sömürülmeleri yüreğinin derinliklerinde duymakla kalmadı. Güçlü, sanatçı yeteneğiyle ezilenlerin yaşamlarını, tüm çıplaklığıyla gözler önüne serdi. Ama O, gerçekleri olduğu gibi gözler önüne sermekle de kalmadı. Gerçek kurtuluşun ancak, "insanın insana kul olmadığı, sınıfsız, sömürüsüz bir toplumda olduğunu" haykırdı.

O, kendine özgü bir dili olan sanatı, bu amaca ulaşmanın aracı olarak kullandı. Bu aracın etkisinden, kitlelerle kurduğu güçlü bağlardan korkanlar, "aslında söyleyeceklerini, henüz söylememişken, tam sinemacılığı kavramışken, elinden kamerasını aldılar."

Buna rağmen Yılmaz Güney, 12 yılı cezaevlerinde, 2 yılı askerlikte, 3,5 yılı sürgünde geçen 47 yıllık kısacık ömründe yarattığı değerlerle, ulusal ve uluslararası alanda geniş emekçi yığınların gönüllerinde, bilinçlerinde, mücadelelerinde yaşıyor, yaşayacak!

Yılmaz Güney, ülkemizdeki sosyal gerçekleri sanatıyla en berrak bir şekilde gözler önüne serdi. Gelişme seyri içinde açıkça devrim cephesinde yerini aldı. Bu uğurda, her türlü faşist ve gerici baskılara militan iradesiyle direndi. Ancak onun uzun yıllar zindanlarda kalmasının ürünü olarak yakalandığı mide kanserinden kurtulamayarak 9 Eylül günü yaşama veda etti."

Bu konuşmalardan sonra Dersim'in Munzur'undan esinlenip isim alan genç bir grup olan Grup Munzur ve bir ırmak gibi akan sesi ve sazıyla Ali Ekber Eren programdaki yerlerini alıyorlardı. Sunucu, kadın sanatçıları sahneye davet ederken ise şu konuşmayı yapıyordu:

"Değerli halkımız, Yılmaz Güney, "tarihin sınıflar mücadelesinin tarihi olduğuna yürekten inanan insanlar, yaşadıkları dönemin her aşamasına, her anına, sınıflar mücadelesinin bir küçük parçası olarak bakarlar. Her an, bu savaşın gerektirdiği sorumluluklar, görevler, fedakarlıklarla yüklüdür. Bunun bilincinde isek, dünyayı değiştirme savaşında payımıza düşeni, gücümüz oranında yerine getirmek zorundayız" diyordu.

Hakim sınıflar Yılmaz Güney'i en verimli döneminde halkından, ailesinden ve kamerasından koparıdlar. Ama O, cezaevinde de tüm olumsuz koşullara rağmen çalışmalarına devam etti. Uzun bir geçmişin sonucu ve ürünü olarak 78 başında "Güney" dergisini çıkardı. Güney emperyalizme, faşizme ve her türlü gericiliğe karşı demokratik devrimci cephede yer aldı.

Yine 78 yılında, Zeki Ökten yönetmenliğinde çekilen ve Yılmaz Güney'in "gerçek anlamda ilk senaryom" dediği "Sürü"de çözülen feodalizmi ve umut vermeyen kapitalizmi anlatır. 79 yılında çevrilen "Düşman"da ise "56 yıllık cumhuriyetin hiçbir toplumsal sorunu çözmediğini" gösterir.

Yılmaz Güney, yeryüzünün yarısını oluşturan emekçi kadınlar konusunda da tavırsız değildi.

***"Sürü"** ile **"Düşman"**, **"Yol"** filmlerinin ortak noktalarından birisi de, bu filmlerde kadının, kadınların toplumsal konumlarının filmlerin ana noktası ya da odak noktalarını oluşturmasıdır. Bu konuda Yılmaz Güney şunları söyler: "Bir devrimci olarak kadının yerini doğru tespit etmek zorundayız. Bugün Türkiye'de kadın en çok ezilen bir zümre, en çok ezilen cinsiyet... Bir de bununla kadının yoksul, emekçi, yani ezilen sınıftan olması birleşince, ezilme iki katlı oluyor. Biz şöyle düşünüyoruz: Kadını özgür olmayan bir toplum özgür değildir, özgür olamaz... Kadına eğilmeyen bir devrim hareketi de, kadını bağrında taşımayan, kadını yanına çekmeyen bir devrim hareketi de başarıya ulaşamaz. Buna bağlı olarak, biz bir sinemacı olarak, kadının içinde bulunduğu durumu çok yönlü olarak yansıtma görevini taşıyoruz."*

Bizde bunu bir kez daha halkımıza haykırıyoruz. Kadınların kurtuluşu da, işçi sınıfının kurtuluşu gibi kendi ellerinde olacaktır. Emekçi kadınlar katılmadan devrim olamaz, ama devrim olmadan da emekçi kadınlar tüm faşist-feodal-burjuva baskılarından kurtulamazlar."

Bu konuşmadan sonra kadın sanatçı Nilüfer Akbal ve kadın solisti olan Grup Kızılırmak sahnede yerlerini alıyorlardı sırasıyla. Kadın sanatçıların ardından açıklama yapılıyor ve ardından Fatoş Güney ise şöyle davet ediliyordu sahneye:

"Değerli Yılmaz Güney dostları,

Yılmaz Güney'i emekçi yığınların gönlünden, bilincinden söküp atamayanlar, O'nu tekrar tekrar öldürebilmek için ellerinden geleni artlarına koymuyorlar.

Bu umutsuz çabaların en son örneğini yine burjuva basınında izliyoruz.

Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümü dolayısıyla, Milliyet gazetesi, Milliyet Sanat ve Show TV eski bir

Yılmaz Güney dostunu Nihat Behram'ı yanına alarak yeni bir saldırı kampanyası başlattılar.

Tüm insani değerlerin yerini, çıplak çıkar, para ilişkisinin girdiği kapitalist düzenin dişlilerine kendini iyice kaptıran Nihat Behram, burjuvaziyle elele Yılmaz Güney'e saldırıyor. Yalan, iftira, inkar temelinde olayları tersyüz ediyorlar. Amaç, emekçilerin gönlünde, bilincinde mücadelesinde yaşayan Yılmaz Güney'i öldürmektir.

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği olarak bunlara karşı en kısa zamanda tavır takınacağız. Şimdilik bu ön bilgiyi sizlere iletiyoruz.

Değerli konuklar,

Yine şiir gibi, türkü gibi satırlarla Yılmaz Güney'e dönüyoruz. Bakınız o fedakar eşi için ne diyordu. "Altını çizerek tekrarlıyorum. Evet... yiğit karım, dört yıldır hapishane kapılarında, inatla, sabırla, onurla direnen karım, benim için yiğittir, sevgilidir, dünya güzelidir, acılarımın vazgeçilmez ortağıdır." Yılmaz Güney'in acılarının vazgeçilmez ortağı, sevgili eşi ve Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfı Başkanı Fatoş Güney'i huzurlarınıza çağırıyoruz."

Emekçiler bu fedakar insanın kısa konuşmasını can kulağıyla dinliyorlardı. Bu konuşmadan sonra yıllardır fedakarca, özveriyle çalışmalarını sürdüren ve işçi sınıfının mücadelesine devrimci türküleriyle-marşlarıyla harç taşıyan, alçakgönüllü davranıp amatör olduklarını söyleyen Grup Özgürlük Savaşçıları'nı sunucu sahneye davet edip, kararın dinleyiciler tarafından verilmesini sağlıyordu. Onlardan sonra türkülerimizin bir başka usta yorumcusu Fuat Saka ve grubu sırayı alıyorlardı. Böylece son konuşmaya sıra geliyordu. Son konuşmayı kısaca şöyle yapıyordu sunucu:

"Değerli Dostlar,

Yılmaz Güney, Kuzey Kürdistan/Türkiye sinemasında ve sanat

yaşamında önemli bir köşe taşı ve dönüm noktasıdır.

Türk hakim sınıflarının tüm engelleme çabalarına rağmen, ulusal ve uluslararası alanda geniş emekçi yığınların, gönlünde kurduğu tahtta umutla, inatla, inançla yaşamaya devam ediyor.

On yıldan beri, Paris'te komünclerle yan yana Père Lachaise'de ıhlamur ağaçlarının gölgesinde uzanıyor Yılmaz Güney. Mezarını çevreleyen dört çelik sutûndan yansıtmaya devam ediyor yaşamı.

Fransız, Türk, Kürt, Ermeni, Yunanlı, İspanyol, Latin Amerikalı, çeşitli uluslardan emekçiler geliyor, ellerinde kırmızı güller, karanfiller, zambaklar, kır çiçekleriyle.

Yılmaz Güney'i gerçekten öldürmek için Türk hakim sınıfları ve onların sözde entellektüel kalemşörleri her çareyi deniyorlar. Yılmaz Güney'i devrimci, kendini proletarya davasına adamış siyasi kişiliğinden koparıp bir aziz derecesine yükseltek istiyorlar. O'nu burjuvazi içinde kabul edilebilir hale getirme kampanyaları düzenliyorlar. "Yılmaz Güney'in vatandaşlık hakları geri iade edilmelidir", "Yılmaz Güney'e Özgürlük" türünden kampanyalar vb.

Oysa Yılmaz Güney'in özlediği ve uğrunda mücadele ettiği özgürlük, faşist bir devlette O'nun eserlerinin yayınlanması, gösterime girmesi türünden bir özgürlük değildir. O'nun istediği özgürlük emperyalizmin uzantısı olan faşist diktatörlüğün, işçilerin-köylülerin devrimiyle yıkılması temelinde kazanılacak gerçek özgürlüktür. O'nun mücadelesi öncelikle bu özgürlüğün kazanılması mücadelesi idi.

Yılmaz Güney için faşist devletin kendi hakkında verdiği "TC vatandaşlığından atılma" kararı, hiçbir değeri olmayan bir karardır. Onun için "sürgün, ülkeme yeniden dönebilmek için kararlı bir mücadeledir" ve bu mücadele sonunda, söke söke "kan ve ateş deryası içinde" kazanılan zaferle alınacaktır özgürlük!"

Son konuşmadan hemen sonra kitle kimin artık sırada olduğunu bilip yerlerine diziliyordu. Sunucu çağrısı ve "Vuruldu ciğerparem kanlar içinde, vuruldu yürek yarem kanlar içinde" diyerek Ozan Ferhat Tunç'u sahneye davet ediyordu. Böylece geceler artık son bölümlerine geliyordu. Ferhat Tunç'un ardında, Kürt ulusunun büyük ozanı Şiwan Perwer geceleri noktalıyordu. Şiwan Perver birbirinden güzel parçalarının ardında Kürtçe enternasyonal marşını söylüyor, bu esnada diğer sanatçılarda sahneye gelerek birlikte okuyup geceyi birlikte bitiriyorlardı.

Enternasyonal

Uyan artık uykudan uyan,
Uyan esirler dünyası!
Zulme karşı hıncımız volkan;
Bu ölüm-dirim kavgası.

Yıkalım bu köhne düzeni
Biz başka alem isteriz!
Bizi hiçe sayanlar bilsin:
Bundan sonra herşey biziz!

Bu kavga en sonuncu
Kavgamızdır artık,
Enternasyonalle
Kurtulur insanlık.

Tanrı, paşa, bey, ağa, sultan
Nasıl bizleri kurtarır?
Bizi tüm kurtaracak olan
Kendi kollarımızdır.

Yükselt kurtuluş bayrağını
Zulmü rüzgarlara savur!
Körükle devrim ocağını,
Tavı gelen demire vur!

Bu kavga en sonuncu
Kavgamızdır artık,
Enternasyonalle
Kurtulur insanlık.

Hem fabrikalar hem de toprak
Herşey emekçinin malı.
Tufeyliye tanımayız hak
Dünya emeğin olmalı.

Cellatların döktükleri kan
Kendilerini boğacak
Bu kan denizinin ufkundan
Kızıl bir güneş doğacak.

Bu kavga en sonuncu
Kavgamızdır artık,
Enternasyonalle
Kurtulur insanlık.

10. ölüm yıldönümünde Yılmaz Güney'i anma gecelerine gelen mesajlar

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği ve Güney Dergisi'ne

Değerli arkadaşlar,

Komünist sanatçı-savaşçı Yılmaz Güney'in ölümünün 10. yıldönümünde O'nun komünist-devrimci değerlerini kitlelere taşımak, O'nu mücadele içinde yaşatmak üzere çeşitli etkinlikler düzenlemiş olmanızı selamlıyoruz.

Dergimiz YENİ DÜNYA İÇİN komünist-devrimci değerlerin doğru bir temelde kitlelere taşınması, bu değerlerin sınıf mücadelesinde savaşım araçları olarak kullanılması için bizzat kendisi önemli bir araç olduğu gibi, bu uğurda kavga verenlerin yanında, onların destekçisidir de.

Dergimiz, bu bakış açısıyla Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümünde mücadelenize gönüllü desteğini sunmaktadır

İşçiler, emekçiler!

YENİ DÜNYA İÇİN'in savaşım ortakları, yoldaşlar!

"İşçi sınıfı, sınıf hareketinde kendini ekonomik taleplerle sınırlamamalı, diğer ezilen sınıf ve tabakaların sorunlarını kendi sorunu olarak kavrayıp sahip çıkmalı, ona önderlik etmelidir. Kuzey Kürdistan ve Türkiye'de ulusal sorunda Kürt ulusunun ayrılıp ayrı devlet kurma hakkını kendi bayrağına yazmalıdır. İşçi sınıfı bu düzeni döven çekiç olmalı, bu çekiç köylülüğün ve ulusal hareketin orağı ile birleşmelidir. Görev, bu hedef doğrultusunda yapılabileceğin en fazlasını yapmaktır! Haydi örse çekiç olmaya" dediğimiz için; bu perspektifi sınıf hareketine taşıyarak işçi sınıfı hareketini Marksizm-Leninizm'in bu somut talebi etrafında birleştirme mücadelesini yükselttiğimiz için faşist TC.nın doğrudan boy hedefi haline geldik.

Dergimize yönelik cezalandırmada faşist TC. kendi koyduklarını normları da bir çırpıda ayaklar altına aldı. Bu azgın saldırılar sonucu sizlere YENİ DÜNYA İÇİN dergisi olarak ulaşabilmekten şimdilik engellenmiş bulunuyoruz. Ancak, sahip olduğumuz perspektifin sınıf hareketine taşınmasını hiçbir güç önleyememiştir, önleyemeyecektir. En kısa zamanda YENİ DÜNYA İÇİN dergisi üzerinden tekrar "merhaba" diyeceğiz sizlere.

Yılmaz Güney de faşist TC tarafından yok edilmeye, mücadeleden alıkonmaya çalışıldı. Ancak O'nu kitlelerle bütünleşmekten, onların sevgili varlığı olmaktan alıkoyamadılar. O, Marksist-Leninist saflarda, uluslararası proletaryanın ortak değeri mertebesine yükselmiştir.

Boşuna değil O'nun ölümünün ardından çeşitli çevrelerce (buna O'nun açık siyasi rakipleri de dahil) bir Yılmaz Güney sahiplenmesinin sürüp gitmesi. Herkes kendine göre bir Yılmaz Güney yaratarak sahipleniyor. "Yılmaz Güney'de herkese yer var" anlayışı sergilenmeye çalışılıyor. Bu yaklaşımların bu konuda buluştukları ortak nokta: Yılmaz Güney'in sanatsal üstünlüğünü öne çıkarmak, siyasal düşüncelerinin özünü esgeçmektir. Bu yaklaşımlar hangi görünüme bürünürse bürünsün reddedilmelidir.

Yılmaz Güney'i gerçek anlamda sahiplenmek O'nun siyasal görüşlerini M-L terazide tartmakla olur. Bu görevi Kuzey Kürdistan/Türkiyeli Bolşevikler yerine getirmiş ve O'nun bir Marksist-Leninist olduğunu ortaya koymuşlardır. Yılmaz Güney'i sahiplenmek isteyenlerin bu değerlendirme ile hesaplaşmaları gerek. M-L'e dayanıldığında görülecektir ki Yılmaz Güney'de herkese yer yok.

O, emperyalizme, sosyal emperyalizme, faşizme, her türlü gericiliğe karşı, safını net olarak devrimden, sosyalizmden, komünizmden yana belirtmiş ve yaşamını bu hedefe ulaşma mücadelesine adamıştır.

O'nda herkese yer yok. Çünkü O, her türlü oportünizme, revizyonizme, reformizme, milliyetçiliğe karşı mücadele yürütmüş, bunlara karşı Marksizm-Leninizm, enternasyonalizm bayrağına sarılmıştır. O'nu ölümsüz kılan esas yan budur!

Yılmaz Güney, mücadelemizde yaşıyor, yaşayacaktır.

YENİ DÜNYA İÇİN dergisi / 25 Ağustos 1994 / İstanbul

❑ ❑ ❑

YILMAZ GÜNEY VAKFI DESTEK DERNEĞİ İLGİLİLERİNE;

Değerli dostlar,

Yılmaz Güney faşizme-emperyalizme karşı, her türden gericiliğe karşı başkaldırmış, Türkiye-Kuzey Kürdistan halklarının yetiştirdiği nadir, devrimci sanat ve düşünce adamlarından biridir.

Bugün heykellerinin yıkıldığı, devrimci, demokrat savaşçı ve aydınların zindanlara doldurulduğu diri diri yakılmaya çalışıldığı, zorbalığın, gericiliğin, şovenizmin en katmerlisinin uygulandığı Türkiye-Kuzey Kürdistan'da, Yılmaz Güney'in sanat eserlerinin ve siyasi düşüncelerinin siz dernek çalışanlarının da katkılarıyla yaşatılmaya çalışma çabalarını coşkuyla selamlıyoruz.

Değerli dostlar;

Değerli sanatçı ve düşünce adamı Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümü vesilesiyle düzenlemiş olduğunuz kültürel etkinliklerin Yılmaz Güney'in adına yakışır olmasını ve devrimci bir coşkuyla geçmesini temenni ederiz.

Yılmaz Güney yaşıyor, yaşayacak!

Einheitlicher Demokratischer Verein Horb e.V.
Horb, Demokratik Birlik / 11.9.94

❑ ❑ ❑

Gece Tertip Komitesi'ne

Değerli dostlar, Yılmaz Güney'in dostları, arkadaşlar,

Bugün burada devrimci sanatçı, devrim savaşçısı Yılmaz Güney'i 10. yılında anmak, O'nu, O'nun kavgasıyla yaşatmak için birlikteyiz

Yılmaz Güney'i anmak, yalnızca sanatıyla değil, uğruna yaşamını verdiği devrim ve sosyalizm davasında bir devrimci kişiliğiyle anmaktır. İdeallerini yaşatmaktır. Devrimci, militan sanatın devrimci mücadeledeki yerini önemini bilince çıkartmaktır. Yeniyi kurma ve kazanma, yeni tip insanı yaratma kavgasına, omuz vermektir. Yılmaz Güney'i 10. yılında anmak, tüm ve her türden düşmanlarına arşı Yılmaz Güney'i devrimci kişiliği, sanatı ve eylemiyle sahiplenmektir.

Yılmaz Güney'i sahipleniyor, onu kavgamızda yaşatarak anıyor, sizleri selamlıyoruz...

TKP/ML Hareketi Stuttgart Taraftarları / 11.9.94

❑ ❑ ❑

Tertip Komitesi'ne

Devrimci inancını sanatçı kimliği ve yeteneğiyle birleştirerek yönettiği sanat ürünleri Yılmaz Güney'i günümüzde yaşatıyor.

Saygıyla anıyor ve mücadelenin yürüteceği yeni sanatçılara örnek olmasını diliyoruz.

Direniş Gazetesi Avrupa Temsilciliği / 9.9.94

❑ ❑ ❑

Yılmaz Güney'e Dayanışma mesajı

10 Eylül 1994

10.cu yıl dönümünde, değerli sanatçı dostum Yılmaz Güney'i, saygıyla anarken, onurlu mücadelesini değerini yeniden vurgulayarak, saygılarımı sunarım. Bu onurlu uğraşta Yılmaz Güney'in dostlarının onun uğraşının paralelinde azimle, akıla bir tarzda sürdüreceklerini dosta düşmana bir kez daha anımsatır; bu uğraşa tüm canları davet eder, saygılarımı sunarım.

Sanatçı dostu, müzisyen Ozan Dost (Yücel Gökçe) 9.9.94

❑ ❑ ❑

Yoldaşlar

Sinemamızın büyük ustası Yılmaz Güney'in ansızın aramızdan ayrılışının 10. yılındayız. O'nun bu ayrılışı Kürt, Türk ve ezilen tüm halkları yasa boğmuştur. Yılmaz Güney'i anlamak onun yarıda kalan kavgasını sürdürmek hepimizin en büyük görevidir. Bu kavgayı sürdürürken Yılmaz Güney'in adını her zaman her yerde övünerek anmalıyız. Çünkü Yılmaz Güney'in adını anmak emperyalizme faşizme ve emperyalizmin çanak yalayıcı işbirlikçilerinin suratına ağır bir tokat olacaktır.

Yılmaz Güney'e sahip çıkarak onu her yıl bilenlere bilmeyenlere gelecek kuşaklara aktarmalıyız. Çünkü Yılmaz Güney'lere, Cigerxwun'lara Ehmede Xanelere sahip çıkmak halkımıza ve halkımızın kültürüne sanatına sahip çıkmaktır. Onlara sahip çıkmak faşist ve barbar T.C.nin suratına bir tokat gibi vurmaktır.

Kürdistan Komünist Partisi Berlin Taraftarları / 9.9.94

❑ ❑ ❑

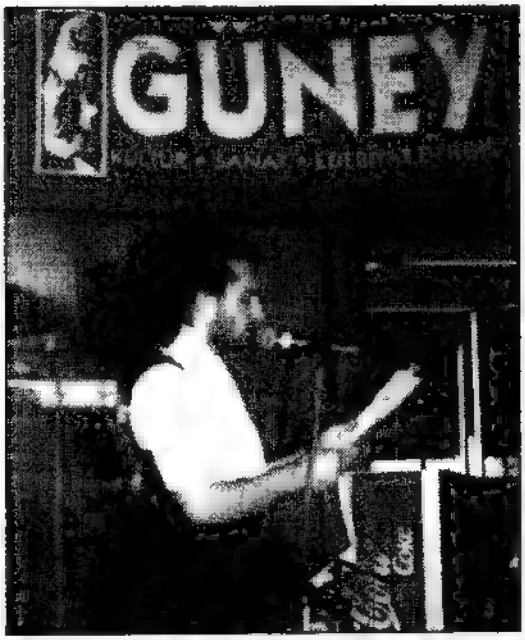

❑ ❑ ❑

YILMAZ GÜNEY VAKFI DESTEK DERNEĞİ'NE

Değerli arkadaşlar,

Komünist sanatçı Yılmaz Güney'in aramızdan ayrılışının 10 yıldönümünde Yılmaz Güney'i anma geceleri düzenlediğiniz için sizleri candan kutlar ağraşılarınızda başarılar dilerim.

Dönüşüm Yayınları olarak aramızdan ayrılışının 10. yılında komünist sanatçı Yılmaz Güney'i Bolşevik bir bilinç ve saygı ile anıyoruz.

O, sanatını proletaryanın ve ezilen halkların mücadelesi ile birleştirmeyi, onlara yol göstermeyi kendine ilke edinmiş, halkın sanatçısı olma derecesine erişen ender sanatçılarımızdan birisi, sinema alanında kuşkusuz ilk ve şimdiki son örneğiydi.

Sanatın sınıflarüstü olamayacağını en iyi gösterenlerdendi.

Yokluğunu her geçen gün biraz daha hissettiğimiz ölümsüz sanatçı Yılmaz Güney sen hep aramızdasın ve aramızda kalacaksın!

Fikret Öntaş / Dönüşüm Yayınları 26.8.94 / İstanbul

❑ ❑ ❑

DESTINATAIRE: YILMAZ GÜNEY VAKFI DESTEK DERNEĞİ

10. ölüm yıldönümünde Yılmaz Güney'i anıyor ve tüm ananlarla birlikte olduğumuzu belirtmek istiyoruz.

P.F.F. çalışanı on göçmen işçi 3.9.94 / Fransa

❑ ❑ ❑

Gece Tertip Komitesi'ne

Tarihin en güzel yerinde oturan ve karanlıkları ışıltısında umut saçarak parçalayan bir mum misali yaşamış ve tarihe mal olmuş yiğit insanlar vardır.

İyinin, güzelin yaratılmasında; haklının kazanmasında yaşamlarını dahi hiç bir kaygı gözetmeksizin cömertçe sunabilen sunan bu yiğit insanlar; direnmenin meydan okumanın destanını yazarlar.

Tıpkı çorak bir bozkırda soluk sarıya meydan okuyarak açan parlak yeşil bir tomurcuk gibi. Güneş, yağmur, fırtına hiçbiri karetmez, sımsıkı sarıldığı toprağından köklerini söküp koparamaz yeşil tomurcuğun. Doğanın muhteşem kuralına uyup çekilirken öz suyu damarlarından, bahara açılmak üzere bıraktığı tohumları toprağın derinliğinden çoktan boy atmaya başlamıştır.

İşte böyle sarı bozkırda açan direngen bir tomurcuktur Yılmaz Güney. Baskının, zulmün olmadığı yaşanılası bir dünya için halkların özgürlük istemlerine ses olan Yılmaz Güney; Komprador Patron-ağa devletinin kendisine yönelen her muhalefete uyguladığı faşist baskılara maruz kaldı. Cezaevlerinde kaldı yıllarca. Ülkesinden uzaklarda yaşamaya zorlandı.

Faşist düzen halklara empoze ettiği gerici yoz kültüre alternatif olan her düşünce veya sanata-sanatçıya aynı baskı politikalarını uygulamaktan çekinmez. Zira ayakta kalabilmesinin tek temeli bu uygulamalarıdır. Alternatif devrimci kültürün ve sanatın gelişmesinin ve güçlenmesinin kendisine yönelecek en büyük silahlardanbiri olduğunu bilmektedir.

Yine bugün saygı ve onurla andığımız dünya proletaryasının büyük öğretmeni ve Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin mimarı başkan Mao, Hunan Sanat ve Edebiyat Forum'unda yaptığı konuşmada "Bizim iki orduya ihtiyacımız var. Bunlardan birisi silahlı halk ordusu, diğeri ise bir kültür ordusudur" derken bu noktaya işaret etmiştir.

İşte Yılmaz Güney, Başkan Mao'nun değindiği noktayı "Halkın sanatçısı halkın savaşçısı olmak zorundadır" sözleriyle anlamlandırmış, Türkiye ve Kürdistan halklarının yaşamıyla harmanlayarak Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin kızıl çocuklarının mücadelesinde ölmez bir nefer olmuştur.

Ölümünün 10. yıldönümünde O'nu saygıyla anıyor, hepinizi coşkuyla selamlarken diyoruz ki; Yılmaz Güney ölümsüzdür!

Yüz Çiçek Açsın Kültür Merkezi (YÇKM) 26.8.94 / İstanbul

GECE TERTİP KOMİTESİ'NE!

Sürgünler, falakalar, işkenceler ve faşizmin köhnemiş zindanları O'nu yıldıramadı, yıldıramayacaktıda, çünkü O proletaryanın enternasyonalizmiyle yoğrulmuştu. Aynı zamanda devrim cephesinde sanatın rolünü iyi kavramış ve sanatını devrim hizmetine sunmuş Türkiye ve T.Kürdistan'ında sanatsal alanda proletaryayı temsil eden büyük bir devrimciydi. O'nun deyimiyle insanı ayakta tutan, kinler, öfkeler ve umutlardır. Evet onu ayakta tutan ve onu ölümsüz kılan umutları ve proletarya ideolojisi idi. Bu vesile ile düzenlediğiniz Yılmaz Güney'i anma gecesini tüm devrimci coşkumuzla selamlar, mücadelenizde başarılar dileriz.

Şan olsun ölümü tay dağında yüce kılanlara!

Yılmaz Güney ölümsüzdür!

Yaşasın proletarya enternasyonalizmi!

Hamburg / Öncü Partizan okurları

❑ ❑ ❑

Tertip Komitesi'ne

Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümünde saygıyla anıyor vermiş olduğu mücadeleyi bizde, kendimize örnek alıyoruz.

Neumünster Alevi Kültür Derneği
Pir Sultan Abdal Gençlik Kolu 26.8.94

❑ ❑ ❑

GECE TERTİP KOMİTESİ'NE

Kürdistan halkının yiğit oğlu, Kürd'stan ve Türkiye emekçilerinin yılmaz önderlerinden yoldaş Yılmaz Güney için düzenlediğiniz anma gecesini samim ve sıcak kalbimizle selamlar tüm uğraşlarınızda devrimci başarılar dileriz. Yılmaz'ımızın ve tüm devrimcilerin özgür ve sömürüsüz bir dünya için yürüttüğü mücadeleye bağlı kalacağımızı bu vesile ile bir kez daha belirtmek isteriz.

Faşizm, sömürgecilik ve emperyalist sistem mutlaka yenilecek, özgür ve sömürüsüz bir dünya kaçınılmaz olarak kurulacaktır.

Kahrolsun sömürgecilik, emperyalizm ve her türden gericilik.

Yaşasın bağımsız, birleşik demokratik Kürdistan ve demokratik Türkiye

Yaşasın enternasyonal devrimci dayanışma

Hamburg KAWA taraftarları 26.8.94

❑ ❑ ❑

Gece Tertip Komitesi'ne

"Halkın sanatçısı, halkın savaşçısı Yılmaz Güney"in 10 ölüm yıldönümünü saygıyla anıyor "Güney dergisinin ve vakfının yaşatılmasını gönülden destekliyoruz.

ÇEPNİ VE ÇEVRESİ Yardımlaşma Derneği Hollanda
3.9.94 Wuppertal

❑ ❑ ❑

TERTİP KOMİTESİ'NE

Büyük fikir ve sinema emekçisi devrimin yiğit savaşçısı halkların kardeşliğinin savunucusu Yılmaz Güney'i ölümünün 10. yıldönümünde saygıyla anarken yüreklerimizde biriken acıyı, onun izlemiş olduğu insanca yaşamak savaşımına katıyor, bedeli ne olursa olsun kan emici insanlık düşmanı egemen, şovenist, şeriatçı akıma direneceğiz. O'nu salt düşüncesinden cezaevlerinde çürütüp, yurt özlemi ile gurbette ölüme mahkum eden görüşle, Sivas'ta 37 yurtsever insanı yakan, Kürdistan'da oluk oluk kan akıtan düşünceyle özdeştir.

Bunun bilincinde olarak onu daha iyi tanıyor, seviyoruz. Yılmaz Güney ölümsüzdür diyor, Tertip Komitenizi ve tüm yurtseverleri selamlıyoruz.

İNHAK-PİRSAK
İnsan Hakları ve Pir Sultan Abdal
Kültür Derneği Wuppertal e.V.
Y.K. adına 3.9.94

❑ ❑ ❑

Ölümünün 10. yılında komünist sanatçı Yılmaz Güney'i yaşatıyoruz!

Değerli konuklar, devrimciler, yoldaşlar...

Yılmaz Güney'i aramızdan ayrılışının 10. yıldönümünde devrimci-komünist bir coşkuyla anıyoruz. Yılmaz Güney'in kültür, sanat ve siyaset alanında yürüttüğü devrimci-komünist mücadelesi önünde saygı ile eğiliyoruz.

Yılmaz Güney, devrimci-komünist mücadelesi yokmuş gibi, siyasal görüşleri yokmuş gibi anılamaz. Bu bilinçle partimiz BOLŞEVİK PARTİ (Kuzey Kürdistan-Türkiye), Yılmaz Güney'in kültür ve sanat cephesindeki mücadelenin sahiplenilmesi, bu alanlarda bıraktığı mücadele bayrağını omuzlamasının yanısıra, O'nun siyasal alandaki, doğru komünist görüşlerinin de sahibi ve savunucusudur.

Bugün Yılmaz Güney'i sadece bir devrimci-demokrat sanatçı olarak gösterip, O'nun siyasi görüşlerini önemsemeyen, gözlerden gizlemeye çalışan, ya da küçümseyen anlayışlara karşı Partimiz, Yılmaz Güney'in Marksizm-Leninizm'in güncel kıstasları temelinde değerlendirilmesi görevini yerine getirmiş; kimi yanlışlarına karşın, O'nun esasta doğru-komünist bir hattın savunuculuğunu yaptığını tespit etmiştir.

Bolşevik Parti'miz, Yılmaz Güney'in doğru görüşlerinin koruyucusu, geliştiricisi ve savunucusu olduğunu; O'nun uğrunda mücadelesini yürüttüğü devrim davasını zafere dek sürdüreceğini bir kez daha vurgular!

Yılmaz Güney'in siyasi görüşlerinin incelenmesi ve doğru siyasi görüşlerinin ön plana çıkarılarak savunulması, bir yandan, O'nu sadece sinema sanatçısı olarak değerlendiren anlayışa darbe indirirken, diğer yanıyla da O'nun geçmişte ve günümüzde haklı ünü ile kendisine çıkar sağlamaya çalışan ceset sömürücülerine karşı alınmış bir tavırdır. O'nun doğru siyasi görüşlerinin ön plana çıkarılması ve savunusu, O'na karşı yönelen sinsi saldırılara karşı en iyi yanıttır! Bolşevik Parti'miz, bu doğru yöntem ve tavrında ısrarlı olacak, Yılmaz Güney'e ve O'nun şahsında devrim ve sosyalizm davasına saldıran her kesime karşı, kararlı bir şekilde mücadele edecektir!

Bolşevik Parti'miz, bu bilinçle, bir kez daha Yılmaz Güney'in şahsında devrim ve komünizm savaşçılarını saygıyla anıyor, tüm Yılmaz Güney dostlarını, tüm devrim ve sosyalizm dostlarını BOLŞEVİK PARTİ saflarında, emperyalizme ve faşizme karşı devrim mücadelesine katılmaya çağırıyor!

- Yılmaz Güney, ancak ve ancak böyle yaşatılabilir!
- Yılmaz Güney, Bolşevik mücadelede yaşıyor, yaşayacak!

BOLŞEVİK PARTİ
(Kuzey Kürdistan Türkiye)
26.8.94

12 Ağustos 1994 • Emeğin Bayrağı

10. ölüm yıldönümünde YILMAZ GÜNEY

Merkezi Avrupa'da bulunan Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği, 26 Ağustos tarihinde Almanya'nın Hamburg, 3 Eylül'de Wuppertal, 9 Eylül'de Berlin, 11 Eylül'de ise Tübingen kentlerinde Yılmaz Güney'i anma geceleri düzenliyor. Gece düzenleyicileri yaptıkları açıklamada; "Yılmaz Güney her türlü baskı ve sömürüye karşı yılmadan direnmiş, ezilen halklarımızın mücadelesinin yanında yerini almış yiğit bir insandı. O, sanatını siyasi düşüncelerinden ayrı ele almayarak 'Halkın sanatçısı-halkın savaşçısı olmalıdır' şiarını bayrak edinmişti.

"Yılmaz Güney, Kürt milliyetine mensup enternasyonalist devrimci bir sanatçıydı. O, hem ulusal baskıya, hem de sınıf baskısına kararlıca karşı çıkmış, kendini bu konuda her türlü pasifist, korkak sanatçıdan ayırmıştır. O, işçi sınıfı ve emekçilerin kurtuluşunu sağlayacak bir toplumsal devrimden yana tavır takınmış ender sanatçılardan bir tanesidir" diye belirterek, herkesi düzenledikleri gecelere katılıp, coşkularını paylaşmaya çağırdılar. Geceye

Sanatçılar'dan

Şivan Perwer, Ferhat Tunç, Fuat Saka, A.Ekber Eren, Volkan Yağan, Şah Turna, Ozan Şervan, Ozan Şahin, Şafak Altun.

Gruplar'dan

Grup Kızılırmak, Derdiyoklar, Grup Munzur, Grup Eylem, Koma Govend, Metin-Kemal Kahraman, Grup Enternasyonal, Grup Özgürlük Savaşçıları.

Konuşmacılar olarak

Fatoş Güney, Halil Ergün, İlyas Emir, Can Yoksul (Şair), Yılmaz Güney (Y.Güney'in oğlu), Ayşe Şahin (sunucu) katılacaklar.

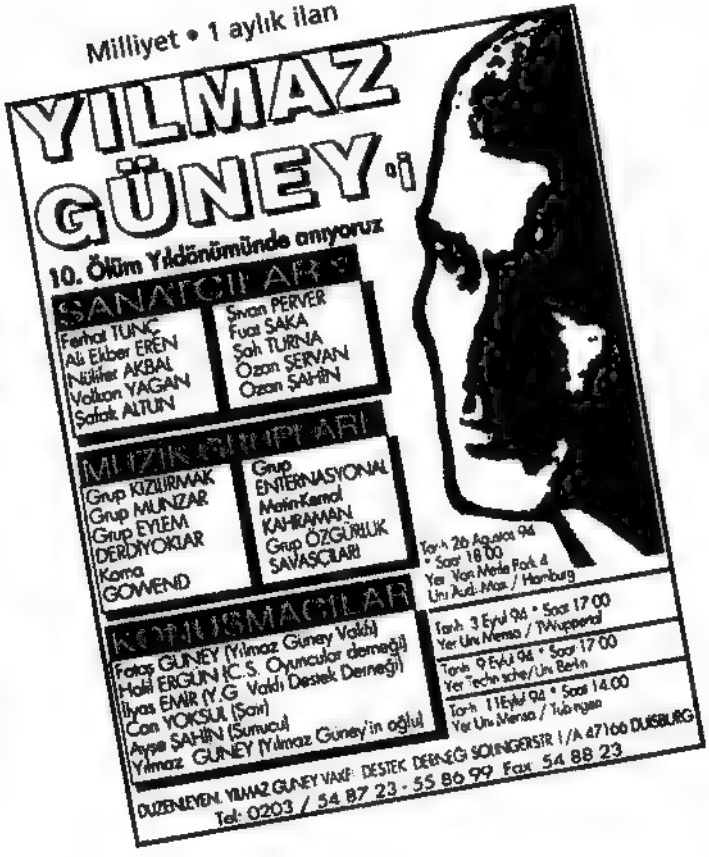

Förderverein YILMAZ GÜNEY Stiftung e.V.

Gegründet 1991 in Bonn, um die Gründung der "Yilmaz Güney Stiftung" in Istanbul zu unterstützen. Zu seinen konkreten Anliegen gehört u.a. die Initiative und Durchführung von Veranstaltungen mit Künstlern und Kulturschaffenden aus der Türkei, um dadurch zu internationalistisch kulturellen Bewegungen einen Beitrag zu leisten.

Dabei spielt die Zeitschrift "GÜNEY" eine wichtige Rolle. Versucht wird mit der dreimonatlich erscheinenden Zeitschrift für Kunst und Literatur, einen lebendigen Dialog zwischen den in verschiedenen westlichen Ländern lebenden türkischsprachen Minoritäten und den Kulturlandschaften im Abstammungsland herzustellen bzw. zu entwickeln.

Bekannt wurde Yilmaz Güney, der 1937 in der Südprovinz Adana zu Welt kam und im September 1984 in seinem Verbannungsort Paris starb, seither mit den Kommunarden den gleichen Platz teilt, im metropolitanen Westen mit den beiden Filmkunstwerken "Sürü" ("Die Herde") und "Yol" ("Der Weg"), deren Drehbücher er schrieb und Regieanweisungen vom Gefängnis aus schickte. Für "Yol" bekam er 1982 die "Goldene Palme" in Cannes. Der Schauspieler, Regisseur und Autor Yilmaz Güney hatte bis dahin einen abenteuerreichen Weg, auf dem er sich mit den teils faschistischen, teils feudaldespotischen Verhält-

Ölümünün 10.Yılında

1 Eylül 1994
Pazar Postası

Yılmaz Güney Hamburg'ta

Amaç, Güney'i medya ve tüketim toplumu kalıpları dışında tutmak.

(P.P Haber Servisi) Ölümünün 10. yılında geniş etkinliklerle anılacak olan **Yılmaz Güney** için Hamburg'ta da anma günü düzenlendi.

Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği'nin bir çok Avrupa kentinde düzenleyeceği etkinliklerden ilki 26 ağustos '94 tarihinde Hambug Von Melle Park 4 Uni Audi Max'ta gerçekleştirildi. Türkiye ve Yurtdışından çok sayıda sanatçının katıldığı etkinliğin amacı, **Yılmaz Güney**'in yaşamı, değerleri ve kişiliği özelinde, mücadeleci sanatçı geleneğini de tanıtmak olduğu ifade edildi.

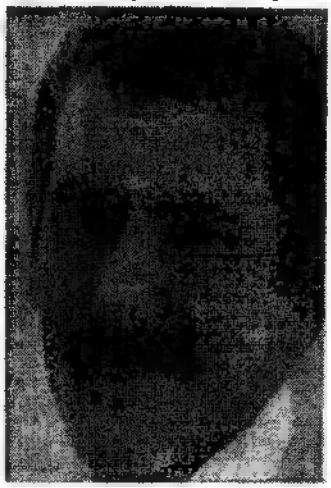

Y. Güney, 1 nisan 1937'de Adana'da doğdu. Sürgün yaşamı sürdürdüğü Paris'te 9 Eylül 1984'te öldü.

Organizasyon tarafından yayımlanan bildiride özetle şunlar söylendi: „Halkımızın gönlüne taht kurmuş, onların tüm acılarını paylaşmış, devrimci sanatçı **Yılmaz Güney**'i, ölümünün 10. yılında bir kez daha coşkuyla anıyoruz. Bu yıl hepimiz için çok önemli ve özel bir anma yıldönümüdür."

Yılmaz Güney'in, sınırsız burjuva olanakları elinin tersiyle geriye iterek, ölünceye kadar emekçilerin yanında yer aldığının vurgulandığı bildiride, „Hepinizi bu coşkumuzu paylaşmaya çağırıyoruz" denildi.

26 Ağustos, saat 18.00'de yapılan anma gecesinde;**Ferhat Tunç, Şivan Perver, A. Ekber Eren, Nilüfer Akbal, Volkan Yağan, Ozan Şervan, Şafak Altun, Grup Kızılırmak, Grup Munzur, Derdiyoklar, Koma Gowend, Grup Özgürlük Savaşçıları** yer aldı. Gecede ayrıca konuşmacı olarak; Y. Güney'in eşi **Fatoş Güney**, Y. Güney Vakfı Destek Derneği adına **İlyas Emir** ve şair **Can Yoksul** katıldılar. Geceye ikibine yakın insan katıldı.

Anma etkinlikleri 27 Ağustos'ta, Odensee-Danimarka, 3 Eylül'de, Uni Saal Wuppertal-Almanya, 9 Eylül'de, Tuni Berlin ve 11 Eylül'de, Uni Mensa Stutgart'ta yapılacak.

Anma etkinliklerini düzenleyen Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği, 1991 yılı başlarında Bonn'da kuruldu. **Fatoş Güney** ve **Claudia Roth**'un da kurucuları arasında yer aldığı derneğin merkezi Duisbug'ta bulunuyor. Bugüne kadar bir çok etkinlik düzenleyen ve **Güney** kültür, sanat, edebiyat, dergisini çıkaran derneğin amacı, Y. Güney'i yaşatmak, kişiliği ve ürünlerini yurtdışında tanıtmanın yanında, Yılmaz Güney Vakfı'na her yönden destek sağlamak. ●●●

28.8.1994 • HÜRRİYET

Yılmaz Güney Hamburg'da anıldı

HAMBURG, (Hürriyet)

YILMAZ Güney'i Anma Gecesi'nde "Kahrolsun faşizm" şeklinde sloganlar atıldı. Hamburg Üniversitesinde düzenlenen geceye yaklaşık bin 500 kişi katıldı. Programda gece'ye konuşmacı olarak katılacağı belirtilen Çağdaş Sinema-Oyuncuları Derneği Başkanı **Halil Ergün**'ün katılmaması dikkat çekti. Organizatörler **Halil Ergün**'ün neden geceye katılmadığı şeklindeki soruları cevaplandırmadılar.

Geceye katılan **Fatoş Güney**, "Yılmaz Güney sanat çizgisi halen Türkiye'de bir çok genç yönetmeni etkiliyor. Türkiye gerçeklerini gözler önüne seren filmleri televizyonlarda çok seyircinin ilgisini çekiyor" dedi.

Özgür Ülke'deki 1 aylık ilan

Di sola Deh saliya Mirina Wi da Biranîna

YILMAZ GÜNEY

10. ölüm yıldönümünde anıyoruz.

SANATÇILAR
Ferhat TUNÇ * Şivan PERVER
Ali Ekber EREN * Fuat SAKA
Nilüfer AKBAL * Şah TURNA
Volkan YAĞAN * Ozan ŞERVAN
Şafak ALTUN * Ozan ŞAHİN

MÜZİK GRUPLARI
Grup Kızılırmak
Grup MUNZUR
Grup EYLEM
DERDİYOKLAR
Koma GOWEND
Grup ENTERNASYONAL
Medin-Kemal KAHRAMAN
Grup ÖZGÜRLÜK SAVAŞÇILARI

KONUŞMACILAR
Fatoş GÜNEY (Y. Güney Vakfı)
Halil ERGÜN (Ç. S. Oyuncuları Derneği)
İlyas EMİR (Y. G. Vakfı Destek Derneği)
Can YOKSUL (şair)
Ayşe ŞAHİN (Sinemacı)
Yılmaz GÜNEY (Y. Güney'in oğlu)

Tarih : 26 Ağustos 1994
Saat : 18.00
Yer : Von Melle Park 4
Uni Audi Max / Hamburg

Tarih: 3 Eylül '94 * Saat: 17.00
Yer: Uni Mensa / Wuppertal

Tarih: 9 Eylül '94 * Saat: 17.00
Yer: Technische Uni / Berlin

Tarih: 11 Eylül '94 Saat: 14.00
Yer: Uni Mensa / Tübingen

DÜZENLEYEN: YILMAZ GÜNEY VAKFI DESTEK DERNEĞİ * Solingerstr. 1a * 47166
Duisburg * Tel: 0203 / 54 67 93 – 55 86 99 * Fax: 0203 / 54 68 93

Yüreği ülkesinin derinliklerinde kök salan;

4-10 Eylül 1994 • Azadi

Yılmaz Güney'i Anma Etkinlikleri Sürüyor

10 yıl önce 9 Eylül 1984 yılında Paris'te sürgünde iken yakalandığı amansız bir hastalıktan dolayı hayata veda eden devrimci sanatçı Yılmaz Güney, çeşitli etkinliklerle anılıyor.

26 Ağustos'ta Almanya'nın Hamburg kentinde düzenlenen gecede anılan sanatçı, ölüm yıldönümü olan 9 Eylül'de Berlin'de, 11 Eylül'de ise Tübingen'de yapılacak etkinliklerle anılacak. "Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği" tarafından yapılan açıklamaya göre İstanbul, Ankara ve İzmir başta olmak üzere birçok yerde Yılmaz Güney Haftaları düzenlenecek. Ayrıca 9 Eylül'de "Yunus Emre Kültür Merkezi"nde Sinema Yazarları Derneği'nin katkılarıyla "Güney'i Anma Gecesi" düzenlenecek.

8. Altın Koza Kültür ve Sanat Festivali'nde Sinema Oyuncuları Derneği'nin organize edeceği "Ölümünün Onuncu Yıldönümünde Yılmaz Güney ve Sinema" konulu bir forumun oluşturulacağını belirten Güney Vakfı Destek Derneği yetkilileri, Kültür Bakanlığı'nın katkılarıyla da "Yılmaz Güney Filmleri Gösterisi" yapılacağını belirttiler.

Öte yandan Sinema Oyuncuları Derneği (So-Der) 8. Altın Koza Kültür ve Sanat Festivali Yürütme Kurulu Başkanlığı'na yaptığı açıklamada, Yılmaz Güney adına iki yıldır festival programı içinde yer alan "Bir Fotoğraf-Bir Film Öyküsü" yarışmasının kaldırılmasını üzüntüyle karşıladıklarını açıkladılar. Açıklamada, Festivalin daha önce sahiplenmiş olduğu Yılmaz Güney'in bu yıllı gündemden çıkarıldığına inanmak istemediklerini belirten (So-Der), "Altın Koza'nın yapıldığı eylül ayında Güney'in 10. ölüm dönümünde kapsamlı bir Yılmaz Güney etkinliği beklentisi içerisindeyken; festivalin yarakıyla bu tavrına hala anlam veremedik" dediler.

Sinema Oyuncuları Derneği, varsa kararın haklı gerekçesini öğrenmek istediklerini açıklayıp, yoksa bu tavrın telafi edilmesini istediler.

Yılmaz Güney Vakfı Destekleme Derneği Başkanı İlyas Emir ile derneğin Hamburg sorumlusu Kerim İbiş, gecede yaptıkları konuşmalarda Yılmaz Güney'in, kişiliği, sanatı ve çalışmaları hakkında bilgi verdiler.

Yılmaz Güney Hamburg'da anıldı

Zafer ÖZPOLAT-HAMBURG

TÜRK sinemasının unutulmaz ismi Yılmaz Güney, ölümünün 10. yıldönümünde Hamburg'da anıldı. Çok sayıda kişinin bulunduğu anma gecesine konuşmacı olarak katılan Yılmaz Güney'in eşi Fatoş Güney, oğlu Yılmaz Güney, Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği Başkanı İlyas Demir ve şair Can Yoksul, sanatçının kişiliği ve filmleri hakkında bilgi verdiler.

"Sanatını bireysel çıkar kullanmadan mücadele veren O'na bu özelliği kazandıran kuşkusuz sahip olduğu dünya görüşüdür" diyen İlyas Emir konuşmasında özetle şunları söyledi: "Yılmaz Güneyimiz gitti. O'nun gibi çoklarını yetiştirelim, kişisel çıkarlarımızı toplum çıkarlarımıza tabii kılalım. Onun içinde derneğimizin bir şubesini de Hamburg'da açmayı düşünüyoruz. Biz Güney'i kendimiz için bir meşale, bir örnek yaptık. Onun eserlerini yaşatacağımızı bir kez daha tekrarlıyorum."

Gecede bir konuşma yapan Fatoş Güney ise, "Yılmaz Güney çizgisini bugün herkes ilgi ile izliyor. Eserlerinin, düşüncelerinin yaşatılması için birlikte mücadele vereceğiz. Şahsım olarak bu konuda üzerime düşeni fazlasıyla yapacağıma söz veriyorum." dedi.

KÜLTÜR ÜNYASINDAN

Yılmaz Güney'i Anma Etkinlikleri

Devrimci sanatçı Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümünün yaklaşması nedeniyle "Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği" tarafından bir dizi etkinliklerin gerçekleştirileceği bildirildi.

Almanya'nın çeşitli kentlerinde gerçekleştirilecek olan anma etkinliklerin yer, tarih ve saatleri belli oldu. Açıklamaya göre; Yılmaz Güney'i anma etkinlikleri, 26 Ağustos akşamı saat 18.00'da Hamburg / Audi Max Halk; 3 Eylül akşamı saat 17.00'da Wuppertal/ Uni Mensa; 9 Eylül akşamı saat 17.00'da Berlin / Technische Uni ve 11 Eylül 1994 günü saat 14.00'de Tübingen Uni Mensa'da yapılacak.

Etkinliklere Şivan Perwer, Ferhat Tunç ve Şah Turna'nın da aralarında bulunduğu kalabalık bir sanatçı topluluğu katılıyor.

Ayşe Şahin'in sunduğu etkinliklere, konuşmacı olarak Fatoş Güney, Halil Ergün, İlyas Emir, Şair Can Yoksul ve Yılmaz Güney'in oğlu Yılmaz Güney katılacak.

28 Ağustos - 3 Eylül 1994 • Azadi

10. ölüm yıldönümünde Yılmaz Güney'i anma gecelerine katılan sanatçılarımızla yapılan röportajları sunuyoruz.

GRUP KIZILIRMAK — 9.9.94 / Berlin — Şafak ALTUN

❑ Bize kendinizi tanıtır mısınız?

❒ Grubumuz 1990 yılında kuruldu. Ben grubun solisti İlkay Akkaya. Grubumuz beş kişiden oluşuyor. Gitarda Tuncay Akdoğan, Bağlama'da İsmail İlknur, Klavier ve çalgılarda Cengiz Akataş, vurmalı çalgılarda Yaşar Aydın. Bu güne kadar altı kaset çalışması tamamladık. İlk kasetimiz "Ölüme de Tilili", ikinci kasetimiz, "Geçmişden Geleceğe Pir Sultan Abdal", bunu "Gidenlerin Ardından" izledi, daha sonraki çalışmalarımızda "Aynı Göğün Ezgisi", "Güneşin Olsun" ve "Pir Sultan'dan Nesimiye" Anadolu türküleri. Bu arada iki tiyatro oyununun müziklerini yaptık. Kızılırmak ve Pir Sultan Abdal. Bu iki oyunu da Ankara Birlik Tiyatrosu sahneye koymuştu. Pir Sultan Abdal oyununda müzik yaparken aynı zamanda sahnede de rol aldık. Genel anlamda şimdiye kadar yaptığımız çalışmalar böyle.

❑ Niçin müzik yapıyorsunuz? Amaçlarınızı okuyucularımıza anlatır mısınız?

○ Bizler sosyalist insanlarız, dünyayı paylaşım ve mutluluk üzerine, yeniden oluşturma, yeniden oluşum içerisinde yer alan insanlar olarak görüyoruz kendimizi. Ve müziğide kendimizi en iyi şekilde ifade edebileceğimiz bir araç olarak gördük, yani kendi yeteneklerimiz doğrultusunda dünya görüşümüzü insanlara olan sevgimizi, paylaşım duygularımızı en iyi verebileceğimiz araç olarak gördük. Bu yüzden müzik yapıyoruz. Müzikle insanlarla daha çabuk kucaklaşabiliyoruz. Dil olarak, daha kolay bu dili kullanabiliyoruz, bu anlamda ve amaçla müziği seçtik.

❑ Hamburg'daki konsere 2000 bin, Wuppertal'daki konsere üç bin ve Berlin'de iki bine yakın kitle katılımı oldu. Bu grubunuz ve yaptığınız müziğin kitleler tarafından sevildiğini, dinlendiğini gösteriyor. Bunu nasıl açıklarsınız?

○ Sanıyorum sıcak bir bağ yakalayabildik. Bu gecelerin başarısının tek faktörü yalnızca biz değiliz. Gecelere katılan diğer sanatçı arkadaşlar ve en baştada bu gecelerin yapılmasına aracılık eden insan Yılmaz Güney'in kendi kişiliğidir. Sanıyorum önemli bir rol oynuyor. Biz sadece bu başarının bir parçası olarak görüyoruz kendimizi.

❑ Avrupa'ya gelişiniz Yılmaz Güney geceleri için midir? Yoksa başka gecelerde var mıdır?

○ Bu son gelişimiz Yılmaz Güney Vakfı'nın düzenlediği dört gece içindi. Yılmaz Güney Destekleme Derneği bu dört gece için davet etti ve geldik. Onun dışında Avrupa'ya çok sık geliyoruz. Birçok kitle örgütleri, derneklerinin davetiyle geldiğimiz oldu.

❑ Karşılıklı konuşmalarımızda bir ekolden bir okuldan bahsettiniz. Bunu biraz anlatır mısınız?

○ Biz müziğimizi dünyayı dönüştürme kavgasında bir araç olarak görüyoruz. Bizim gibi davranan birçok sanatçı arkadaşımız var. Kurulduğumuz andan itibaren hedeflerimiz arasında en önemli şeylerden birisi kendi üretimlerimizi paylaşabileceğimiz ve yeniden üretime dönüştürebileceğimiz insanlarla birlikte olabilmek, yani çoğalabilmek. Bu amaçla ilerideki projelerimiz içerisinde bir kültür merkezi oluşturabilmek ve burada paylaşımı, özgürce üretimi hayata geçirebilmektir. Müziğimizin insanı doğasına yakınlaştırmayı, özgürlük, eşitlik adalet ve sonsuz barış için denizde bir damla olabilmek amacını taşımaktadır. Bunu daha çok insanla paylaşabildiğimiz zaman, daha büyük oranda güzelleşebileceğimizi ve daha iyi şeyler üretebileceğimizi düşünüyoruz.

❑ İnsanlarda yetenek olur. Bu yetenek maddi araçlarla karşılanmazsa nasıl başarıya ulaşabilir? Siz maddi olanağı nasıl yaratmayı düşünüyorsunuz?

○ Tamamıyla kendi gücümüze dayanarak maddi olanağı yarattık bu güne kadar. Halkla karşılıklı ilişkimizde, "veriyoruz, alıyoruz, müthiş bir yoksulluk var, ama bu yoksulluk bizim sanatımızı üretmemize bir araç oluyor. Halkın yaşadığı ekonomik sorunların aynısını yaşamadan halk için üretilmez diyoruz. Bütün teknik olarak, birçok maddi olanak gerekmesine rağmen, yavaş yavaş elimizden geleni de yapacağız diyoruz. Belki küçük bir odada başlayacak, daha sonra büyük bir okula dönüşecek, yani hedef olarak bunu önümüze koyduktan sonra, kasetlerimizle, konserlerimizle kendi üretimimizle elde ettiğimiz gelirlerle bunu yapmaya çalışacağız. Ekolleşmeyi kafamıza koyduk mutlaka yapacağız. Artık bizim en önemli amaçlarımızdan biri oldu.

❑ Karşılaştığınız zorluklar nelerdir?

○ Bir çok sorunla karşı karşıyayız.Hepsini sıraya sokmayacağız. Birincisi bizim ülkemizde bir baskı ve yasaklamalar zinciri, halkası var. Kendi düşüncelerini karşısındaki düşünceye açıklamaya, sistem tahammül edemiyor. Ülkemizin demokrasi diye bir sorunu var. Demokrasinin olmayışı, sık sık konserlerde yasaklama, baskı

ve gerginliklere neden oluyor. İkinci sorun, maddi sorundur. Biz ürettiğimizin karşılığını zaman zaman alamıyoruz, bu da bir düzensizlikten kaynaklanıyor.

Üçüncü sorun, karşılıklı ilişkilerde bulunduğumuz insanlar bütün iyi niyetleriyle gecelerde çabalıyor. Fakat bilmezliklerinden kaynaklanan teknik olarak bir çok sorunlarla karşılaşıyoruz. Bizim elimiz, dilimiz, enstrümanterlerin dili olan, ses tertibatımızda aksaklıklar, zayıflıklar olduğu zaman, kitleyle dialogda aramıza bir engel olarak giriyor. Yani birincisi baskı, ikincisi ekonomik, üçüncüsünü teknik olarak sıralayabiliriz. Aklıma gelenler bunlar şimdilik.

❑ Amaçlarınızı kitleye verebiliyor musunuz? Sorunlar çıkıyor mu?

○ Kendi insanlarımızla aramızda bir sorun olmadı. Biz müzikle gittiğimiz zaman müzikle, tiyatroyla gittiğimiz zaman tiyatroyla, panellerle, mahalle toplantılarıyla gittik, sonuçta karşılığını aldık. Bizim çok büyük basınımız, televizyon kanallarımız yok. Bu olanakları çok fazla kullanmamamıza rağmen, biz bunun yerine, yüzlerce hatta binlerce konserler vererek insanların ayağına gittik. İnsanlarda bunun karşılığını bize daha çok dinleyerek verdiler. Konserlerimiz tıklım tıklım dolup taşıyor. Ülkemizde, burda da boş geçmiyor. Bu anlamda bir ilişki sorunumuz yok insanlarımızla.

❑ İlkay arkadaş; halk dilinde söylenir, "kadife gibi bir sesiniz var" bunu neye borçlusunuz?

○ Teşekkür ederim, bunu duyunca ben utanıyorum. Ben sesime öyle özel bir itinayla bakmadım, korumadım, bilmiyorum. Konserden üç saat öncesinden itibaren, diyaframları korumak amacıyla yemek yemem. Çokça çay içerim, bütün yaptığım bu.

❑ Teşekkür ederim.

○ Biz de teşekkür ederiz.

ALİ EKBER EREN

9.9.94 / Berlin

❑ İsterseniz klasik bir soruyla söyleşimize başlayalım. Okurlarımıza kendinizi kısaca anlatır mısınız?

○ Ben 1956 Sivas-Divriği'de doğdum. İstanbul'da oturmaktayım. Sanat çalışmalarımı İstanbul'da sürdürüyorum. 1970'lerde sazla tanıştım, 70-80 yılları arasında yoğun bir çalışma hazırlığı yaptım. Bu hazırlık, halkın içinde değil, bilakis kendi iç dünyamda, on yıl bu çalışmayı sürdürdüm. 80 sonrası biraz daha faal duruma yöneldim. Demokratik kitle örgütlerinin gecelerine katılarak, sahnelere çıkmaya başladım. 86'da ilk kez bir grup kurduk; Hasret Gültekin, Abuzer Karakoç, Hüseyin Aydın ve ben. Dört arkadaş sıcak bir çalışma içinde bulduk kendimizi "Dostlar Muhabbeti" ile "Bitmeyen Türkü" diye ortak çalışmamız yayınlandı. "Türkülerde Biz Varız" diye bir kasetim çıktı. Ve en son "Anlamadım Bu Ne Haldi" diye bir kasetim daha çıktı. Grup çalışmamız Hasret Gültekin'in Sivas katliamıyla kaybı ve Abuzer'in Fransa'ya gitmesiyle kesintiye uğradı. Bu nedenlerden dolayı şimdilik tek başıma çalışmalarım devam ettirmekteyim.

❑ Pop müziğin aktüel olduğu görünümüzde tek sazla sahnelere çıkıp halk türkülerini çağırıyorsunuz. Bize sazı ve müziğinizi kısaca anlatır mısınız?

○ Tabi. Şu anda pop müziğin özellikle, arabesk müziğin dallanmasını söylemek istiyorsunuz sanırım. Ben çağdaş halk müziği yapıyorum ve çok sesli müzikten yanayım. Çok sesli müziğin daha doğru olduğuna inanıyorum. Zaten kasetlerimde çok sesli müzikle işlenmiştir.

Günümüzde bu furya, özellikle pop müziği, arabesk müzik, geçici bir furya. 1990 sonrası yaygınlaştı. Bunun yaygınlaşması bizlerden bir şey götürmedi. Ama medyanın son derece bu akıma önem vermesi, bunda 12 Eylül'ünde tabi büyük bir fonksiyonu var. Özellikle 80-90 arası insanlarımız farklı yerlere çekildi, mevcut kültür-emperyalizmini de buna eklersek, çok önemli bir zamanı 10 yılı, o kadar boş şeylerle geçirdiki, şimdi gençlik özellikle bu on yılın verdiği boşluklarla birazcık, ister istemez, pop ve arabesk müziğe yöneldiler. Bu müzik dalları milyonlara varan satış rekorları kırdı. Bizim halk müziğimiz, arkadaşlarımızın yaptığı güzel müzikler, onlara nazaran daha az satıyor. Bir müzik çok satıyorsa, çok doğru, çok sevildiğinden değildir. Bu müziğe meşruluk tanınması, medya ve özellikle televizyonun bu müziği şırıngalaması halkı bu yöne çekti. Fakat insanlara sürekli peynir yedirmişlerse, zeytin yenmeyecek demek değildir. Bu açıdan ben bu dönemin bir geçiş dönemi olduğuna inanıyorum. Diyalektikde doğru tektir. Başka doğru yoktur. Baştan halkımızla bu güzel türküleri okuyarak onlarla çok güzel şey söyleştiğimi, güzel şeyler paylaştığımızı ve gelecekte de daha güzel şeyler paylaşacağımızı sanıyorum.

❑ İzlediğim kadarıyla halk sizi coşkuyla, sevgiyle dinliyor. Bu müziğinizin devrinin kapanmadığı anlamında yorumlanmalıdır. Bundan sonra ulaşmak istediğiniz bir hedef var mıdır?

○ Ben her şeyi halkımla beraber yaşadım. Onlarla beraber paylaşıyorum, onlarla beraber üretiyorum. Daha güzel şeyler üretmeye uğraşıyorum. Daha güzel muhabbet toplantıları yapacağız. Gelecekte sanırım çok güzel günler bizi bekliyor. Ben sazımla, yüreğimle her zaman için halkımın yanında oldum, gene onun yanında, onlarla beraber olacağım. Onlarla çok güzel şeyi paylaşacağım.

❑ Bu söyleşi için teşekkür ederim.

○ Ben teşekkür ederim.

FATOŞ GÜNEY 9.9.94 / Berlin

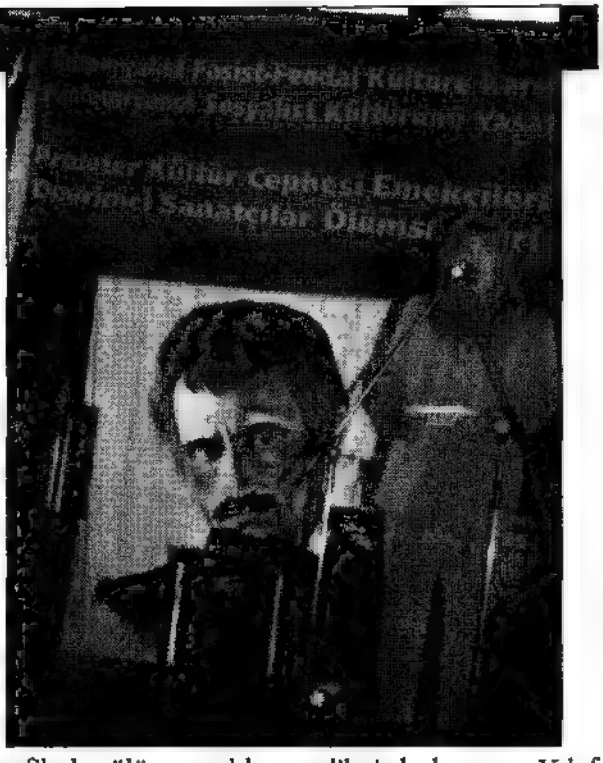

❑ Yılmaz Güney Vakfı Destek Derneği'nin Almanya genelinde düzenlediği Yılmaz Güney'i 10. ölüm yıldönümünde anma gecelerine gelen davetliler arasında Fatoş Güney de bulunuyor. Fatoş hanım bugünün anlamını kısaca okuyucularımıza anlatır mısınız?

○ Şimdi biliyorsunuz, on yıl boyunca, yani 1981-91 yılları arasında Yılmaz Güney'in tüm filmlerinin negatifleri toplatılarak imha edildi. Tüm kitapları imha edildi, yok edildi ve bunları basmak, yayınlamak ve dağıtmak, bulundurmak suç sayıldı. Bu arada yep yeni bir kuşak vardı ki bu nedenlerden ötürü Yılmaz Güney'in filmlerini göremedi, kitaplarını okuyamadı ve Yılmaz Güney'i tanıyamadı.

On yıl sonra, Almanya'da böyle gecelerin yapılması her şeyden önce bu yeni kuşağa Yılmaz Güney'i tanıtmak, anımsatmak ve onun mücadelesini yaşatmak amacıyla yapılıyor.

❑ Fatoş hanım, şimdiye kadar Hamburg, Wuppertal ve Berlin gecelerinde bulundunuz. Kendinizi bu gecelerde nasıl hissettiniz?

○ Çok sevindim ve gerçekten çok duygulandım. Çünkü insanların on yıl geçmesine rağmen, Yılmaz Güney'e karşı büyük bir ilgileri vardı hala. Yeni kuşaktan insanlar vardı, koşmuş gelmişlerdi, Yılmaz Güney'i tanımak için. Çok coşkulu, son derece güzel geceler geçti. Ve gerçekten umduğumun üzerinde bir ilgi vardı. Bu beni çok etkiledi.

❑ Siz, aynı zamanda Yılmaz Güney Vakfı'nın kurucularındansınız. Bize Yılmaz Güney'in eserlerini bir araya toplamak, onların arşivlerini oluşturmak ve onları yeni nesillere ulaştırmak için neler yaptığınızı anlatır mısınız?

○ Onları gelecekte yaşatmak. Başlıca amacımız bu. Bu güne kadar 104 tane filminin akıbeti meçhul. Geriye canlarını kurtardığımız on iki tane filmi kalmış durumda. Bu filmlerinden altı tanesinin acil tamire ihtiyacı var. Yani bu negatifler en kısa zamanda tamir edilemezlerse tamamen yok olacaklar, yani bir kaç sene sonra Yılmaz Güney filmlerinin bir kısmı tamamen ortadan kaybolacak. Şimdi, gerçi televizyonlarda eski filmleri oynuyor, bir sürü insan bu filmleri seyrediyor ama, bunlar ne yazık ki geriye kalmış, oradan buradan çekilmiş kopyalardır. Biliyorsunuz, filmlerde negatifler önemlidir. Negatifler olmayınca yeni kopyalar yapılamıyor ve bu filmler ölüme mahkum edilmiş bulunuyor. Vakıf bu amaçla yeni kaynaklar yaratmak durumunda, yani Yılmaz Güney'in geride kalan eserlerini tamir etmek, onları yaşatmak için çabalamakta.

❑ Yılmaz Güney Vakfı'na başka bir maddi yardım geliyor mu, yoksa bu işi kendi olanaklarınızla mı yapıyorsunuz?

○ Bu konuda Türkiye'deki Kültür Bakanlığı'nın çok az denecek kadar bir yardımı oldu. Bu filmlerin restoresi için gereken bütçenin sadece 4/1'ini karşılamaktaydı. Bunun için henüz istediğimiz sonuçlara ulaşamadık, ancak kendi imkanlarımızla bir takım şeyleri zorlayarak yeni kaynaklar yaratmak zorundayız.

❑ Okuyucularımıza vermek istediğiniz bir mesaj var mı?

○ Onlara sevgilerimi iletiyorum, onlar bu güne kadar yapmak istediklerimde beni hiçbir zaman yalnız bırakmadılar. Yılmaz Güney'i anma yıl dönümlerinde Yılmaz Güney anıtı faaliyetinde, Yılmaz Güney Vakfı kuruluş aşamalarında ve sonrasında hep bizi desteklediler, onlar bizim vefalı dostlarımız. Hepsini çok seviyorum ve çok sayıyorum.

❑ Bu kısa söyleşi için size teşekkür ederiz.

○ Ben de teşekkür ediyorum.

C.KARLI

Oktoberrevolution
Frühe sowjetische Presse

MISAIL SOSTICET KO

Pelageya

DTV-1970
S. 115-118

Bir zamanlar Leningrad'da bir adamla karısı yaşardı. Adam sorumlu bir Sovyet görevlisiydi. Yaşlı sayılmazdı, güçlü, iri yarıydı. Aslına bakılırsa enerjik ve kendini sosyalizm davasına adamış bir adam sayılırdı.

Köyden gelmiş basit bir insandı ve zamanında hiçbir yüksek öğrenim de görmemişti ama şehirde yaşadığı yıllar içinde kendini her bakımdan yetiştirmişti, çok bilgiliydi ve her toplantıda sözünü dinletebilirdi. Hatta hiç çekinmeden her konuda, fizyoloğundan elektrikçisine kadar konusunun uzmanlarıyla tartışma yürütebilirdi.

Karısı Pelageya ise ne okur ne de yazabilirdi. Köyden kocasıyla beraber gelmişti ama onun gibi kendini yetiştirmemiş ve nasıl geldiyse öyle cahil kalmıştı. Evet adını bile yazamazdı işte.

Pelageya'nın kocası bu durumdan hiç memnun değildi. Çok üzülüyordu ama bu çaresizlikten nasıl çıkılacağını bulamıyordu. Zaten işlerinden dolayı başını kaşıyacak zamanı olmadığından, sevgili karısının eğitimine ayıracak fırsat bulamıyordu.

Birkaç kere karısına:

"Sevgili Pelageya, bu böyle olmaz, okuyabilmen veya hiç olmazsa adını yazabilmen gerekir demişti. "Ülkemiz yavaş yavaş yüzyılların karanlığından ve kültürsüzlüğünden sıyrılıyor. Her yerde bilgisizliğe karşı mücadele ediyoruz, okuma-yazma seferberliği açtık. Böyle bir ortamda, bir ekmek fabrikası müdürünün karısının okuma yazma bilmemesi olmaz. Bu bana büyük bir üzüntü veriyor."

Buna karşı Pelageya itiraz eder ve şöyle cevaplandırırdı:

"Ah, Iwan Nikolayeviç", derdi, "neden bahsediyorsunuz siz! Buna kafamı yorsam, bana ne faydası olacak. Zamanında öğrenmedim bu işi, şimdi de ömrüm geçiyor, artık gençliğim bitiyor, ellerimin kalem malem tutacak hali yok. Harf yazmasını öğrensem ne olacak sanki? Böyle şeylerle genç öncülerimiz uğraşsınlar daha iyi. Ben ömrümü artık böyle de geçirebilirim."

Pelageya'nın kocası içini çeker ve üzüntüyle şöyle derdi:

"Ah, ah, Pelageya Maximowna politik olarak ne kadar yanlış konuşuyorsun."

Bir gün Iwan Nikolayevic eve bir ders kitabı getirdi.

"İşte Polya" dedi, "kendi kendine çalışabileceğın en yeni ders kitabı. En son bilimsel çalışmaların ürünü. Sana bunu kendim göstereceğim ama bir ricam var, lütfen itiraz etme."

Pelageya sessizce güldü, kitabı eline aldı, evirdi çevirdi ve dolaba koydu. Orada kalsın, belki sonrakilere bir gün gerekir diye düşündü.

Pelageya bir gün Iwan Nikolayevic'in dirsekleri aşınmış ceketini yamamak istedi.

Masaya oturdu. İğneyi aldı, ceketi eline aldığında bir hışırtı duydu. Para mı acaba diye, baktı ki bir mektup. Düzgün temiz bir zarf, üstüne ince harfler yazılmış ve kağıtta belli belirsiz bir parfüm kokusu.

Pelageya yüreğinde bir acı duydu.

Iwan Nikolayeviç beni herhalde başkasıyla kandırmıyordur diye düşündü. Seçkin hanımlarla aşk üzerine mektuplaşıp benim gibi cahil bir tavuğu aldatmaz herhalde.

Pelageya uzun süre zarfa baktı, mektubu zarfından çıkardı açtı, ama okur yazar olmadığı için bunun kendisine bir yararı olmadı.

Pelageya hayatında ilk defa okuyamadığına çok üzüldü.

Bu başkasına ait bir mektup da olsa, içinde neler yazıldığını bilmem lazım diye düşündü. İçeriğini bilmek belki tüm hayatımı değiştirebilir, belki tekrar köye dönüp orada kalmayı bile isteyebilirim.

Öfkeden ve mahcubiyetten içi içini yiyordu. Üzüntüden kalbi daralıyordu.

Bu mektup yüzünden böyle üzüldüğüme, dertlendiğime ve kıskançlıktan çatladığıma göre, Iwan Nikolayeviç'i herhalde çok seviyor olmalıyım; şu mektubu okuyamıyorum, ne aptalca iş. Okuyabilseydim neyin nesidir hemen anlardım, diye düşündü.

Gözyaşlarına boğuldu. Aklına bir sürü ufak tefek olay geldi. Evet, Iwan Nikolayevic son günlerde gerçekten değişmiş gibiydi. Birden bıyıklarının bakımına dikkat etmeye, onları taramaya başlamıştı. Ellerini de her fırsatta yıkıyordu. Yeni bir şapka almıştı ve evet çizmelerini de ayna gibi parlatıyordu.

İşte böyle düşüncelere dalarak oturan Pelageya, mektuba bakıp duruyor ve sabır taşını çatlatırcasına ağlıyordu. Ama mektubu okuyamıyordu. Harfleri bile tanımıyordu. Mektubu bir başkasına göstermek de tabiki uygunsuzdu. Belki mektupta yabancıların bilmemesi gereken şeyler yazılıydı.

Sakinleşinceye kadar ağladıktan sonra mektubu dolaba sakladı, ceketin dikişini bitirdi ve Iwan Nikolayeviç'i beklemeye başladı.

Kocası geldiğinde, Pelageya hiç renk vermedi, tersine çok sakin ve rahatça sohbet etti, hatta öğrenmeye

karşı olmadığını ve artık okuma yazma bilmeyişinin canını sıktığını ima etti. Iwan Nikolayeviç buna çok sevinmişti.

"Çok iyi, bravo" dedi, "ben sana kendim öğreteceğim."

"Pekala, öğret öyleyse!" dedi Pelageya.

Gözleri Iwan Nikolayevic'in özenle kırpılmış bıyıklarına takıldı. Yine kalbine sıkıntılar doldu.

İki ay boyunca, Pelageya gecesini gündüzüne katarak okuma yazmaya çalıştı. Sabırla hecelerden kelime yapmaya, harfleri yazmaya ve cümleler üzerinde çalışmaya başladı. Dolapta özenle sakladığı mektubu her gece çıkarıyor ve sırrını çözmeye çalışıyordu. Ama çok zordu bu sırrı çözmek.

Nihayet üç ay sonra Pelageya işin ilmini kavradı.

Bir sabah, Iwan Nikolayeviç işe gittikten sonra, Pelageya mektubu dolaptan çıkardı ve okumaya başladı.

İnce yazıları zorlukla çözdü. Kağıdın belli belirsiz parfüm kokusu hala diken gibi batıyordu ona. Mektup Iwan Nikolayevic'e yazılmıştı.

Pelageya okumaya başladı:

"Sayın Bay Yoldaş Kuskin!

İlişikte söz verdiğim ders kitabını yolluyorum. Sanırım eşiniz iki üç ay içinde bu kitaptaki bilgileri hendine mal etmiş olur. Bunu yapmasını sağlayınız, dostum. Konuşun eşinizle, okuma yazma bilmeyen bir kadın olmanın ne kadar kötü bir şey olduğunu anlatın ona.

Önümüzdeki yıldönümünde, tüm cumhuriyet satbında cabilliği yeniyoruz ama bu arada bazen en yakınlarımızı unuttuğumuz oluyor.

Bunu yapacağınıza söz verin, bana Iwan Nikolayeviç.

Komünist selamlar.

Martya Blusina."

Pelageya mektubu iki defa okudu. Çok mahçup oldu ve gözyaşlarını tutamadı.

Biraz sonra Iwan Nikolayeviç'i düşündüğünde ve evliliğinin tamamen yolunda olduğunu kavradığında sakinleşti ve ders kitabını ve üzüntü kaynağı mektubu dolaba kaldırdı.

İşte sevginin ve kıskançlığın harekete geçirdiği Pelageya'mızın kısa zamanda okuma yazma öğrenmesi böyle.

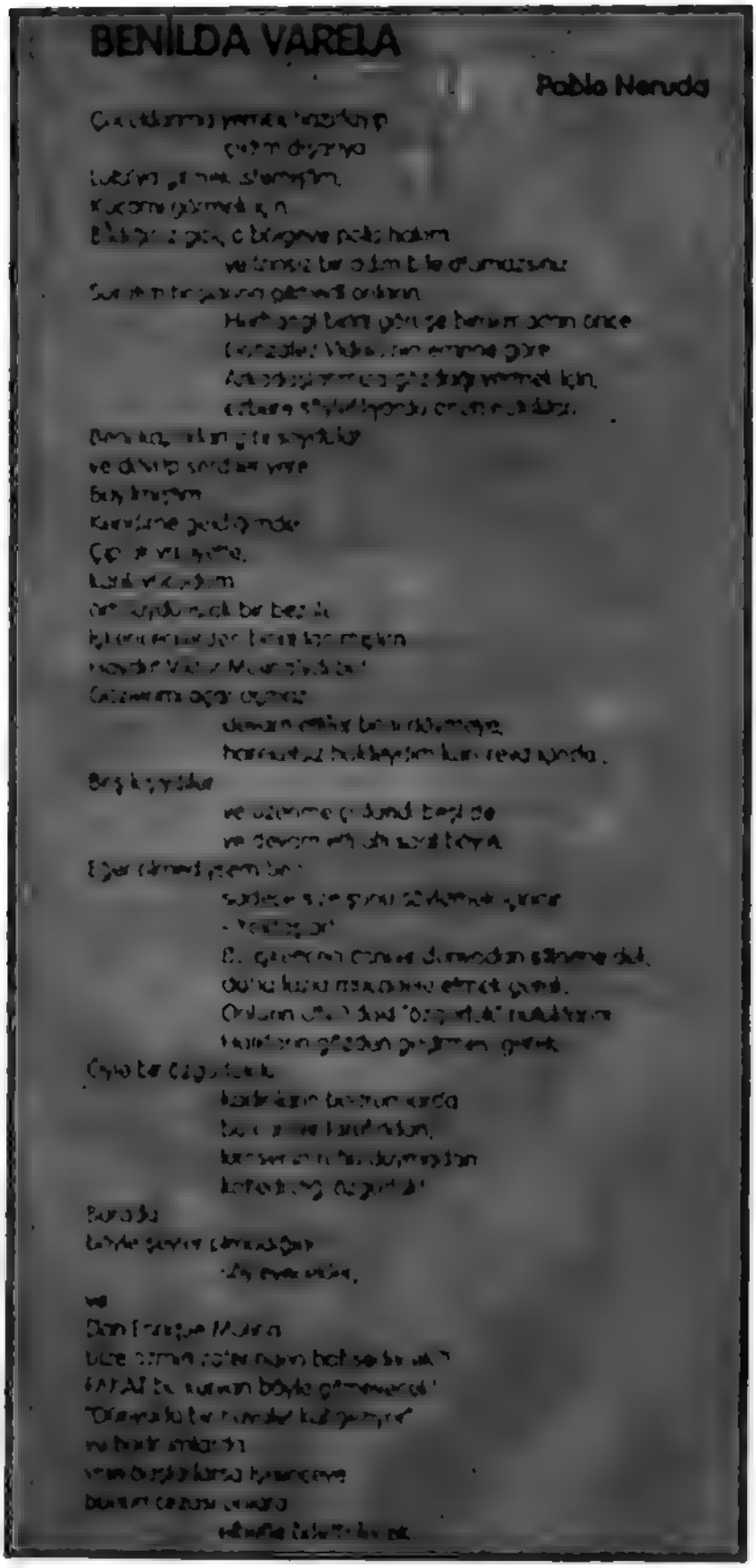
BENİLDA VARELA

Pablo Neruda

Senaryoculuğun Senaryosu

"Ben akarsuya neden tutkunum çünkü akardır durmaz"
Turgut Uyar

Yukarıdaki "akarsu" sözcüğü yerine sinemayı koymuşumdur her okuyuşta. Çünkü bir film tıpkı bir ırmağa benzer.

SAHNE BİR / GERİYE DÖNÜŞ

1966 yılının aralık ayı. Atıf Yılmaz'ın *Ah Güzel İstanbul* adlı filminde çalışmaya başlıyorum. O güne kadar Kulüp Sinema 7 ve Sinematek'te gösterilen bütün filmleri izlemişim. Visconti, Antonioni, Resnais, Truffaut, Godard ve Wajda'yı seviyorum. Atıf Yılmaz hemen bir isim takıyor zaten: "Sinematek"çi. Ekip piyasanın en seçkin elemanlarından kurulu: Ayşe Şasa, Gani Turanlı, Erol Batıbeki, Zeki Ökten, Doğan Aksel, Nusret İkbal, Sadri Alışık, Ayla Algan, İhsan Yüce... Sabahları Atıf Yılmaz gelince Zeki Ökten hemen ondan senaryoyu alıp bakıyor, o gün çekilecek olan sahnelerin dekupajı yapılmamışsa, kulağıma eğilip "Akşam dersine çalışmamış" diyor. Atıf Yılmaz oturup önce mekanın kuşbakışı bir planını çiziyor, sonra kamera açılarını yerleştiriyor ve sahneyi planlara ayırıyor. Yirmi iş gününde yedi bin metre siyah-beyaz film çekiyoruz. Atıf Yılmaz montaja gelmeme izin veriyor.

Hayatımda ilk kez bir stüdyo ve montaj masası görüyorum. Zeki Ökten'le iş kopyasını parçalayıp planları raflara sıralıyoruz. Ertesi gün erkenden stüdyoya gidiyorum. Zeki Ökten telefon ediyor: "Sen Atıf abiyi idare et, benim işim çıktı." Stüdyonun montajcısı, Mösyö İzak sabırsızlanıyor: "Biz başlayalım." diyor. "Atıf Yılmaz gelmeden olmaz" diyorum. Mösyö İzak'ı telefona çağırıyorlar. Az sonra dönüp geliyor. Atıf Yılmaz'ın da bir işi çıkmış, "Asistan geldiyse başlayın" demiş. Biliyorum ki Atıf Yılmaz'ın asistan dediği ben değilim, Zeki Ökten. Bu yüzden tedirginim, ama mecburen montaja başlıyoruz. Senaryoya göre planları birbirine asetonla yapıştırıyor Mösyö İzak. Akşama doğru filmin üçte birini bitiriyoruz. Telefona çağırıyorlar beni. Arayan Atıf Yılmaz. "Zeki yok mu?" diyor. Durumu anlatıyorum. "Hiçbir şeye elini sürme, hemen geliyorum" diyor ustam telaşla. Gelip yaptıklarımızı görüyor, sonra gülerek "Devam edin" diyor. Derin bir nefes alıyorum. On günde montaj ve revizyon, altı günde müzik ve seslendirme, iki günde eşleme sonucu film bitiyor.

1967 yılında Atıf Yılmaz'ın çektiği bütün filmlerde çalışıyorum: *Kozanoğlu, Harun Reşid'in Gözdesi, Balatlı Arif.* İkinci filmde Ajda Pekkan başrolde, diğerlerinde Yılmaz Güney. Böylece Yılmaz Güney'le tanışıyorum. Özellikle *Kozanoğlu* filmi örnek bir çalışma oluyor. Çünkü 23 yıl içinde gördüğüm en ciddi çalışma bu. Senaryo yazılmış, çoğaltılıp herkese dağıtılmış. Kostümler hazırlanmış. Gen-Ar Tiyatrosu'nda bütün ekip toplanıyor. Oyuncular kostümlerini prova ediyorlar. Sonra senaryo baştan sona okunuyor. On beşi oyuncu, toplam 25 kişiyiz. Ertesi gün Topkapı Sarayı'nda filme başlanıyor. Dış çekimler için Eskişehir'e gidiliyor. Film 25 günde çekiliyor.

Bir yıl içinde dört filmde asistanlık yaptıktan sonra, "Artık bu işi öğrendim." diyorum kendi kendime. Biriktirdiğim parayla on kutu film alıyorum (30 metrelik kutusu 150 liradan), tabii 16 mm. siyah-beyaz negatif. Toplam 300 metre (yaklaşık yarım saat) filmle ancak on dakikalık bir kısa film çekilebilir. Sabahattin Ali'nin bir *Firar* öyküsünden çekim senaryosu yazıyorum. O kış İstanbul'a kar yağmadığı için bu proje gerçekleşmiyor. Onun yerine Samim Kocagöz'ün *Teneke* adlı öyküsünü çekiyorum. Celal Ülken kamerayı kullanıyor, konservatuarda öğrenci olan Erdal Özyağcılar başrolde oynuyor. Arkadaşım Ümit Aşçı'nın çalıştığı Fono Film Stüdyosu'nda montaj ve seslendirmeyi yapıyoruz. Stüdyo masraflarını karşılamak için yeniden asistanlığa dönüyorum. Atıf Yılmaz *Köroğlu* çekiyor. Zeki Ökten askere gittiği için bu filmde yok. Yine Topkapı Sarayı, yine Eskişehir... Çalıştığım ilk renkli film bu. Ar Direktör Duygu Sağıroğlu her yere sarılı kırmızılı peştemallar asıyor, "Filmin renkli olduğu nereden anlaşılacak?" diyor.

1968 yılında Genç Sinema Topluluğu'nu kurup dergi çıkarıyoruz. 1971'e kadar sırtımda kamera (8'lik, 16'lık) kilometrelerce film çekiyorum: Yürüyüşler, mitingler, grevler... Bir yandan da senaryo çalışıyorum: Kemal Tahir'in *Göl İnsanları, Rahmet Yolları Kesti* uyarlamaları...

SAHNE İKİ / DÜNYANIN EN KÜÇÜK FİLM EKİBİ

1971 yılında Yılmaz Güney'in çektiği dört filmde asistanlık yapıyorum: *Yarın Son Gündür, Acı, Ağıt, Umutsuzlar.* Dördü de senaryosuz çekilen filmlerden (daha sonra senaryoları kitap olarak basılıyor, ama o kitaplar montaj masasında yazılmıştır.) Provalarda Yılmaz Gü-

Ahmet SONER

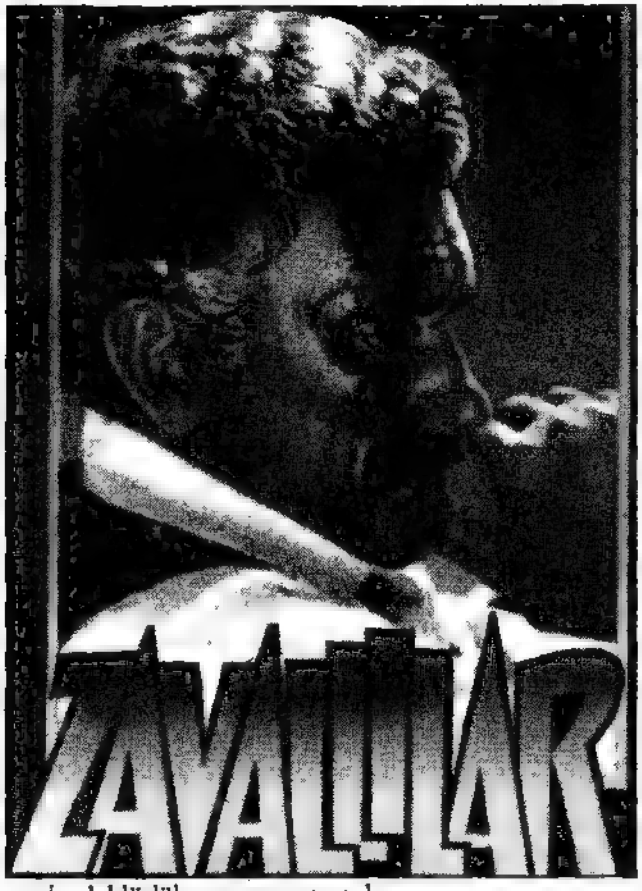

maz? Ekip kurulur, kız bulunur, ev sahneleri filan çekilir." Her yıl ortalama 10-12 filmde oynadığı için senaryoya zaman ayıramadığını ancak filme başladıktan sonra o film üzerine düşündüğünü, boş zamanlarında birkaç sayfa yazabildiğini anlatırdı. *Yarın Son Gündür* filminde ders kitaplarından yararlanmıştık: Yurttaşlık Bilgisi, Edebiyat vs... Bir de bilgi yarışması bölümü vardı. Yakında oturduğu için o gün sete gelen Can Yücel'le ben soruları hazırlamıştık. Kültür ve sanat ağırlıklı sorulardı. Yılmaz Güney bir soru daha ekledi: "Bir ekmek kaç kuruştur?

Terk edilmiş bir köy bulmasaydık *Ağıt* filmi başka türlü bir film olurdu mutlaka. Yuvarlanan kayalar yıkılan duvarlar gerçektir ve bir avuç insanın üstün çabasıyla çekilebilmiştir. Ölen ve yaralanan olmaması büyük bir şanstır.

Yılmaz Güney'in senaryoları cezaevinde yazdıklarıdır. *Sürü, Düşman ve Yol*, bütün ayrıntıları ile yazılmış senaryolardır. Hele *Yol*'un senaryosu 200 sayfadan fazladır.

SAHNE ÜÇ / SENARYOCULUĞA GİRİŞ

Yaptığımız dört filmin tam başarıya ulaşamamasının nedeni senaryosuz çalışmış olmamızdır. Bu gerçeği kavrayınca senaryoya önem vermeye başladım. Vedat Türkali ile tanıştım. Çekmek istediği *Yunus Emre* projesinde birlikte çalıştık. Önce kütüphanelere gidilerek bu konuda yazılmış ne varsa elden geçirildi. Sonra senaryo yazımına başlandı. Aslında ustanın kafasında senaryo çoktan yazılıp bitmişti. Kullandığı yöntem, doğruyu bana buldurmaktı. Önce çıkmaz yollara sapıp biraz bocalıyor, ama sonunda doğru yolu buluyordum. Senaryoyu bitirdik. Yapımcı *Yunus Emre*'den önce bir başka film çekmemizi önerdi: Ercüment Ekrem Talu'nun 1922'de yayınlanmış *Kopuk* adlı romanı. Kitap yeni harflerle basılmamış. Vedat Türkali romanı okudu. Bülent Oran'ın yapmış olduğu uyarlamadan yararlanarak senaryoyu yazdık ve filmi çektik. Kadir İnanır'ın başrol oynadığı ilk filmlerden biri oldu. Montajını masaya oturup kendim yaptım.

Araya askerlik girdi 1974'te Lütfi Akad'ın *Diyet* adlı filminde asistanlık yaptım (üçlemenin son filmi). Kamerayı Gani Turanlı kullanıyordu. Birlikte çalıştığımız sekizinci filmdi. Atıf Yılmaz ve Vedat Türkali'den sonra üçüncü ustam Gani Turanlı'dır, ondan çok şey öğrendim. Lütfi Akad çekimin son günü "Artık hep birlikte çalışalım" önerisini yapıyor. Artık asistanlık yapmak istemediğimi, senaryo yazacağımı söylüyorum. Şimdi düşünüyorum da, doğru karar vermişim. Çünkü Lütfi Akad'ın *Diyet*'ten sonra sinema filmi çekmediğini biliyorum.

Kurtuluş Savaşı üzerine bir üçleme hazırlayıp yazışmalara katılıyorum. Birincisini Cumhuriyet gazetesi Yunus Nadi Ödülü'ne, ikincisini Milliyet Sanat dergisinin Film Öyküsü Yarışması'na gönderiyorum. TV için dizi film senaryoları yazıyorum: *Hayatım Roman*, iş iştir.... Şerif Gören'in çektiği bir kaç senaryo daha: *Herhangi Bir Kadın, Tomruk, Derman*...

Şiirimizde "bir hançerin paslanırken çıkardığı gürültü"yü bile duymak mümkündür (Ülkü Tamer) ama sinemamızda bırakın duymayı, henüz görmek bile söz konusu değil...

Charlie Chaplin Sineması - 2

Baran FUNDERMANN

'Şarlo'yu ortaya çıkaran neydi?

Gerek o zaman, gerekse de günümüzde en çok tartışılan bir sorudur; Şarlo'yu ortaya çıkaran neydi? Bu sorunun cevabını yukarda da vermeye çalıştık. Şarlo'yu yaratıcısının içerisinde yaşamış olduğu şartlardan soyutlamak olanaksızdır. Bundan dolayıdır ki, yaratıcısıyla yaratılanı bir birinden ayırmak hayli zordur. Şarlo filmlerinde, Chaplin geçmişinde yaşadığı haksızlıklardan adeta öç alır. Öç alırken de en çok kullandığı silah tekmeleridir. "Zaten bu olağanüstü tekmeler, başkaldırıyla karışık bir öç alma duygusundan tutun, 'sonunda kurtuldum' düşüncesinin capcanlı bir simgesidir." (Andrê Bazin / Eric Rohmer - Charlie Chaplin)

Filmcilik alanında uzmanlaşıp giderek ünlenen Chaplin, ticari olarak durumunu şöyle değerlendiriyordu: *"kendimi işverenin karşısında zam istemeye çalışan zavallı bir fabrika işçisi gibi hissediyordum."* Film piyasasında, "en üst düzeyde" dikkatleri üzerlerine çeken sanatçılar olarak Charlie Chaplin, Mary Pickford, D.W. Griffith, W.S. Hart ile Douglas Fairbanks kendi şirketlerini kurma kararı aldılar. Artık kendilerine çalışacaklardı. Böylece film şirketi "United Artist" kuruldu. 29 yaşındaki Chaplin artık patrondu.

Bütün bunlar olurken, Birinci Paylaşım Savaşı da var gücüyle sürüyordu. Gazeteler Chaplin'i askere gitmediği için eleştiriyorlardı. Hem kendi ülkesinde olmadığı, hem de askerlikten hoşlanmadığı için savaşa katılmadı. Zaten bu tartışmalar sürerken savaşta bitmişti.

The Kid (Yumurcak)

The Kid (Yumurcak)'taki harika çocuk (Jackie) Chaplin'in keşfidir. Bu keşifte aynı kendi keşfine benzer. Babasıyla birlikte "basit" bir tiyatroda sahneye çıkan çocuğu görür görmez, hayran kalarak onunla bir film çevirmek isteği Chaplin'i adeta kasıp kavurur. Hemen bir anlaşma yapılarak, o günün kurallarına göre, senaryo tasarısı dahi olmadan Yumurcak filminin çekimlerine başlanır. Çocuğun yeteneği beklenenin de üstündeydi. Bu filmde çocuğun cama taş atma sahnesi vardır. Çocuk elini kaldırıp cama taşı atacakken eli gizlice yanına yaklaşan polisin paltosuna değer. Dönüp polise bakar, sonra da taşı hiçbir şey olmamış gibi havaya atıp tutar. Daha sonra masum bir tavırla taşı bir kenara fırlatır ve birden tabana kuvvet koşarak oradan uzaklaşır. Bu filmin en çarpıcı sahnelerindendir. Bu sahneden yola çıkarak Türkiye'de de aynı adla filmin kötü bir kopyası dahi yapılmıştır.

Filmde çocuğun Şarlo ile perişan görünüşü, yırtık-yamalı elbiseleri ve zeki bakışlarıyla yan yana oturarak oluşan sahneleri betimleyen siyah-beyaz fotoğraflar hemen her yerde yaygın olarak göze çarpar. Kimi zaman vitrin süsü, kimi zaman da evlerin baş köşesindedir bu resimler. Gerek filmde, gerek fotoğrafta, bizi cezbeden "bizden birileri" görüntüsüdür. Bu zamanın Avrupa'sında da böyle olmuş ve film büyük bir beğeniyle karşılanmıştır. Filmden kısaca söz ettikten sonra, ufak bir bilgi de Chaphlin'den alalım. Charlie komediden duygusallığa geçiş diye de değerlendirilen film hakkında şöyle diyor: *"Hiciv, fars, gerçekçilik, doğalcılık, melodram ve fantaziye filmlerde yer veriliyordu. Ama The Kid'de ortaya çıkan yalın komedi ve duygusallık ilk kez gerçekleşiyordu. Kısa bir zaman sonra The Kid, New York'ta gösterime girdi ve büyük bir başarı kazandı. Onunla karşılaştığım ilk gün babasına söylediğim gibi Jackie Coogan büyük bir sansasyon yaratmıştı."*

Diktatör filmi ve Hitler'den geri alınan bıyık

Bu arada Chaplin Avrupa'dan Çin'e, neredeyse bütün dünyayı dolaşmıştır. Gittiği bir çok yerde zamanın devlet adamları, krallar, ünlü kişilerle tanıştığı gibi, devlet törenleriyle de karşılanmıştır. Özellikle az gelişmiş ülkelerin ona karşı hayranlığı doruğa çıkmıştır. Israrla her konuşma ve fırsatta komünist ya da sosyalist olmadığını vurgulamasına rağmen, komünist olduğu iddia edilmiştir. Bu iddiaların güçlenmesinde, Sovyetler'deki genç devrimin, ona alaka duymasının da büyük payı vardır. Tabii "istemeden" içine sürüklendiği bir takım koşulları da gözardı etmemek lazım bu konuda. Warner Brothers'in ilk sesli filmiyle birlikte sinema piyasası alt üst olur. Ses olayı yeni ve ilginçtir halk için. Dolayısıyla konu Şarlo'da olsa, yeninin cazibesi eskiyi geri plana itmiştir. Onca ısrara rağmen Chaplin Şarlo'yu filmlerde konuşturmaya yanaşmaz.Ona göre bu Şarlo'nun sonu olur. Sesli filmlerin gişe rekorları kırması Şarlo'yu yeni arayışlara sürükler; Şarlo konuşmadan ayakta kalmalıydı...

Dönem, dünyanın henüz birincinin yarasını sarmadan İkinci Paylaşım Savaşı'nın kucağına çekildiği dönemdi. Dünya savaşının baş roldeydi bu sefer Hitler vardı. Chaplin Hitler'den nefret ediyordu. Kim etmedi ki? Bir yandan gazetelerin yine iri puntolarla

yazdığı "Charlie Chaplin vatan sever değil" şeklindeki kışkırtmaları, diğer yandan ise Chaplin'in *"ama asla ve asla Nazilerin vatan severlik adına yaptıklarına, işledikleri cinayetlere gözyumamam. Bu yüzden de, yürekten inanmadıkça, politika gerektiriyor diye her hangi bir özveride bulunmaya niyetim yok. Ulusallık adına şehit olmaya niyetim olmadığı gibi, bir başkan, bir başbakan ya da diktatör uğruna da ölmek istemiyorum."* sözleriyle akılcı karşı koyumu... Chaplin "komünist değil de neydi?!"

Hitler'in Rusya'ya ölümüne yüklendiği günlerdi. Bu hiçte Chaplin'in hoşuna gitmeyen şeylerdendi. Belki bazıları onun Yahudi kökenli ya da "sosyalist" olmasına yoracaktı. Ama ikisi de değildi. O insanları ve yaşamı seviyor, bir körün dahi görebileceği Hitler tehlikesini iyi görüyordu. Ve bütün bu şartlarla birlikte The Great Dictatör (Büyük Diktatör) filminin temelini atacak gün gelip çatar artık.

Arkadaşı Alexander Korda 1937'de Chaplin'e neden Hitler'in öyküsünü yazmadığını sorar. Korda, Hitler'in de onun serseri tiplemesindeki gibi bir bıyığı olduğunu ve "canlandırması gerektiğini" söyler Chaplin'e.Bununla birlikte kafasında ani bir şimşeğin çaktığını belirten Chaplin, "Elbette! Hitler'in kişiliğine bürünerek kalabalığın karşısında canımın çektiği gibi konuşabilirdim" diye düşünerek hemen filmin yapımına koyulur. Ona göre Hitler tipi pandomim ve hicive sonsuz olanak tanıyordu.

Bu film özellikle milliyetçiler tarafından hiddetle karşılansa da, geniş kesimler tarafından ilgiyle izlenerek beğeni kazanır. Filmin en önemli sahnelerinden biriyse, filmden alıntı yaparak yazının başında verdiğimiz konuşmadır. Film içinde bulunulan şartlar ve Chaplin'in kişiliği gözönünde bulundurulmadan ele alındığında, birçok yöne çekilebilir...

Eski duvar boyacısı Hitler'in bıyığının Chaplin'inkiyle benzeşik olması "rastlantı olamazdı". Evet,

Diktatör filmi bıyıklara varıncaya kadar dönemin ve günümüz eleştirmenlerince, adeta mikroskop altına alınmıştır. Bunun altında biraz da "sosyalistlerin" Chaplin "bizden", karşı tarafın da, "hayır bizden" çekişmesi yatar. Bize göre ise, Chaplin dönemle ele alındığında milyonların duygularını paylaşmıştır. Ya da diğer bir deyimle, bu film dönemin nabzını iyi yakalayarak "bayağı iş yapmıştır." Biz yine bıyık meselesine dönerek, konuyla ilgili bir kaç ayrıntıyı ilginç olmasından dolayı aşağıya alalım.

O dönemde, "yarım asırdan bu yana dünyanın cehresini değiştiren iki adam var" derlerdi. Bunlardan birinin mekanik tıraş makinasını bulup yaygınlaştıran sanayici Gillete, diğerinin ise "Şarlo bıyığını" yaratıp yaygınlaştıran sinemacı Charles Spencer Chaplin olduğu söylenir. Bu konuda Şarlo bıyığının taklitcilerden bahseden ünlü sinema eleştirmeni Andrê Bazin, bu bıyığın Hitlerle münasebetini ise şu şekilde kurar: *"Hitler'in bunu isteyerek yaptığını elbette iddia etmiyorum. Hitler kişisel hiç bir artniyet beslemeden, sadece bilincine varmadığı sosyolojik etkilerin altında kalarak bu tedbirsizliğe kapılmış olabilir. Ama insanın adı Adolf Hitler olunca, saçına ve bıyığına dikkat etmeli! Mitolojide olduğu gibi, siyasette de dalgınlık bir bahane olamaz. Hitler Şarlo'yu taklit etmekle, diğerinin asla unutamayacağı bir dolandırıcılığı başlatmış oldu. Bir iki yıl sonra bunu oldukça pahalıya ödeyecekti! Onun bıyığını çalmakla. Hitler ister istemez Şarlo'nun eline düşmüş oldu. O küçük Yahudi'nin üst dudağından çaldığı bir parça yaşam, Şarlo'ya bunun çok daha fazlasını geri alma, hatta Şarlo'dan çok, katıksız hiçlik timsali bir üçüncü kişi yararına Hitler'in biyografisinden tümüyle koparma fırsatını vermişti... Düşünün ki, Hitler köse olsaydı veya bıyığını Clar Gable gibi kesseydi, Diktatör filmi var olmayacaktı."* (Charlie Chaplin - Andrê Bazin / Eric Rohmer)

Şarlo Amerika'yı terkediyor

Gerek Diktatör filminin yaptığı "sosyalist yanlısı" çağrışımlar, gerekse de dışında gelişen olaylardan dolayı yaptığı bir takım konuşmalar istemese de Amerika'yı terk etmesine neden olacaktır Chaplin'in. Örneğin Amerika'nın Rusya Büyükelçisi Mr. Joseph Davies'in hastalık yüzünden katılamayacağı bir toplantıya Chaplin davet edilerek, kendisinden halka hitap etmesi istenir. Chaplin halktan Rusya'nın yanında Hitler'le savaşmak için ikinci cepheye katılım ve desteklerini isteyecektir. Gerek kabul ettiği bu konuşmada kullanacağı "yoldaş" kelimesi, gerekse de "Rusya'daki savaşta demokrasi ya yaşayacak ya da ölecektir" başlıklı konuşması FBİ'in (Amerikan Federal Soruşturma Dairesi) dikkatinden kaçmayacaktır ilerde.

Bu günler için ise Chaplin şunları söyleyecektir ileride: "İkinci cepheye ilişkin yaptığım konuşmalarımın sonucu olarak New York'taki sosyal hayatım giderek

sönüyordu. Kent dışındaki o güzelim evlere hafta sonlarını geçirmek üzere çağrılmıyordum artık. ... Kendimi politika kıskacına yakalanmış gibi hissediyordum... Nazi karşıtı bir film yapmasaydım yine de bu politika dünyasına girebilir miydim? Tüm bu davranışlarım aslında sesli filmlere bilinçaltımın gösterdiği bir tepki miydi? Sanıyorum tüm bunların gerçek payı vardır ama en güçlüsü Nazi sistemine karşı duyduğum o yoğun nefret ve tiskintiydi."

Artık Amerika Chaplin için çıkmaz sokaktır; çıkmaz sokağa çevrilmiştir. "Komünist sempatizanı", "Vatan haini", "Chaplin bir gezgindir", "Bu yabancıyı ülkemizden atalım", Chaplin'i Rusya'ya gönderelim" vb. gibi şeyler hakkında sıkça söylenen ve yazılanlar olmuştur. Mülteciler dairesi çağırarak siyasi fikirleri sorulur. Yaptığı konuşmalardaki alıntılar okunarak "sosyalist" olup olmadığı sorusu en çok sorulanıdır burada. FBI ajanları adım adım izlemeye almıştır onu. Her ne kader redettese de suçlamalır, dönüşten başka bir yol daha bırakılmamıştır ona. Ama nereye? Aslında birçok ülke "onurla kucak açmaya hazırdı" ona.

Chaplinler önce sessiz sedasız Amerika'dan ayrılacak ve daha sonra da gizlice mal varlıklarını elden çıkararak çok beğendikleri İsviçre'ye yerleşeceklerdir. 1956'da yerleştikleri yerle ilgili *"Aile olarak birbirimizle bu denli fazla ilgili olmasaydık İsviçre'de oldukça geniş sosyal bir hayatımız olabilirdi. Ispanya Kralıçesine, Kont ve Kontes Chevrau d'Antraigues'e oldukça yakın oturuyoruz ve bize sevecen davranıyorlar... Paskalya tatillerinde çocukları Güney Irlanda'ya götürüyoruz. Her yıl hepimiz bu tatili iple çekiyoruz. ... Bugün eskisine oranla çok daha heyecan verici bir düzeydeyim. Sağlığım yerinde hala birşeyler yaratabiliyorum, filmler yaratmak için tasarılarım var, belki artık ben oynayamam ama senaryo yazıp film yönetebilirim."*

Teselli edenler arasında kimler yoktu ki. Başkanlar, başbakanlar ünlü sanatçılar vb. Yazıyı bitirirken Chaplin'in "gururla" sakladığı ve zamanında Fransız Başkan Roger Ferdinand'ın göndermiş olduğu mektubun kısa bir bölümüne hep birlikte bir gözatalım: *"Acı çeken, teselli edilmeyi umut eden, bir an için her şeyi unutmak isteyen insanlar bütün bunları anlıyor, o kahkahaların hiç bir şeyi düzelteceğini iddia etmediğini, sadece rahatlama amacı taşıdığını biliyorlar..."*

Charlie Chaplin'den seçmeler:

"Oyunculuğun öğretebileceine inanmıyorum. Akıllı ve zeki kişilerin bunu başaramadığında öte yandan aptal diye nitelendirdiklerimizin başarılı olduğuna tanık olmuşumdur defalarca."

"Duygulardan arınmış bir akıl suçluların tipik özelliğidir. Öte yandan akıldan arınmış duygu silsilesi ise zararsız aptallığın tipik bir örneğidir. Ama akıl ve duygular kusursuz bir denge oluşturduklarında ise kusursuz bir aktör ortaya çıkar."

"... Lüks ve keyif içinde geçen yolculuk bana paranın sağladığı mutluluğu tattırıyordu."

"Yoksulluğu ne eğlendirici ne de çekici buluyorum. Bana değerlerin yok oluşunun ve zenginlerin erdemlerini abartmanın dışında hiçbir şey öğretmedi.

Öte yandan zenginlik ve ün, dünyaya doğru bakış açısından bakmayı, doruktakileri tanıdığımda onların da bizler gibi eksik tarafları olduğunu öğretti."

"... Sosyalizm hakkında fazla bir şey bilmediğimi ve böylesi bir sistemde insanın yaşaması için mutlaka çalışması gerektiğini duyduğumu söyledim. Doğrusunu isterseniz, insanların çalışmadan da yaşayabileceği bir sistemi yeğlerim."

"İnsan kendini genellikle birden sosyetenin içinde buluverir. Bu karanlıklar içinde birden aydınlığı yakalamak gibi bir şeydir."

"...İngiltere'nin ünlü celladı Billington da oraya sık sık gelirdi ve onunla bilardo oynamak beni çok gururlandırırdı."

"Sizi rahatlatmak için bilmek istediğinizi düşündüğüm birkaç şeyi de açıklamadan geçemiyeceğim. Ben komünist olmadığım gibi hayatım boyunca hiç bir siyasi partiye veya kuruluşa üye de olmadım. Ben bir barış aşığıyım. Lütfen beni ne zaman Washington'da görmek istediğinizi bildirin. Saygılarımla, Charlie Chaplin." (ABD hükümetinin ona dair vereceği daveti iptal etmesi üzerine, üzülerek Washington'a göndermiş olduğu telgraftan)

Charlie Chaplin'in filmleri

Keystone Filmcilik / 1914
- Making a Living
- Kid Auto Races at Venice
- Johnnie'nin Bir Filmi
- Yirmi Dakikalık Aşk
- Çetenin Arkadaşı
- Dinamit ile Kibrit

Essanay Filmcilik / 1915
- Parkta
- Bir Kadın
- Banka
- Çalışma

1916
- Carmen
- Polis

Mutual Filmcilik / 1916
- Bay Kont
- Şarlo Tefeci

1917

Kaynaklar:
- Charles Chaplın, "Hayatımın Hikayesi"
- Andrê Bazın / Erich Rohmer, "Charlie Chaplin"
- David Robinson, "Chaplin, Sein Leben - Seine Kunst"
- Lexikon Linker Leitfiguren
- Filmleri...

Savaşınız varsa şiiriniz yoktur.

Hüseyin KALKAN

Türkiye'de son yıllarda sanat alanında bir çoraklaşma yaşandığından söz ediliyor. Yeni ürün verenler iki elin parmaklarıyla sayılacak kadar az. Yayınevleri şair ve romancıların eski kitaplarının yeni baskısını yaparak okuyucu talebini karşılamaya çalışıyorlar.

Sinemalar, ABD filmleri ile kapatılmış durumda. Çok az sayıda ki Türk filmi içinde dikkate değer olan bir ikiyi geçmiyor. Televizyonlar Amerikan ve Avrupa dizilerinin suya tirit tekrarında öteye gitmiyen yapımlarla yetinmek zorunda kalıyorlar. Devlet, şovenizmi körükliyen dizi ve yapımlarda başkasına yatırım yapmıyor.

Muhalif sanatcılar ya teslim alındı, ya da bir kenara itildi. Bugün hayatta olmayan bazı devrimci sanatcılara vatandaşlık hakkı verilerek, zararsız hale getirilmeye, devletle barıştırılmaya çalışılıyor. Bu çoraklaşma –başka nedenler– yanında esas olarak, Türk devletinin Kürtlere karşı yürütüğü savaşta kaynaklanıyor.

Köklü muhalif geleneği olmayan Türk aydını savaş karşıtı bir hareket yaratamamıştır. Bazı muhalif özellikler taşıyan aydınlar, ya maddi yarar sağlanarak, ya da kariyer sunularak düzenin sınırları içine çekilmiş, muhalif tavrını sürdürmekte ısrar edenler ise bir kenara itilmiş, şovenist propagandanın hedefi haline getirilmiştir.(Şairler belediyelerde kültür danışmanı yapılmış, özel tiyatrolar ve bazı filmlere devlet desteği sağlanarak evcilleştirilmiştir.)

Sanatçı muhalif olandır. Muhalif olma özelliğini kaybeden sanatçı duyarlığını yitirir. Yaratmaz, ya da yarattığı şeyler tatsız tuzsuz bir takım mersiyelerde başka birşey olamaz.

Bir kaç yıl önce Metis yayınları arasında savaşa karşı bilim kurgu öykülerde oluşan **"Asker Kaçağı"** isimli bir kitap yayınlandı. **Bülent Somay**, tarafından derlenen öyküler savaş–sanat ilişkisine dair ip uçları taşıması açısında ilginç. Kitap, kimsenin dikkatini çekmedi, üzerinde bir tartışma olmadı. "Aydın"ları da savaşa endekslenmiş bir ülkede, böyle bir kitabın yankı yapmaması normal.

Kitapta yer alan **"Kaybolma Numarası"**, adlı öykü Türkiye'de sanat alanında neden bir çoraklaşma yaşandığına ışık tutacak nitelikte. Öykününün yazarı Amerikalı **Alfred Bester**.Yazar hayali ABD–Sovyetler Birliği savaşını anlatıyor.

ABD, demokrasiyi, uygarlığı savunmak için SB'e savaş açar. Savaşın başı olan ABD'li general **Carpenter**; şiiri, güzel sanatları, edebiyatı savunmak için savaştıklarını ilan eder. Bu 'kutsal' savaş uğruna ülkenin bütün ımkanları savaş makinasının emrine verilir. Rakamlar yüzler ve binlerle ifade edilir. Bin mühendis hemen, 200 doktor bir gün içinde savaşın emrine verilir. Ekonomik kaynaklar bütünü ile savaş makinasına aktarılır.

Ancak savaş, savaşan insanlarda bazı rahatsızlıklara yol açar. Bunlar için açılan hastahaneler dolup taşar. T Koğuşun'daki hastaların ise özelliği hiçbirine benzemez. Bu odadaki hastalar bir süre kaybolduktan sonra, tekrar geri gelmekte, kayboldukları sırada başka hayatlar yaşamaktadır.

Savaş makinasının başı olan general hastaların bu özelliğinde haberdar olduktan sonra, bu özelliği kullanarak savaşı kendi lehine çevirmeyi düşünür. Ancak önce hastalığın sırrını çözmesi gerekmektedir. Bunun için ülkede ki bütün doktorları seferber eder. Ancak hiçbir doktor bu hastaların sırrını çözemez.

Sonunda Sibernetikci, Psikiyatrist, Anatomist, Arkeolog ve üst düzeyde bilgiye sahip bir Tarihçi'den oluşan bir ekibin kurulması kararlaştırılır. İlk beş uzmanın savaş görevlerinin bırakıp gelmeleri kolay olur. Ancak, birinci sınıf bir tarihçi cezaevinde ki bir savaş mualifidir.

Tarihçi, incelemeleri sonucu bu hastaları zaman içine yolculukta çok daha önemli bir işi gerçekleştirdiklerinin ortaya çıkarır. T koğuşundaki hastalar hidrojen bombasının etkisi soncu hasaslaşmışladır ve **"hayalerindeki hayata"** yaşamaktadırlar. Düşlerini gerçek kılmaktadırlar. General, tarihçide hastaların bu işi nasıl yaptığın anlamasını ister. Tarihçi; **"Hayır yapamam. Ben bir tarihçiyim. Yaratma gücüm yok; bu yüzden sınırlarımın dışında. Size bir şair gerekli...düş yaratmaktan anlayan bir sanatçı. Kağıt üzerinde düşler yaratan birinin bu düşleri gerçeklikte yaratmaya geçmesi zor olmasa gerek"** der.

Bunun üzerine general, hemen ülkesinin en iyi şairinin bulunmasını ister. Ülke çapında araştırma yapılır. Ancak bir şair bulunamaz. Ülkede şiir yazan kalmamıştır. Şavaş makinası ve şovenizm şiiri bitirmiştir.

Bu bölümü kitapta izliyelim,

"Carpenter telefon açtı: 'Bana bir şair yollayın.'

Bekledi...bekledi...yine bekledi...Bütün Amerika ülkesi, güzellik, şiir ve Daha Güzel Bir Yaşam Düşü için uğraşan iki yüz doksan milyon bilenmiş ve sertleştirilmiş uzmanının, her işe göre özel olarak geliştirilmiş araçlarının arasında canla başla bir şair aradı. Canpeter, şairin bulunmasını bekledi; bu sonsuz geçikmeyi, aramanın verimsizliğini anlamadan, Bradley Scrim'in bu son ölümcül kayboluşa niçin güldüğünü, güldüğünü, güldüğünü anlamadan bekledi."

Bu bilim kurgu öyküdeki gerçekler ve gerekçeler Kürt halkına karşı kirli bir savaş yürüten TC'nin gerçeği ile ne kadar benzeşiyor. Demokrası, ülkenin bölünmez bütünlüğü, laik ve demokrtik Türkiye söylemleri. Özel savaş kurmayları sanki bu öyküyü Türkiye'ye adepte etmişler.

Eğer haksız bir savaşı destekliyorsanız, ya da haksız savaş karşısında sesiz kalmayı seçmişseniz şiiriniz bitmiştir. Şavaşınız varsa, şiiriniz yoktur.

Ekim 94

şiir bahçesi

BİR ÇOCUK SESSİZLİĞİNDE, KURULACAK DÜŞLER

Gökyüzünden kopan bir çığlık gibi
Düştü toprağa / Ellerimizle ektiğimiz fidanlar
Baharın rahmine
Ve düşlerimizde yanılandı sabahlar.

Hele fırtına,
İsyan ektiğimiz sokaklarda
Çığlık olmaya görsün / O zaman sabır
Deli bir nehir gibi taşacak avuçlarımızda

Pes etmek yok öyle kolayca
Sevgiler boşuna kana bulanmadı
yarın kucağında
Bizi yazacak tarih kitapları
An be an / Ve her saniyesini
Neydi çığlık çığlığa yaşanan
Biz ki,
Celladın pençesinde umudu büyüttük
Zulmün kahpe kurşunlarına rağmen.

Şimdi zaman bizden yana
Artık susmayacak duygunun ırmakları
Yarım kalmayacak
Yarın kucağındaki sevincin coşkusu
Bir çocuk sessizliğinde kurulacak düşler
Yeter ki, / Örgütlü olsun kavga
Ve bir de nehirler denize dönüşmesini bilsin.

Fuat KAPLAN

VATANIM

Özgürlük var dediler işçi kardeşim
içtiğim su yediğim kuru ekmeğim
Alınteri verdiğim emeğim
Satın alındı benim vatanım.

Ne hayaller kurmuştum çocukluğumda
Koşup coşan özgür bir vatanda
Düşünmek yasaktır bu ortamda
Haykırsın özgürlük, satın alınan vatanımda.

Seni seven vatanım hain dendi
O güzel vatanıma yabancı sermaye girdi
Yurtsever senin için binlerce şehit verdi
Kokuşan bozuk düzenli benim vatanım.

Doğduğum koşup oynadığım yurdum
Ben uzaklarda sana duyduğum
Hasret düzene karşı olan kinim
Döneceğim sana benim güzel vatanım

B. Aslan / 15.5.1988

İnsanlık ve Doğa için

Gökyüzü herkesindir
masmavi yeryüzünü bölüp parçalanıyorlar
Herşey talan, sanki bozuk radyo gibi,
anaların gözu yaşlı,
Çocukların oyuncaları alınmış, ağlıyor
Babaların ellerine zincir vurulmuş,
farkında bile değiller,
Çünkü sermayedeki çelişkiyi kavrayamamışlar.

Doğa ise şaşırmış yazın kar yağıyor
kışın güneş açıyor, neler oluyor
Deniz: "ne oldu bana" üzerim simsiyah,
Gökyüzünün masmavi rengini
Görmez oldum yeter artık diyor,
Sen de öfkeni haykır, deniz gibi,
O zaman ne anaların gözü yaşlı olur,
Ne de çocuklar oyuncaksız kalır.

İşçinin zinciri kırılsın
özgür olsun, tüm ezilenler
Doğa kaybettiği hasretliğine kavuşsun
O zaman
Yeryüzü de gokyüzü gibi herkesin olur.

G. Özcan / Stuttgart

KADINIM

Sen kadınım
Hasreti özlemi nakış nakış
oya oya işleyen
Henüz on üçünde sevda türküsü
Davul sesiyle hasreti özlemi tadan
Sen kadınım.

Yanar yüreğin be kadınım yanar yüreğin,
Kazan Gaynatır
Eriyip giden gencecik çağında,
Hırsın, kinin, öfkenin göleti
Sırtında kundaklı yavrusu ile,
ineğimin koyunumun çobanı kadınım.

Harmanımda su testim
Bağımda işçim evimde bekçim
Tarlamda ırgadım
Çatlamış tabanı narıslı elleriyle
Fabrikalarda çark dişlisinde
Talaş talaş tozan kadınım.

Kör pencerede soba değin
Gece karanlığında yağız deli kanlısını
Bekleyen
Çorbamın tuzu
İnsanlığın onuru kadınım.

S. Tunç / A.Varolbergden

Su sat, limon sat

İşsizlikten bahsedersin
Utanmadan, sıkılmadan
Su sat, limon sat
Hiçbir şey bulamadın
Bir şapka bul, kahya ol
Daha olmadı
Bir ayağını sakla
otur bir köşede bekle
ne vergi, ne sigorta öde
gel keyfim gel
bu memlekette demokrasi var
hasta ol, sürün, dilediğin gibi öl
karışanın mı var...

Erol Ars / Augusburg

Akın Var

Biz güneşe düşman değiliz
Oysa biz emekçi ve işçiyiz
Sömürü ve baskıdır düşmanımız
Güneşte bizim hayat kaynağımız

Zincirlerden başka
Ne olacak kaybımız
Mutlu, özgür bir yaşam için
Kazanılacak var bir dünyamız

Akın var doğru amaca
Dünyada akın var akın
Enternasyonalizmin zaferiyle
Dünyanın da zaptı yakındır yakın.

Vural / Berlin

Bu Yürek

Kara bir bulut gibi
Çöktün içimdesin / Korkarım
Öyle çözümsüz / Ve yalnız
Çıkası değilsin.
Tükendi mi içimdeki sanat ateşi
İstemiyor mu acaba
Dudaklarım seni mırıldanmayı
Ellerim seni çizmeyi
Şiir gibi yazmayı bir gün
Roman gibi okumayı ya da
İstemiyor mu acaba
Bu yürek benim
Bütün susamışlığıyla
Kök salmış ölüm toprağına
Sökemezsin tazeliğimde sen beni
Vakit geç / Güldürme ne olursun
Boğma beni kahkahalara
Bu yürek varken
Tanka topa ne gerek
Senin yok etme yönteminle yok olmaz
Bu yürekte
Kahpeliğe yer yok
Büyük sevdalarda yanar /Bu yürek
İki şeyi paylaşır
Biri sevgidir sevgi
Biri de hiç unutma kulağına küpe
Kindir bitmez kin.

Destina / 93 Heilbornn

Kardeş olmaz mı insanlar?

Küçüğe sevgi / Büyüğe saygı
Değil.
Küçüğe de sevgi-saygı
Büyüğe de sevgi-saygı
Neden olmasın?
Su küçüğün
Sofra büyüğün derler
Bizim Anadolu'da
Su da
Sofra da
Hem küçüğün, hem büyüğün
Neden olmasın?

Kimine Alevi
Kimine sünni
Kimine Kürt
Kimine Türk
Diyen diller hangi dilden konuşur?

"Yetmişiki milleti aynı gözle görmeyen
Halka müderris olsa hakikatte asidir"
Diyen büyük insan gibi
Tüm insanları kardeş bilsek
Neden olmasın?

Sürgündeki sanatın temsilcilerinden:
Jamal Abdo

Baran FUNDERMANN

Ülkesi özgür olmayan sanatçının kendisi de özgür değildir. Esaret şartlarındaki bir sanatçı için onurlu yaşamanın yolu, gerçeklerine sıkı sıkı bağlı olmak olsa gerek. İşte o zaman sanatçının dünyası genişler. Eserlerinde kan, gözyaşları, keder de aksa kendi gerçekleri; dünya gerçekleridir, insanları kendine çeker, hayran bırakır, düşündürür. Çünkü o ayna olmuştur artık, toplumu yansıtan. Eseri vasıtasıyla toplumla, dünyayla kucaklaşmak erdemdir halk sanatçısı için.

Otuzlu yılların sonralarında İspanya'daki azılı faşizmin Guernica kentini yerle bir etmesi, Picasso'nun aynı adlı ünlü tablosunun doğmasına neden olmuştur. Aynı yıllarda Paris'te açılan ve uluslararası nitelikteki resim sergisine Picasso'da bu tabloyla katılır. Sergi esnasında bir nazi subayı yanına yaklaşarak, küçümser bir şekilde, "bunu siz mi yaptınız?" diye sorar. Ardından sanatçının verdiği cevap, "hayır, siz yaptınız"dır. Nazi subayı o anda aynadaki çirkin yüzünü görmüş müdür, bilinmez. Ama cevap çok anlamlıdır...

Üretilen eser gününe, tarihine bağlı olduğu sürece değerlidir. Onları yansıtabildiği kadarıyla nitelik kazanır ve giderek insanlığın malı olur. İşte bu anlamda sözünü etmek istediğimiz sanatçılardan biri de "sürgündeki sanat" çalışmalarıyla "Mirê hêkan" (Yumurta prensi) Jamal Abdo'dur. Apê Musa (Musa Anter) Doz Yayınları'nca çıkarılan "Hatıralarım" adlı kitabının bir yerinde, "İngiliz tarihçi Arnold Toynbee der ki, 'bir millet için en büyük felaket tarihinin düşmanları tarafından yazılmasıdır" diye yazar. Abdo sanatıyla kendi tarihini yazmanın bilincine giderek yaklaşan ve yakalamaya çalışan bir şahsiyet. Son çalışmaları Apê Musa başta olmak üzere basın şehitleriyle ilgili. Eserler bu günlerde dünya turuna çıkma yolunda.

Avrupalıları güçlü estetik anlayış ve kavrayışıyla şaşırtıp kendine hayran bırakırarak, Kürdün-Kürdistan'ın büyülü ve ızdıraplı gerçeklerine çeken biridir Abdo. Avrupa basını ondan, "Zengin bir kültür", "Modern Kürt Sanatı", "Sürgündeki Kürt Sanatı"... diye söz eder. "Tap, tap, tap..." adlı eserde, canlı bir ayak tabloyu baştan başa geçiyor. Yumurta yaşamanın, doğuşun sembolüdür. Canlı izlerin iki tarafında da kırılmış içi boş yüzlerce yumurta. Ayak bastığı her yumurtayı kıramamış... "X caddesi"ndeki binanın zillerinden kanlar akıyor. Duvardaki yumurtalardan siyahın egemen olduğu sarı, kırmızı, yeşil renkler... "Baskı altındaki düş", "Yasak bayrak" diğer eserlerinden bir kaçı.

Guernica'yı ilk bakışta anlamak biraz zordur. Tıpkı Abdo'nun eserleri gibi. Örneğin, Apê Musa'yı tanımadan, yaşadıklarını bilmeden onunla ilgili modern bir tabloyu anlamak zorlaşır. Oysa bilenler için Abdo'nun eseri, konusu ve ülkesi gerçeklerinin sıkı sıkıya işlenilmişliği baş döndürücüdür. Toprak zemin tel örgülerle çevrilmiştir. Fakat olay Abdo'da alışılmışın dışındadır; teller ve diğer objeler gerçektir. Üzerine Musa Anter, Aysel Malkaç, Yahya Orhan, Hüseyin Deniz, Vedat Aydın... yazılı. Kanlı yumurtalarda öyle. Yumurtalardan yaşam yerine kanlanmış birer mermi görülmektedir Tabii ki bir sanatçıyı "analiz etmek" sanat eleştirmenlerinin işidir. Öyle sanıyorum ki, bir gün kendi kültürüne yabancı olmayan bir eleştirmen çıkıp tablolardaki bu olağanüstü anlatım ve ifadeleri bizlere daha iyi aktaracaktır.

Jamal Abdo kısaca, "Ben çalışmalarımı büyük bir azim, dert ve yaralarla yoğurup yaptım. Eserlerimdeki her bir yumurta, ölüm ve yeniden yaşamın ifadeleridir.

Biyografi

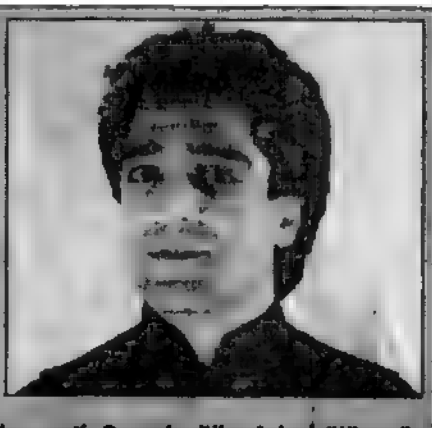

27 Mayıs 1961'de Kedih Vadisi'ndeki Derbêsyê'de, Güney Kürdistanlı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gözlerini açtı. Çocukluğu "Türkiye-Suriye" sınırında geçti. Burada ülkesinin bölünmüşlüğünü bizzat yaşadı. Küçük yaşlarda tiyatro ve resime ilgi duyar. Liseyi 1980'de bitirir. 1981'den itibaren Almanya'da yaşıyor. Aachen Sanat Yüksek Okulu'nda sahne, kostüm, dekor eğitimi gördü. Bu arada eğitimini sürdürebilmek için ayrım yapmadan çeşitli işlerde çalıştı. Eğitim yıllarında birçok rejisörle çalışıp, Stiehlbruch Tiyatrosu'nda oyunculuk yaptı. 1988'de eğitimini tamamlayarak bir reklam ajansında çalıştı. 1989'dan beri WDR'de sahne ve dekor düzenleyicisi olarak çalışıyor. Modern sanat anlayışı ve çalışmalarıyla alanına katkıda bulunuyor.

SİLGİLER, SİLERKEN, SİLİNİRLER DE

Ece AYHAN

Acıyı yaşamadan onu doğru tanımlamak mümkün değildir. Ben inanılmaz bir acıyı yine inanılmaz yumuşaklıktaki bir dille anlatmaya çalışıyorum. Kürtler acılarını kilim, halı, yastık vb. gibi kendine özgü tuallere işlemişlerdir ilmik ilmik. Ben ise çağa uygun ve herkesin daha iyi anlayabileceği uygun bir dille anlatmaya çalışıyorum günümüzün acılarını..." diye tarif ediyor eser ve anlayışını.

Abdo'nun eserleri bir çok defa Avrupa'yı dolaşmış ve olumlu etkiler bırakmıştır. Avrupalı eleştirmenler olumlu yaklaşıp övgüler yapmışlardır. Fakat sırf sanatsal yönü ele alındığı için, eserlerin esas olan siyasi yönlerinin ele alınışı bakire sayılır. Eserler bugünlerde **Dresden-Leibzig-Chemnitz** (24.10.94), **Giessen** (23.01.95), **Bielefeld** (29.04.95), **Stolberg** (28.05.95), **Paris** (24.06.95), **Stockholm** (tarih belli değil), **Tunus** (tarih belli değil) başta olmak üzere dünya turuna çıkma hazırlığındadır. ■

Çağının bir dehası:

ÖMER HAYYAM

Selamin savaşından önce (İ.Ö. 480) Atina'ya doğru yönelen Kral ZURKSEZ ordusunu ve filosunu görünce gözyaşlarını tutamadı ve: "İnsan yaşamının kısalığı beni üzüyor. Yüzyıl sonra şu insanların hiçbiri yaşamıyacak" dedi. Heredot, ağladı.

Lokman Hekim eğer ölümsüzlük otunu düşürmeseydi Göksu Nehri'ne, belki o yüzyıllar önce yaşamış koca bilgelerle yüzyüze soluk soluğa konuşacak, en azıyla yetinmek gerekirse eğer, uzaktan da olsa görebilecektik onları.

Ya Gılgamış? İnsanoğlunun geçmiş tarihindeki ilk destanı yaratan bu sarışın dev, hudutsuz cesaretini ve o korkunç kuvvetini, adına ölüm denilen kalleşi yok etmek, kaldırmak için ortadan seferber etmedi mi? Ahh.... Engudi yiğit ve fedakar insan...

Niceleri geldi neler istediler.
Sonunda dünyayı bırakıp gittiler
Sen hiç gitmeyecek gibisin değil mi?
O gidenler de hep senin gibiydiler.

Dediler ki, envayi çeşit tadta bir su, O'nu arar dururmuş. Söylediler ki, okyanuslar dibinde bir ot, peşisıra Gılgamış koşmuş koşmuş. Kimi kitaplar da yazmış ki, bir çiçekmiş çaresizliği ölümün, yalnız Lokman Hekim ile konuşmuş...

İnsan eserleriyle ölümsüzleşir!

İnsanoğlu belki de, insanda ve hayvanda ortak olan derindeki bazı içgüdüler nedeniyle, ölüm karşısında büyük korku duymuş, onu bir son olarak kabul etmek istememiş. Kesin bir bitişe, yok olmaya dayanamamış, ruh ve ruhsal var olma düşüncesi, ölümden sonraki yaşama olan içgüdüsü ve korkusu onu bir avutucu noktaya getirmiş. Din'dir bu!

Din; insan yazgısını elinde bulunduran, kendisine boyun eğilmesi, saygı gösterilmesi ve tapınılması gereken, gözle görülmeyen üstün bir gücün varlığını insanın kabul etmesidir.

Bu dünyadan başka dünya yok, arama
Senden benden başka düşünen yok, arama
Vazgeç ötelerden, yorma kendini
O var sandığın şey yok mu, o yok arama!

Oturan ADAM

Ölümün karşı konulmaz gücünü gören olmamış mı hiç? Olmaz olur mu? Kimi hiç ölmeyecekmiş gibi yaşamış. Kimi diz çökmüş önünde. Ağlamış, yakarmış, kahretmiş. Kimi ise, ölümsüzleşmek için hanlar, hamamlar, konaklar, su kanalları, kuleler, piramitler.... yaptırmış ve daha nice sanat eserleri ..

Destanlar yaratan direniş kahramanlarını saymaya gerek var mı? Nerede o geceleri aydınlatan yüz kapılı şehir Babil. Hani nerede o Gizeh Tapınağı, nerede ünü büyük Delfoi ve Verstaller Bakireleri fotoğraflarında virane duruyor Tebai. Yüce Sezar şimdi bir müzede yatıyor, büyük İskender'in mezarı bile yok. Adı naletle anılıyor hala bir Cengiz Han'la Timur...

O güzel insanlar ve o ceberrut kralar, birer birer beşer onar gitmişler. Türküleri durgun, efsaneleri yılgındır bir köşede, eğer soymassak Spartaküs'leri, Kiu Yuan'ları Bedrettinleri, Baba İshakları...

Şairler kalmış yanlız, ilden ile, dilden dile bir ezgi olarak dolaşan. Kiminin üzerinden binlerce yıl geçmiş olmasına rağmen, hala bir türkü, hala bir öykü hala bir şarkıdır söylenen.

Bu sarayın başı göklerdeydi bir zaman
Padişahlar girer çıkardı kapısından
Şimdi duvarında bir kumru, Guguk diyor
Guguk, guguk, O şanlı günlerin ardından.

Düşündüğün gibi yaşa!

Rivayet ederler ki, Pers ülkesinin bu sözünü esirgemeyen, ünü yaşadığı çağı aşan bilge şair Hayyam'ın, ölmek üzereyken ağzına bir damla su damlatırlar gelenek olarak. Hayyam zorla aralar gözlerini, kırık dökük sözcüklerle "Neydi bu ağzıma damlattığınız" diye sorar. "Su idi derler su idi." "Nee" der "Suydu ha? bilseydim ki su bu kadar tatlıdır, hayatımda hiç şarap içmezdim" der.

Bilir misin, yüceler yücesi Tanrı,
Şarap ne zaman coşturur içenleri?
Pazar, Pazartesi, Salı, Çarşamba, Perşembe
bir de Cuma, Cumartesi günleri.

Ülkemizde, Hayyam hakkındaki çok yaygın bir rivayettir bu. Aslında masa başı efsanesidir demek daha doğru. Gerçek payı var mıdır bunda? Bu, Hayyam'ın rubailerini anlamaya, anlamadığı halde üstüne üstlük bir de anlamlandırmaya çalışan, deyim yerindeyse; kendi cehaletlerini ve ukalalıklarını Hayyam'a yükleyenlerin görüşüdür olsa olsa. Bir de, bu bakış açısını ayakta alkışlayan yobazlar ve softalar var ki, onların teveccühlerinin (!) altında derin ızdıraplar yatıyor (polemikte buna değineceğiz) aslında.

Peki neydi Hayyam? Tam burda bir şey söylemek istiyorum sizlere. Konuya ilişkin ama konudan ayrı. Ayrıca "ben" sözcüğünü kullanmak zorunda kalmamdan dolayı o engin hoş görünüze sığınıyorum.

Antik, tarihi (İsa'dan önceki) okurken bir şeyler takılırdı gözlerime Babil! Yüz kapısı vardı bu şehrin, dahası geceleri aydınlatırdı o tarihler de (6.000 yıl önceden bahsediyoruz belki daha fazla). Büyük İskender bile Babil'i ele geçirdiğinde bu yanan suya (ham petroldü bu, ama o zaman bilinmiyordu) en yakınındaki askerinin kafasını batırdı ve ateşi yaklaştırıp cayır cayır yanışını hayret ve korkuyla izlemişti. Su yanıyordu!?

Ya ünlü asma bahçeleri Babil'in? Düşünün bir kez, Prenses SAMİRAMİS memleketini (Kürdistan'ı) özlemesin diye kocası tarafından özel olarak yaptırılmış. Güvercin sütüyle beslenen şu gözüller güzeli Kürt dilberinden bahsediyorum Göklere uzanıyordu kuleleri Babil'in ve bir uygarlık anıtı gibiydi Ortadoğu'da (bugünkü yeri Bağdat). Yüz yıllık bekarların ortasında, genç, şuh ve de çıplak bir bakire gibi sırıtıyor, gel gel ediyordu bütün imparatorluk ve kraltara. Yoksa, telefon yok, gazete yok, yol yok yolak yok, nereden bilecek Mekadonyalı İskender Babil'i? Ama buna rağmen sarmış ünü yaşadığı çağı, çağları. Sadece İskender'i çekmemiş kendine, daha kimleri, kimleri... Gensini varın siz düşünün.

Rüyalarıma bir düş olarak girerdi Babil. Fantazimle daha bir efsaneleştirirdim Babil'i. Meyvalarını kendileri uzatırdı insanın ağzına bahçeleri. Gökyüzünde sevgiliyle kucaklaşır gibi, yol boyunca uzanan ağaçlar, doruklarında kol kola, kucak kucağa idi dalları. Ak ipekten bezlere bürünmüş dilberler, şuh kahkahalar ile sunardı altın bakraçlar içerisinde yolcuya suyu. Gökyüzü hep üzümdü, başı-

na değiyordu sokaklarından geçenlerin. Bu yüzden, gece ve gündüz meşaleler yanıyordu her bir köşesinde, isi yıldızlara vuruyor, ay onun yüzünden kaybediyordu doluluğunu. Yasağın bir türlüsüyle, bin türlüsü yasaktı o şehirde. Birbirini beğenenler hemen o yerde soluk soluğa, dudak dudağa ter ve şehvet içindeler inim inim inlercesine sevişiyordu. Bakmak yasak değil ama ayıptı. Yasakları belirleyen bir kanun yoktu, ihtiyaçlardı yürürlükte olan. Kimse zarar vermeden kimseye ve herkes karşısındakini kendisi gibi görerek saygı gösterdiği ihtiyaçlar.

Hırsızlık yoktu, herşey herkesindi o şehirde. Ben Babil'i görmezden önce Babil, Babil'di o zamanlar...

Ne zamanki Toynnbe'nın ansiklopedisinde Babil'in bin yıllar sonra çekilmiş bir fotoğrafını gördüm, bir düş kırıklığı bir çöküş oldu içimde. Uğruna şiirler yakılan, öyküler, kehanetlerle anlatılan şehir bu muydu, bu muydu? Tanrı aşkına diye, derin bir iç geçirdim. Darmadağın oldu hayallerim. Bizim köy güzeldi bundan. Fazla uzun sürmedi düş kırıklığım, dönemi yakalamaya çalıştım Bir parça başarılı oldum sanıyorum. Babil, yeniden ışıl ışıl yanmaya başladı karşımda daha bir görkemliydi üstelik. Bu günün Paris'i olsun, Rio de Jenerio'su olsun sönük kalıyordu Babil'in yanında. Attım ceketimi omuzlarıma daldım fantazi dünyamda Babil'in sokaklarına, hem de güzellerin altın bakraçla sunduğu, hiçbir tasın, hiçbir damlasını ziyan etmeden kana kana içerek yürüdüm...

Neden anlattım; halkımızın güzel bir sözü var: "Gül dalında, söz yerinde güzeldir" der. İşte koca Hayyam'ı değerlendirmek için, yaşadığı dönemi ele almak ve beraber değerlendirmek için altın gibi bir [redacted]

Şöyle bir tez ileri sürülebilinir mi? "Hayyam, dönemi içinde mi Hayyamdı?" Ben Hayyam'ı tarih denilen ahırın mahzeninde kalmış Samos şarabına benzetiyorum, bin yıllar geçtikçe daha bir tatlanan, kıymetlenen Samos şarabına. (Biliyorsunuz yanlızca krallar içerdi onu.)

İsterseniz önce Hayyam'ın ulusunu, ülkesini, inançlardaki evrimi kısa kesitlerle ele alıp sonra yine koca Hayyam'a dönelim

Haksızlık etmekten sakın, hak yoluna gir,
Yediğin ekmeği başkasına da yedir
Cana kıyma,kimsenin sırtından geçinme,
Seni cennete sokmak benden: Şarap getir!

Persler

"Ben Akamenidlerden Kral Sirüs'üm" Böyle yazıyordu Lahit'in üstünde, ama boştu mezarın içerisi. Yüz elli yıllık Med devletini yıkıp, onun yıkıntıları üzerinde büyük Pers İmparatorluğu'nu kuran insandır Sirüs! Tarihin cilvesine bakın ki, kendisi de yarı-med'dir (Kürt'tür) Sirüs'ün, annesi saraylı bir Med prensesidir.

Ve bu tarihteki ilk imparatorluktur. Sadece Pers'lerin değil, dünya tarihindeki ilk imparatorluktur. I. Darius dönemi ise (İ.Ö.521-486) Pers İmparatorluğu'nun doruk noktasıdır. Krallar kralı ünvanını taşıyordu Darius. Nedeni mi? Mısır'dan, Hindistan'a oradan Trakya ve Makedonya'ya kadar bir sürü krallığı dize getirmiş ve vergiye bağlamıştı kralları. Krallar kralı ünvanı ile anılması bu yüzden. Bu kadar mı? Değil elbette. Yönetimde reform, düzenli bir ordunun [redacted] denetim için vali (sömürge valisi) yerleştirilmesi hep onun işi. Kendi adına para bastırmayı da ihmal etmedi

İnanır mısınız, ilk boğaz köprüsünü kuran da O. Nasıl mı? Yunanistan'ı işgal etmek için, İstanbul Boğazı'nda savaş gemilerini yan yana dizdi ve köprü yaptı gemilerden. Ve başarısız kalınca öfkesinden Ege Denizi'ni kırbaçlattı günlerce...

Büyük Avrasya düzlüğünde, İskitler'e haddini bildirmek için Rusya'nın en derin yerlerine giren de Darius'tur. Keşke düşmanını bulup da savaşsaydı, belki o kadar zaiat ver[redacted] dı aynı zamanda. Sahi, kimdi bu Pers'ler, nereden gelmişlerdi?

Yerin üstüne baktım, uykuya dalmışlar
Altına baktım, çürüyüp toprak olmuşlar
Yokluk ovasında başka ne var ki zaten
Daha gelmemişler var, gelip gelmişler var.

İsa'dan önce (İ.Ö.) üç bininci ve iki binli yıllara çeviriyoruz gözlerimizi (belki daha fazla?). Avrupa'dan ve Avrasya'dan göçler var. Kafileler halinde yığın insanlar geliyor Ortadoğu'ya Evleri sırtlarındadır gelenlerin. Yolcu değil hanci olmaktır niyetleri. ARYENLER'di bunlar. Efsaneye göre kaybolmuş bir ülke (Airyanavaegoden geliyorlardı. Yakın doğu uluslarının kalkınmasını bunların sağladığı yazılır. Bazıları Hindistan'a gittiler. Bazıları ise Mezopotamya'nın doğusuna İran yaylasına Zagros Dağları ve eteklerine, Hazar Denizi boylarından İran Körfezi'ne kadar olan bir alana yerleştiler. Med'(Kürtler)ler ve

Pers'lerdi günümüz adıyla isimleri. İklimin tarıma ve hayvancılığa elverişli oluşu, bu göçmen ulusları yerleşik yaşama geçirmişti.

Ah, Tanrı dünyayı yeniden yarataydı
Yaratırken de beni yanında tutaydı
Derdim; Ya benim adımı sil defterinden
Ya da, benim dilediğimce yarat dünyayı!

Toplum kastlara -sınıflara- bölünmüştü daha o zaman. Kutsal kitapları, uslu uslu tanrıyla ve hayvancılıkla uğraşmalarını örgütlüyordu. Tabi yönetenlere değildi bu çağrı. Dünyanın en eski dinlerinden olan ZERDÜŞT'çülüktü inançları Kutsal kitapları AVESTA idi. İsa'dan sonra yedinci yüzyıla kadar da resmi devlet dini olarak kaldı İran'da. Taa ki İslam kapıya dayandı.

Mary BOYCE, Zerdüşt'ün, İsa'dan 1400-1200 yılları önce yaşadığını yazar. Bizde "Ateşe Tapanlar" denilen din buydu!

Bir elde kılıç, bir elde Kuran

Saldıranlar, iki seçenek koyuyorlardı yenilmişlerin önüne ya kılıç ya Kur'an! Özgürdün (!) elbette bu iki şık arasında. İslam orduları, Halife Ömer önderliğinde (yıl 637) Suriye'yi işgal ettiklerinde, ilk işleri iskenderiye'nin binlerce yıllık kütüphanesini yakmak oldu. Irak, Mısır ard arda düştü. Pers'ler ve Kürt'ler 651 yıllarına kadar dişe diş bir mücadele yürüttüler İslam ordularına karşı Gelen istilacılar sadece Kur'an'a boyun bükmeyi yeterli görmediler. Arap dili ve kültürünü de beraber getirmişlerdi. Tam bir asimilasyon politikası yani. Bugün Kuzey Afrika'daki Berberler hala kendini Arap sanıyor dersek zorun rolü belki biraz anlaşılır.

Ben hangi şarapla sarhoş olursam olurum
Ateşe, puta, neye taparsam taparım
Herkes bir türlü görmek istiyor beni
Ben kendimi ne türlü yaparsam yaparım.

Ne istiyordu İslam? Tanrıya itaat! Gerçek müslüman; gücü sınırsız bir varlığın karşısında kendi iradesinden vazgeçerek ona (Tanrı'ya) mutlak bir bağımlılık içine girmiş insandır. Aslında İslam kelimesi de, Tanrı'ya bütünüyle bağlanmak anlamına gelen "selem"den geliyor. Bu muydu sadece istediği? Halifeye bağımlılık ve Arap üstünlüğünü kabul etmeyi de dayatıyordu elbette. Sömürgecilikti bu. Din adına Allah adına.

Putların, Kabe'nin istediği, kölelik
Çanların, ezanların dilediği, kölelik
Mihrapta, kiliseydi, tesbihte, salıpta
Nedir hepsinin özeliği? Kölelik

İtaatten ne anlıyor İslam? Evet insan yaratıktır, usu, anlayış gücü, sözde özgürlüğü bağımsızlığı vardır, yalnız bunları kullanamaz. Günü bir bütün olarak, en ince bölümlerine dek önceden belirlenmiş, ne yapacağı ne edeceği ne gibi ölçüler içinde davranacağı ne gibi kurallara, ölçülere uyacağı kendisine bildirilmiştir. Anlamı şu; bu düşünen, düşünme yetisi olan insanın kendinden alınmışlığı demektir

Artık insan belirlenmiş tutumları kara yazılarla açıklanmış bir buyrukları yerine getirme aygıtıdır. Yani İslam düşüncesine göre insan kendisine verilmiş görevlerin sorumluluğunu taşımak için gelir yeryüzüne, yaşamaya değil. Kısaca insanın kişiliği ve kimliği yoktur. Bu kuralların dışına çıkarsa ne olur? Şeriat bütün haşmetiyle cezalandırır onu!

Beni özene bezene yaratan Ilım? Sen!
Ne yapacağımı da yazmışsın önceden.
Demek günah işleten de sensin bana:
Öyleyse nedir o cennet cehennem?

Şeriatın cezalandırmasından söz etmişken, nasıl cezadır bunlar okudukça insan şaşırıyor. Hırsızlık mı yaptı? Kolunu kes, bacağını kes, yalan mı söyledi önce kırbaç, fakaka cezası dilini kes, damga vur ızgın demirle alnına. Yasak cinsel ilişkiye mi girdi, toprağa göm taşla öldür, boynunu vur kılıçla. Uzayıp gidiyorda, bizim dikkatimizi çeken bu ceza yasalarının kurallarının Babil'in ceberrut kralı Hamburabi'den alınmış olduğudur.

Kim görmüş o cenneti, ceh?
Kim gitmiş de getirmiş haberini?
Kimselerin bilmediği bir dünya
Özlenmeye, korkulmaya değer mi?

Fransız Devrimi'nin ideologlarından Voltaire diyor ki, "Yahudiler, Tanrılarını bile başkalarından aşırmışlardır" Yahudiler'in tüccar bir ulus olduğunu biliyoruz da, peki İslam ne yapmış; onlar da Yahudiler'in sabiliken aşırdıklarını, onlardan aşırmamış mı?

Dokuzuncu yüzyıla gelindiğinde, gerek Pers ülkesi, gerek Medya İslam'laşmıştır artık. Arap dilini kabul etmediler ama, rejim artık İslami yasalara göre çalışmakta, şeriat devletidir İran

Ömer Hayyam

"Benim mezarım öyle bir yerde olacak ki her bahar, Şimal (Kuzey) yeli bana güller saçacak."

Vardığımda Nişabur'a bahardı, gelinliğini giymişti doğa. Dölünü yaymıştı her yana, renga renk, bucak bucak... Boş gidilmez dedim misafirliğe, kıra daldım, papatya yoldum nergis topladım, lale kopardım kucak kucak. Yola düştüğümde Nişabur'da geceydi, soğuktu, taşları donduğu, etraf garip bir sessizliğe bürünmüştü, üşüdüm.

Bir bilge rehberlik etmeydi bana, yol boyunca da sessiz ve suskundu amma. Az gitmedim uz gitmedim, dere tepe de geçmedim. Bekledim fakat bir bahçe kapısında. Anlamadığım bir dili dinledim.

Önce bana baktılar, gözleriyle tarttılar ve usulca çağırdılar. Kalbim, dar bulmuşdu yerini, bir mahkum gibi çırpınıyordu.

İşte dedi bilge, aradığın burada oturuyor, gel gör. Onu gördüm; armut ve zerdali fidanları üzerine sarkmıştı. Akasya çiçekleri dolu dolu idi etrafı. Oturdum yanı başına yuğdum ellerimle mezar taşını, uyarmaktan korkarcasına hafifçe okşadım ellerimle, kurumuş o ince naaşını. Bin yıllık bir dostu kaybetmenin hasretiyle sabaha kadar oturdum başucunda. Ve ağladım."

Düşünce göklerinin baş konağı sevgidir sevgi
Gençlik destanının baş yaprağı sevgidir sevgi
Ey sevginin sırlarından habersiz yaşıyanlar
Bilin ki tüm varlığın baş kaynağı sevgidir sevgi

On birinci yüzyıl sonu ila on ikinci yüzyıl başlarında yaşadı Hayyam. Doğum tarihi bilinmiyor, ölüm tarihi olarak bize ulaşan bilgilere göre 1121 veya 1122 yılları. Bu tarih bile hala tartışmalıdır. Kendi eliyle yazılmış bir tek şiiri bulanamadı. Mümkün müydü? Binlerce yıllık İskenderiye kütüphanesini gözünü kırpmadan yakan bir zihniyet, Hayyam'ın rübailenne tahammül gösterebilir miydi? O zihniyet ki, gövde üzerinde kelle bırakmadı yüzyıllarca. Bırakmaya karar verdiğinde ise Cizye (kelle vergisiiye tabi tuttu. Kelle vergisinden gelen para Allah'ın kasasına değil, halifelerin yan cebine ve küpüne girdi üstelik. Halifelerin bugün anlatılan haremlikleri ve yüzlerce cariyeleri bir yoksulun eşi, bir yok edilip yağmalanmışın kellesiydi. Ve nice yoksul halkın gözyaşlarıydı selamlıkları.

Hayyam adı çadırcı manasına geliyor. Atalarından birinin çadırcılık yaptığı ve bu yüzden bu lakabı kullandığı sanılıyo Hayyam'ın. Asıl adı "Ebül-Feth Ömer b. İbrahim'il Hayyami", Hayyam'ın önceleri büyük bir din bilgini olduğunu ama süreç içinde dinden elini ayağını çektiğini görüyoruz. Uzun yaşamasının sırrı da bu olsa gerek. Fakat Hayyam dinci rejime karşı sessiz kalmamış, rübaileri ile topa tutmuş yobazları. Kur'an'daki çelişkileri, zıtlıkları cennet, cehennem masallarını yermiş teşhir etmiş rübailerinde. İslami rejimle çatışmış. Rejim tarafından sapkınlıkla suçlanmış aforoz edilmiş. Hayyam'dan övgü ile bahsedenler bile rejim tarafından kınanmış, ayıplanmış tecrite tabi tutulmuş. Hal öyle bir durum almış ki Hayyam evine kapanmak zorunda kalmış sonunda.

Barış istemiyorsa felek işte savaş
İster serseri deyin bana ister ayyaş
İşte şarap duruyor ortada kıpkızıl
İçmeyen taşa çalsın başını işte taş!

Hayyam'ın rübailerinde tarih yazılı olmadığından (çünkü el yazmaları yok edilmiş) bazı Hayyam araştırmacıları rübailerini okurken şaşkınlığa düştükleri oluyor. Rübailerdeki konuların birbirine zıt olması karşısında. Halbuki bu çok normal değil mi? Hayyam birden bire "vahiy" edebiyatı ile dinsiz olmamış ki, düşünceleri süreç içinde gelişip olgunlaşmış ve bilinçli bir eleştiriye tabi tutmuş dini ve reddetmiş.

Şöyle bir sıralama bizce daha mantıklı a) Hayyam'ın Tanrı'ya inandığı dönem b) Kuşkularını dile getirdiği dönem c) Dini tufarlı bir eleştiriye tabi tutup reddettiği dönem. Eğer rübaileri böyle bir sıralama içine koyarsak araştırmada mantık bütünlüğüne daha rahat ulaşırız. Ki durum budur. Yoksa önceleri din konusunda talebe yetiştirdiği dönem Hayyam eller üstündedir, övgüler kınla gitmektedir. Daha sonra ise (dini eleştiriye başlayıp reddettiğinde) tam bir teşhir ve tecrit çemberindedir Hayyam. Bu durumu gözönüne almassak elbetteki rubailerinden birşey anlamak mümkün değil birileri için.

Dahası Hayyam sıradan bir dinsiz (ateist) değildir. Hayyam felsefe uzmanı, öğretmeni, tıp, fizik, cebir, geometri, yüksek matematik alanında tam bir filozoftur. Astronomi alanında Hayyam'ın üzerine hiç kimsenin olmadığı söyleniyor yaşadığı dönemde. Hayyam, tepeden tırnağa bilinçtir. Batı'da yayınlanmış dokuz kitabı var Hayyam'ın.

Bir elde kadeh bir elde Kur'an
Bir helaldir işimiz bir haram
Şu yarım yamalak dünyada
Ne tam kafiriz ne tam müslüman!

Fizikte, altın ve gümüşün özgül ağırlığını dünyada ilk kez bulanın Hayyam olduğunu da söylersek sanırız Hayyam'ın görkemi daha iyi anlaşılır. Bu Hayyam'ın, İslami rejim (şeriatl için kolay bir lokma olmadığını ha demekle susturamayacakları biri olduğunu da gösteriyor. Susmamış zaten. Değerli araştırmacı S. Eyuboğlu, Hayyam'ın kellesinin vurdurulduğundan söz eder. Doğrusu şeriat rejimine yakışan da budur. Ne de olsa müslüman fanatizmi, sömürgecilerin vahşiliğini çoktan gölgede bırakmıştı. Doğduğu yere Nişabur'a gömmüşler Hayyam'ı. Bütün baskılara rağmen, sahipsiz de kalmamış Hayyam'ın mezarı, korunmuş süslenmiş yüzyıllar boyu. Bu ne kadar güçlü olduğunun, sevenlerinin çokluğunun da bir göstergesi zaten. Rübaileri onlarca dile çevrilmiş, türkü gibi söylenmiş dillerde.

Eski Bir Polemik

Önce Hayyam'ın kellesini vurduranlar onunla ilgili her türlü bilgiyi yok etmişler adını unutturmak istemişler. Mansur gibi, Nesimi gibi. Sonra bakmışlar ki mızrak çuvala sığmıyor, bu sefer onu müslümanlaştırmaya çalışmışlar. Tıpkı R. Şardağ gibi. Bakın ne diyor; "Allah'ı açıkça inkar eden, kuşku sınırını aşıp kesin dinsizlik sınırına ulaşmış bir rubaide onun olamaz."

Neden olamazmış acaba? Bakın araştırma adına döktürdüğü incelere, devamla ne diyor:

"Bize kılavuz olacak ve yargılarımızı yanılgılardan kurtaracak olan şey elimizde ölümünden sonra olsun derlenmiş bir rubailer yazmasının bulunmasıydı. Yazık ki böyle bir kitaba sahip değiliz." Sa. 59.

Özürü kabahatinden büyük derler ya işte öyle bir durumda Rüştü Şardağ. Peki sayın Şardağ'ın ölçütü ne? Neye göre biçimlendiriyor Hayyam'ı? İslam'a göre elbette. Şardağ, bir taraf değil, tam İslam tarafıdır. Yoksa nereden "Allah'ı inkar eden rubailerin onun olmadığına" başından kesin kanaate varıyor? Madem el yazması yok (yok edilmiş demek daha doğrusudur) Şardağ onikinci yüzyılda yaşamış olan Hayyam'ın sınıf arkadaşı ol-

duğunu iddia edecek değil herhalde? İşin doğrusu sayın Şardağ bazı "günahsız" rubaileri Hayyam'a mal ederek, sonra da bu malzemeye sarılarak Hayyam'ı müslümanlaştırmaya çalışmıştır. Bu da akıllı bir araştırmacının işi değildir. Önce hasmına çürük silahları verip sonra savaş açmak yiğit adamların işi olmasa gerek. Bayat ve ucuz bir hesaptır itibar görmez.

Felek ne cömert aşağılık insanlara
Han hamam, dolap değirmen, hep onlara
Kendini satmayan adama ekmek yok
Sen gel de yuh çekme böylesi dünyaya!

Bir diğer konu: Yine kitabında, Hayyam'ı islamlaştırma sıkıntısı çeken Şardağ, Hayyam'ın ölmek üzereyken Allah'tan özür dilediği şeklinde bir alıntı yer alıyor. Son sarıldığı can simidinden birdir bu. Sağlığında Hayyam'a söyletemediklerini, sözümona ölmek üzereyken söylemiş[!]. Bu, tıpkı Fransız düşünürü, ansiklopedici devrim kuramcısı filozof Diderot'un başına gelen olay gibidir, samimi ve ciddi hiçbir yanı da yoktur. Diderot ölmek üzereyken kilise papazları boğarcasına başına birikir, ilahiler okurken bir taraftan haçı zaten ölmüş olan Diderot'un dudaklarına değdirip sonra da çığlık çığlığa "Tanrı'dan özür diledi" demelerine benziyor. Şardağ daha ileri giderek, inandırıcı olması açısından Farsça rubailerle Türkçe'sini yan yana koymuş. Unutulmasın artık insanlar 5.000 (beşbin) yıllık (belki daha fazla) dil olan Sanskritçe (kutsal dil) bile yazabiliyor. Bir başka sorun. Dikkatle okuyun lütfen.

"Sabahattin Eyyüboğlu'nun Hayyam çevirileri yazarın sahip olduğu edebiyat zevk ve inceliği yüzünden sevilir örnekler arasındadır" Sa 87- dedikten sonra (buradaki aydın dalkavukluğunu bir yana bırakırsak) Sabahattin Eyüboğlu'nun Hayyam'ı tartışmaya çağrısına ise "Herkesin başka bir Hayyam hayal etme ve yaratma görüşü **tarihin karanlıkları içinde kalmıştır** Zaten kitabımızın ilgili bölümleri de Hayyam'ın gerçek felsefe ve sanat dünyasını belirtme uğraşısını amaç edinmiş bulunuyor." -Sa. 88.

Nasrettin Hoca'ya sormuşlar "Dünyanın merkezi nere?" diye. O'da "eşeğimin arka sol bacağını bastığı yerdir" demiş İşin yoksa git ölç. R. Şardağ'da diyor ki "başka Hayyam hayal etme... tarihin karanlıkları içinde kalmıştır." Peki tarihte aydınlanma dönemi ne zaman başlıyor? Rüştü Şardağ'ın kitabını yazdığı tarihten itibaren (!) herhalde artık tarih araştırmacıları şöyle yazacak Şardağ'dan önce veya Şardağ'dan sonra?! Güler misiniz, ağlar mısınız? Hazret araştırmacı değilde kahin sanki, çağ açıyor çağ kapatıyor (!).

Ayrıca R. Şardağ böyle demekle kendinden önce Hayyam araştırması yapan yazarları örneğin: S. Eyüboğlu, Kürt düşünürü Abdullah Cevdet, A. Gölpınarlı'yı... bir çırpıda tarihin karanlıkta kalan bölümü ilan ediyor. Ne de olsa zat-ı muhteremle başlıyor tarih (!!!)

Sen safsun, hep dinden dem vurursun
Bana da sapık, dinsiz der dururşun
Peki, ben ne görünüyorsam oyum
Ya sen? Ne görünüyorsan o musun?

S. Eyüboğlu'nun tartışma çağrılarına o dönem verdiği cevap ise "Rus, Alman, İngiliz ve İran'lı bilgilerce ortaya çıkarılmıştır" diyerek, kibarca tartışma topunu Avrupa'dan, Avrasya'ya oradan da İran'a atarak firar etmektedir. Bu yazdığına güvenmeyen insanın ruh halidir. Sonuç olarak Şardağ, 94 sayfalık ön açıklamalarında Hayyam'ı müslümanlaştırmak için yapmadığı cambazlık kalmamıştır. Araştırma ahlakı bilim ahlakı bu değildir elbette.

Bitirirken; Hayyam insanları düşünmeye davet etmiş. Bilginin sonsuzluğuna dikkat çekmiş. İslami rejimin tutarsızlıklarını, çelişkilerini yermiş teşhir etmiş. Ve aşksız kalmamış, kadehle sunmuş sevgiyi sevgiliye. Kadeh ve şarap Hayyam'ın rübailerinde hem düzene karşı protestonun sembolü olmuş, hem de sevgiliye sunulan bir aşk iksiri olmuş. Bir Hayyam geçmiş bu dünyadan şiir gibi yaşamış, türkü tadında ölmüş, bir filozof Hayyam. Onu öldürdüğünü sananlar sadece ceberrut suratlarını göstermişler aleme. Hayyam ise, her geçen yıl, asır, büyümüş daha bir görkemli olmuş. Tay dağı kadar yüce olmuş koca Hayyam.

Sevgili bir başka güzelsin bu gün
Ay gibisin, pırıl pırıl gülüşün
Güzeller bayram günü süslenir
Seninse bayramları süsler yüzün

Kaynakça: Sabahattin Eyüboğlu'nun"Hayyam bütün dörtlükler", Abdülbaki Gölpınarlı "Hayyam ve Rubaileri", A.Kadir "Bugünün Diliyle Hayyam", İ. Zeki Eyüboğlu "Türk Şiirinde Tanrıya Kafa Tutanlar", R. Şardağ "Bütün Yönleriyle Hayyam Rubaileri", Turan Dursun "Din Bu" Cilt 2., Erol Sever "Yezidilik ve Yezid'liğin Kökenleri", Dr A. Medyalı "Zerdüşt ve Öğretisi", İvar Lissner "Uygarlık Tarihi", Heredot "Heredot Tarihi", Server Tanilli "Yüzyılların Gerçeği ve Mirası" Cilt 2., Erich Fromm "Psikanaliz ve Din", B. Malinowski "Büyü, Bilim ve Din".

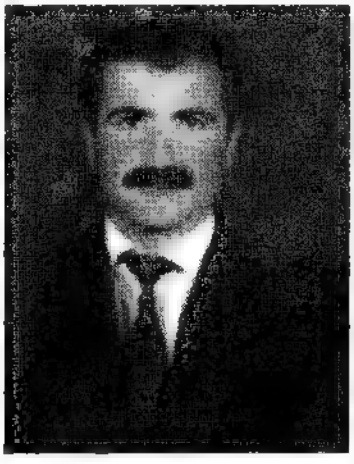

ANMA

..... / 6 Eylül 1994

KAZIM EKİCİ

(Komutan Cebo)

Gök Kubbe coşmuş gürlüyordu
Munzur isyan etmiş uğulduyordu
Karadeniz, Horon tepip oynuyordu
Silah sesleri yırttı
Kasvetli Almus'un karanlığını
Cebo, dağlardan gelmiş, dağlara gidiyordu.

Oturan ADAM

Mutlaka okunması gereken bir kitap:

Basında Yılmaz Güney

Yılmaz Güney'in 10. ölüm yıldönümü dolayısıyla bir dizi faaliyet yapıldı. 4 anma gecesi tertiplendi, Kültürümüzün Ustaları ve Enternasyonal Kültür Ustaları posterleri, renkli ve renksiz kartpostal serisi ve nefis bir 1995 takvimi yayınlandı.

Bu çalışmaların bir devamı olarak kamuoyunu bilgilendirmek ve kimin Yılmaz Güney'i nasıl değerlendirdiğini daha iyi gösterebilmek için "Basında Yılmaz Güney" isimli 330 sayfalık bir belgesel kitap yayınladık. Bu kitabın devamı gelecek, yeni bölümler basılacaktır. Bu yüzden Yılmaz Güney hakkında ellerinde yazı-belge-değerlendirme-yayınlanmamış mektup-yazı bulunan tüm çevre-örgüt-kişi ve kuruluşlardan bunu en kısa zamanda bize iletmelerini yeniden talep ediyoruz.

Aşağıda bu kitabı basarken yaptığımız kısa ve öz önsözü aktarıyoruz. Bu önsöz ile kitabımızın değerini daha iyi kavrayacağınıza inanıyoruz.

"Komünist sanatçı Yılmaz Güney'in aramızdan ayrılışının 10. senesi bu yıl. Yılmaz Güney, hem yaşadığı dönemde hem de ölümünden sonra adından çokça bahsettiren ve daha da bahsettirecek olan ender devrimci-komünist sanatçılarımızdan. O'nu diğer sanatçılardan ayıran en belirgin özelliği ise bilimsel sosyalizme olan sarsılmaz inancı ve bu inanç doğrultusunda sürdürdüğü yaşamı. Önemli filmlerinde, kitaplarında ön plana çıkan O'nun bu komünist yanı olmuştur hep.

Bizler bu derleme çalışmasını yaparken komünist sanatçı Yılmaz Güney hakkında geçmişte ve bugün söylenen şeyleri arşivlerden çıkarıp, derli-toplu bir biçimde kamuoyuna sunmayı, bilgi ve belgeleri kendimize saklamamayı amaç edindik. Yukarıda da söylediğimiz gibi Yılmaz Güney üzerine çok şeyler söylendi ve söyleniyor da Bu çalışma kuşkusuz ki bu söylenen-yazılan şeylerin tamamını kapsamıyor. Öyle bir iddiası da yok. Bizler şu ana kadar toparlayabildiklerimizin sadece bir kısmını bu çalışmaya aldık. Elimizde hala bir takım belgeler var ve biz şu anda belge toplama işine devam ediyoruz. Bu çalışmamızla birlikte elinde Yılmaz Güney'le ilgili fotoğraf, yazı vb. şeyler olan Güney dostlarının bu dökümanları çalışmamızın bundan sonraki aşaması için bizimle paylaşmaya çağırıyor ve paylaşacaklarını da umuyoruz. Arşivleri kişisel olmaktan çıkarıp toplumun geneline mal etmek, yaşamının hiçbir döneminde bireyci-bencil yanını öne çıkarmamış olan Yılmaz Güney'in kendisi hakkında yazılan-söylenen şeylerin de kişisel arşivlerde tozlanmasını istemeyeceği açıktır. Bu inançla sizlerin paylaşımcı duyarlılığınıza sesleniyoruz.

Kitapta yer alan bazı yazılar hakkında da şunları söylemek istiyoruz.

Yılmaz Güney hakkında yazılan yazıların bir kısmında "klasik giriş" yazıları türünden yazılar vardır. Bunlar genellemelerdir. Yani Yılmaz'ın doğum yeri, yılı, Adana günleri, İstanbul'a ilk gelişi, sinemayla tanışması vb. Derleme yapılırken bu vb. tekrarlardan kaçınmaya çalışmamıza, bu yönde çaba sarfetmemize rağmen bunların tümünü kitaptan çıkarmadık. Genelleme olmasına karşın hemen tümünde girişten sonraki değerlendirmelere temel olan ve değişik anlatımlara sahip bu "klasik giriş"ler anlatımdaki akıcılıktan dolayı yer yer "klasik giriş" üslubunu aşmıştır. Bu anlamda sizlerin bu girişlerden fazlaca sıkılmayacağınızı umuyoruz.

Partizan sayı 4, yıl 1987'de "Güney Dergisine Açık Mektup" adlı yazı doğrudan, Yılmaz Güney için yazılmamış olmasına rağmen, geçmişten günümüze Yılmaz Güney ve onun ideolojik-politik görüşlerine karşı girişilen saldırı-savunma pozisyonlarının ve gelinen noktada hemen her kesimin günümüzde şu veya bu düzeyde Güney'i sahiplenmesinin ne denli ciddi ya da çıkarcı olduğunun görülebilmesi açısından kitaba alınmıştır. Tarihi bir belge olduğu için önemli, önemli olduğu kadar da öğretici bir yazı.

2000'e Doğru dergisinin "Yılmaz Güney'i İstiyoruz" kapak konulu 1988 yıl, 2. sayısında diğer şeylerin yanısıra bir dizi insanla -sanatçı, politikacı- Yılmaz Güney hakkında kısa anket soruları niteliğinde konuşmalar yer alıyor. Değişik politik görüşten hemen herkesin Yılmaz Güney hakkındaki görüşleri istisnasız O'nun sinemacılığının tartışma götürmez üstünlüğünde birleşmesidir. Ama bunun yanında O'nun sinemacı-sanatçı kişiliğine özünde damgasını vuran politik-ideolojik düşünceleri konusuna bir çekimserlik-görmemezlik olduğu da açık. Sorunun görülebilmesi için bu görüşler de kitaba alındı.

Günümüz sinema yönetmenlerinden Sinan Çetin'in "Nokta" dergisine demecindeki "olağanüstü bir sinemacı olma şansını, proletaryanın kahramanı olmak adına harca-

dığı" yönündeki açıklaması Türkiyeli aydınların genelinin sanata bakış açısının ibretlik yansımasıdır. Sanatın sınıflarüstü olması garabeti, sanatın bağımsızlığı, sınıflı toplumlarda ne denli gerçekçidir. Gerçekçi olmadığı açıktır. "Ünlü" olma kaygısı taşıyan bu tip ve tür "aydın"ların, "sanatçı"ların özünde savundukları ve yaptıkları şeyin burjuvaziye hizmet olduğu gerçeğinin gizlenmeye çalışılmasından başka bir şey değildir. Yapılan en iyi halde siyasi sahtekarlıktır.

Yine Sinan Çetin'in Güney'in "Arkadaş" filmine ilişkin "Civan Canova'nın finalde saçlarını kestirerek 'adam olması'da güncel geçici bir ideolojik bakışın etkisiyle yapılmış. Bugün baktığımızda bunlar hiçbir anlam ifade etmiyor" değerlendirmesi de yine bağıntıdan kopuk, yaşanılan dönemin soyutlanmasından başka bir şey değil. Ukalalık derecesine yaklaşan aydın adına değerlendirmelerdir.

Elimizde "Bolşevik Partizan" adlı dergide Yılmaz Güney ve "Mayıs" dergisi hakkında çıkan bir dizi yazı var. Bunlar içinde Yılmaz Güney'le ilgili doğrudan değerlendirme yazıları olanları aldık. "Mayıs" ve çevresine ilişkin bir dizi değerlendirmeyi kapsam dışı tutmayı, şimdilik arşivde bırakmayı doğru buluyoruz.

"Mayıs" dergisine ilişkin Bolşevik Partizan Sayı 41, 1 Mart 1988'deki "Marksist-Leninist Parti Edebiyatı" adlı yazıyı önemli bir tartışma yazısı olduğu için derlemeye almayı uygun bulduk. Bu yazı hem "Mayıs"ın genel olarak değerlendirilmesi hem de Marksist-Leninist parti edebiyatı konusunda günümüzde de değişik çevrelerde tartışılan bir soruna açıklık getireceği için de ayrı bir öneme sahip. Dikkatle okunup-incelenmesi gereken bir yazı diye düşünüyoruz.

Ayrıca Yılmaz Güney'in Marksizm-Leninizmin Güncel Kıstasları temelinde Siyasal Yazıları'nın değerlendirmesini kısa olarak buraya alıyoruz. Bu konuda benzer ve daha geniş bir değerlendirme yazısı Dönüşüm Yayınları tarafından çıkarılan "Halkın Sanatçısı Halkın Savaşçısı YILMAZ GÜNEY" adlı kitapta var. Okuyucularımızın bu kitabı da dikkatli biçimde incelemesi gerekiyor.

Yılmaz Güney sanata bakış açısını ortaya koyarken, "sanat siyasetten bağımsız değildir ve herşeyde olduğu gibi siyasi çalışma bütün çalışmaların can damarıdır. Bu nedenle ben sanatımı siyasi çalışmalarım, siyasi perspektifim, siyasi düşüncelerim üzerine otururken hiçbir zaman sanatı ve anlatılan şeyleri dar görüş açısından değil, genel Türkiye gerçeği açısından değerlendirmek istiyorum..." diyordu Cannes'daki konuşmasında. Bu bakış açısı bizlerin de sanata bakış açımızın nasıl olması gerektiğinin bir prototipidir aynı zamanda.

Yılmaz Güney yer yer Kürt kimliği ön plana çıkarılarak anılıyor. Kuşkusuz o Kürt ulusundan biriydi, bu yadsınamaz bir olgu. Ama bu olgu hiçbir zaman ve hiçbir koşulda Yılmaz Güney'de ön plana çıkmamıştır. Yani Yılmaz Güney bunu ön plana çıkarmamıştır. Yılmaz Güney'de öne çıkan siyasal bilinci ve dünya görüşü olan bilimsel sosyalizmdir. Önemli yapıtlarına damgasını vuran özünde budur. O'nda kaba ve ince milliyetçilik denilen şey yoktur. Filmlerinde anlatılan Kürt halkının yaşam koşulları, duyguları, düşünceleri vb. şeyler milliyetçilik temelinde değil, varolan gerçeklerin devrimci bakış açısının gereği olarak kameraya yansımalarıdır. O'nu salt Kürt ulusuna mensup ve yapıtlarına da Kürt milliyetçiliği bakış açısıyla bakmak, O'nu bu dereceye indirmek, sanatını dünya görüşünü bununla sınırlamak O'nu anlamamak, O'nu daraltmaktadır ki bu da oldukça yanlış bir yaklaşım biçimi. Özellikle Kürt ulusuna mensup yazarlarda-aydınlarda bu bakış açısı bir hayli yaygın. Ulusların kendi kaderini tayin hakkına da milliyetçilik gözlüğüyle değil, bilimsel sosyalizm gözlüğüyle bakılmasının, ezen-ezilen ulus milliyetçiliği ayrımında ezilen ulus milliyetçiliğine de sınırsız-tavizsiz yaklaşılmamasının gerekliliği ince ayrım noktasının iyi belirlenmesi gerekliliğini biraz daha açığa çıkarmıştır.

Atilla Dorsay'ın Cumhuriyet'teki köşesinde yayınlanan "750 Milyonu Kim Verecek" adlı yazısı Dorsay vb. Yılmaz Güney "dostu" gibi görünen, ama hemen her alanda devletle uyuşma-uzlaşma isteyen, kendi konumlarına devrimci Güney'i de çekme çabaları, devletten Güney'in filmlerinin onarımı için destek beklemeleri, tüm bunlar Güney'e saygısızlığın bir ifadesidir. Güney'i "ehlileştirme" boş gayretleridir. Güney sağlığında zaten devletten ne anladığını ve neler beklediğini çok açık ortaya koymuştur. İbretlik bir yazı."

Ağustos 1994

BASINDA YILMAZ GÜNEY

DÖNÜŞÜM yayınları — Birinci Kitap — GÜNEY KÜLTÜR-SANAT EDEBİYAT DERGİSİ

Okuyalım, okutalım!

Yılmaz Güney Kitabı üzerine

Mustafa DEMİR

Yılmaz Güney aramızdan ayrılalı -doğrusu bedenen- yaklaşık dört yıl oluyor. Zira o filmleriyle, kitaplarıyla ve düşünceleriyle aramızda, halkımızın gönlünde yaşıyor. Türkiye'de ve yurtdışında özgürlük ve demokrasi mücadelesinin bayrağı olarak yine yükseliyor...

Hep öyle olmuş, zor anlarda kimi "dost"lar terketmişler insanı. Güçlü olunduğunda ve parsa toplanacağında ne kadar çok "dost" türer. Devrimci sanatçı Yılmaz Güney sonutunda bu gerçeği açık bir şekilde izledim. Onun yurtdışına çıkmasıyla kimlerin ne şekilde ağız değiştirdiklerini, suçlamaların nasıl övgüye dönüştüğünü kulaklarım duydu da, o sahte övgülere bir türlü inanamadım. Yanında el pençe divan duran -özellikle sinema çevresinden- kimilerinin de ölümünden sonra gizli kıskançlıklarını nasıl açığa vurduklarını...

Atilla Dorsay ülkemizin önemli sinema eleştirmenlerinden. Yılmaz Güney'le de hayli içli dışlı olmuş, mesleği gereği. Ölümünden iki gün sonra şu satırları yazdı Cumhuriyet'te. *"Güney'in uzun tutukluluk yıllarından sonra, ilk çektiği filmdi bu. Ama pek beğenilmedi.* **Görmediğimiz** *(abç) "Duvar"ı yabancı eleştirmenler fazla sert, haşin, kötümser buldular. Kimbilir, bu son film belki de Güney'in ruhuna uzun ve acılı serüvenler sonunda kaçınılmaz biçimde sinip kalmış olan kötümserliğin bir yansımasıydı.*

"Artık bazı konular üzerinde nesnel, yansız ve soğukkanlı olamayan, gurbette yaşamaya yazgılı, oysa toprağına, köklerine bağlı bir sanatçı yapısının **erimeye, yokolmaya doğru giden sağlıksızlığını** *(abç) haberliyordu. Nitekim Güney'in fiziksel yapısına da bulaşan bu sağlıksızlık, onu birçok projenin eşiğinde olduğunu sandığımız bir dönemde ve genç sayılacak bir çağda yaşamdan aldı götürdü."*

Aslında Atilla Dorsay belleklerin zayıflığına güvenerek bunları yazmış. Ama söyledikleri gayet açık. Adeta kötü bir ruh doktoru gibi seyretmediği bir filmden yola çıkarak Yılmaz Güney hakkında hüküm yürütmektedir. "Bilimsel çalışma"nın derinliklerine dalarak ruh-fizik ilişkilerini incelemekte ve sonuçlar çıkarmaktadır. Bir kulağı batıda "yarım aydın"ın tavrı açısından yukardaki alıntı ne kadar önemlidir. Seyretmediği, batılı eleştirmenlerin başarısız bulduğu bir filmi ve onun rejisörünü suçlamak!...

Atilla Dorsay sadece yanlış tespitlerle ve suçlamalarla yetinmiyor. Varlık Yayınları'nca basılan Yılmaz Güney Kitabı'nda bir de geleceğin nasıl olması gerektiği konusunda akıl veriyor. Birlikte okuyalım:

"... Maoculuktan Arnavutluk ve Enver Hoca hayranlığına dek giden siyasal inançları gibi, son dönemde Türk devletini çok rahatsız eden kimi sorunlardaki davranışı da öyle oldu. Özellikle Kürt sorununda... Güney'in hele son yıllarında dış ülkelerdeki konuşmalarında hep belirttiği gibi Kürt kökenli ise, Kürt sorununa yakınlık duyması, bu soruna çağdaş, aydın bir tavırla bakması, kültürel kimlik veya ekonomik gelişme gibi konularda dikkatli, duyarlı bir tavra girmesi son derece doğal... Ancak, bir "Kürt devleti", "Kürtlere özgürlük" gibi sloganlara rağbet etmesi anlaşılabilir mi? En azından, devletin bu sloganlarla sarılmış bir sanatçıya hoşgörüyle bakmasının zorluğu anlaşılmalıdır, çünkü dünyada hiçbir devlet (en özgürlükçü geçinen Batı Avrupa devletleri de dahil), bütünlüğünü, sınırlarını tehlikeye koyan ayrılıkçı eylemlere hoşgörüyle bakamaz, bakmıyor, bunun hiçbir örneği yok. Ama ben, bunu da Yılmaz'ın Enver Hoca'cılığı gibi, aşırı bir tavra bağlıyorum ve hep yazıp söylediğim gibi, üstelik artık hiçbir düşünceye sırt veremeyecek, hiçbir eylemi savunamayacak olan büyük sanatçının, bu "güzel kral"ın, bu büyük dostun, artık geçmişin malı olan siyasal eylemleri ve sözleriyle değil, ölümsüz olan sanat yapıtlarıyla, filmleri, romanları, hikayeleriyle anılmasını diliyorum..."

Sanatı dünyayı değiştirme mücadelesinde önemli bir uğraş olarak gören, kavrayan marksist bir sanatçıyı nasıl siyasal fikirlerinden ayırarak yaşatabilirsiniz? Kaldı ki, Yılmaz Güney birçok demokrat-sosyalist aydından farklı olarak, marksist teoriyle bizzat uğraşmış, yurtdışında üç kitapta toplanan **Siyasal Yazılar** yazmış bir fikir adamıdır. Parçayı bütünden nasıl koparabilirsiniz? Düşüncelerine katılmayabilirsiniz ama onları yok saymaya hakkınız var mıdır? Onları bir yerlerden bulup okuyan çocuklarınız, "Baba bunları benden niye gizledin?" derse "Haberim yoktu" diyebilir misiniz? Bu sorular onun düşüncelerine karşı olduklarından sadece sanatına sahip çıkanlara yöneltildiği kadar, solcu olup da örneğin milli meseledeki son zamanlardaki tavrını öne çıkartarak, çıkar peşinde koşanlara da aynen sorulmaktadır...

Atilla Dorsay'ın olumlu-olumsuz birçok yazısından derediği kitabından sonra birkaç söz de son zamanlardaki tartışmalarla ilgili söylemek istiyorum. Filmleri, kitapları ve düşünceleri yasakken meydana çıkıp, aile anlaşmazlıklarını sansasyon olarak kullanarak, "Haydi artık Yılmaz Güney'i tartışalım", "o yalnızdı, birey olmayı aşamadı" gibi kime hizmet ettiği ortada olan şeyleri el altından piyasaya sürenler, Nazım Hikmet'i, Aziz Nesin'i... Yılmaz Güney'i put yapıp yıkmaya kalkışanlar! Köpeksiz köyde değneksiz gezmenin rahatı bir gün bozulacaktır*. Hatta şimdiden Nihat Behram'ın başlattığı "Yılmaz Güney'in Filmlerine Özgürlük" kampanyası gerçek dostluğun ifadesi olarak kendini gösterince kimilerine susmak düşmüştür.

Yılmaz Güney halkından, halkının bağımsızlık ve demokrasi, giderek sosyalizm mücadelesinden ayrı düşünülemez. Onu var eden bu mücadeledir, bu mücadelede onun alınteri, yüce emeği vardır. Ona uygulanan yasak halkımıza baskı anlamına gelmektedir. Ülkemiz özgürlüğe ve demokrasiye, Yılmaz Güney de yurduna "birgün mutlaka" kavuşacaktır. İşte o zaman "Yılmaz Güney Kitabı" yazılacaktır.

Eylül-Ekim 1988

Çocukla gelen sevgi

Ali BALİ

Günlerden cumartesi, yaz güneşi sıcaklığını adım adım yitirerek, yerini serin ve soğuk bir havaya bırakıyordu. Gelen soğuk havayla birlikte kısa bir süre sonra yağmur yağmaya başladı. Çocuklar evlerin önünde oyun oynarken yağmurdan korunmak için duvar dıplerini, ağaçların altını tercih ediyorlardı. Böylece son yüzyılın en sıcak günleri geride kalmış oldu. Açık ve berrak olan gökyüzü, yerini bulut karası bir havaya bıraktı.

Hava durumunu düşünürken, birden kafam ülkemizin üstündeki kara kapkara buluta takıldı. Koltuğa uzandım haber saatini bekledim. Beş dakika sonra, özel bir televizyon kanalı haberleri vermeye başladı. Kamera teröristlerin barındığı bir köyü görüntülüyordu. Köyde yaşlılar, kadınlar ve çocuklardan başka hiç kimse kalmamıştı. Çocukları görünce, köyde çocuğun başından geçen bir olayı hatırladım.

Kürdistanlı bir çocuk köye doğru hızla koşuyordu. Epeyce yol almasına rağmen, var olan gücünü bacaklarına yükleyerek, koşudaki hızını arttırmaya çalışıyordu. Arada bır boynunu döndererek arkaya bakıyordu. Ama şimdilik görünürde hiç kimse yoktu. Hava giderek aydınlığını yitirerek kararmaya başlıyordu. Kararan havayla birlikte, otlanmadan dönen hayvanlar kapı önünde melemeye başladılar. Köy halkı özellikle kadınlar gelen hayvanları, yerleştirmeye uğraşırken, koşan çocuğun üzerindeki tedirginlik her dakika artarak çocuğun hareket gücünü engelliyordu. Anlaşılan, çocuk bir olayın habercisi veya şahidi durumundaydı. Çocuk koşudaki çabasını ısrarla sürdürürken, işgalcilerin özel temsilcileri tarafından, bir kaç el ateş edildı. Bu sesleri duyan çocuk, kıvrak zekasını kullanarak, aniden yolunu değiştirdi. İzini kaybettirme çabasıyla kendini dereden aşağıya bıraktı.

Derenin hem sağı hem solu yüksek tepelerle kaplıydı. Uzaktan baktıkça derenin içindeki cisimler çok küçük görünüyordu. Derenin bitiminden ikıyüz, üçyüz metre sonra yarı bataklık alanın başladığını çocuk nereden bilebilirdi. Çocuk bata çıka, bata çıka yürümeye çalıştı. Bu hareketi tekrarlarken, çamur yarı beline kadar sıçrıyordu. Hava kararkça çocuğun ruhen bir düşünce kapsıyordu. Düşündükçe tedirginliği hareket gücünü engelliyordu. Çamurun içinde bir iki dakika dikilip kaldı. Burdan kurtulma çabasını sürdürürken, birden daha önceleri babasıyla bir kez kullandığı yolu hatırladı. Akşam epeyce ilerlemişti, saatler saatleri deviriyordu. Yaklaşık bir saat sonra göz gözü görmez oldu. El yordamıyla da olsa çocuk çamurdan kurtuldu.

Gözbebekleri donuk, yüzü solgun olmasına rağmen, yüreğindeki inançla yürüyüşünü sürdürdü. Yürürken birden gözleri cılız yanan kıl çadırının ışığına takıldı, ışığı görünce çocuğun yüreğindeki sevgi gözlerinde hissedildi. Zorlukları aşmışlığın rahatlığı ile bir nefes olarak, çadıra doğru hızla yürüdü. Kendini çadırın içine attı. İçeridekilerden yardım istedi. Aynı dili konuşan, aynı köyde oturan hatta akrabalık ilişkileri olan insanlar ikiye bölünmüşlerdi. Çadırdaki köylüler ilk etapta yardım için tereddüt etmelerine rağmen, sonuçta gereken yardımı esirgemediler. Böylece köydeki kutuplaşma yerini, acı ve mutluluklarını birlikte paylaşan bir sevgi ortamına dönüştü.

Artık köye gelen karşı taraf eskisi gibi karşılanamaz oldu. Köylülerin sevgi ortamını hazmedemeyenler, zor kullanarak kendilerini kabul ettirmeye çalıştılar. Almış oldukları tüm idari tedbirler boşuna, artık ok yaydan fırlamıştı. Artık köylüler başları dik yürümek istiyorlardı. Bunun bedelini maddi ve manevi zararlarla ödüyorlardı. Verilen zararlar köylülerin mutluluğunu bozamadı.

Umut Çocuk

Analar çocuk doğurmuş
emzirmiş büyümesi için
bu çocuk / umut olmuş
anasına / babasına
memleketine!
Tam meyve vereceği zaman
çıka gelmişler
budamışlar dallarını
tomurcuk tomurcuk,
ama umut ölmemiş
yeni / yeni / dal vermiş
çiçek açmış / büyümüş
büyümuş
kocaman olmuş
gölgesinde
milyonlarca insan / barınmış

Zaman epey ileredi, yeni gün için bir kaç saat da olsa uyumam gerekiyordu. Yatağıma, uzandım, daha uykum çok uzaklardaydı. Sağa sola döndüm, yapılan haksızlıkları düşündükçe mümkün değil uyumak. Bu psikolojiyle bir saatten fazla ülkenin geçmişini taramayla uğraşırken farkında olmadan uykuya dalmışım.

Kalktığımda hemen pencerenin perdesini araladım. Yeni bir gün, yeni günle birlikte hava epeyce aydınlanmıştı. Rüzgar yeni günün içinde çıkarak, ağaçların yapraklarını, okşamaya devam ediyordu. Ağaçların yapraklarına baktıkça kafam çocuğun peşindeki devlet terörüne takıldı. İnsanlık onurunu zedeleyen bu terör belasına karşı, umudu yüreğinde ve beyninde taşıyan çocuk dağları taşları aşarak sevgiyi kıl çadırına taşımayı başardı. Çadırda yanan cılız ışıkla birleşti. Etrafı aydınlattı. Bu aydınlık, tüm çocukların ve köy halkının dikkatini çekti. İnsanlığın aydınlığa olan sevgisi gün geçtikçe arttı. Büyüdü hiç engel tanımaz oldu.

Ekim 94

ÜÇ KIZ VE TIRTAN

Yazan: Şafak Altun
Çizen: Martin Dörk

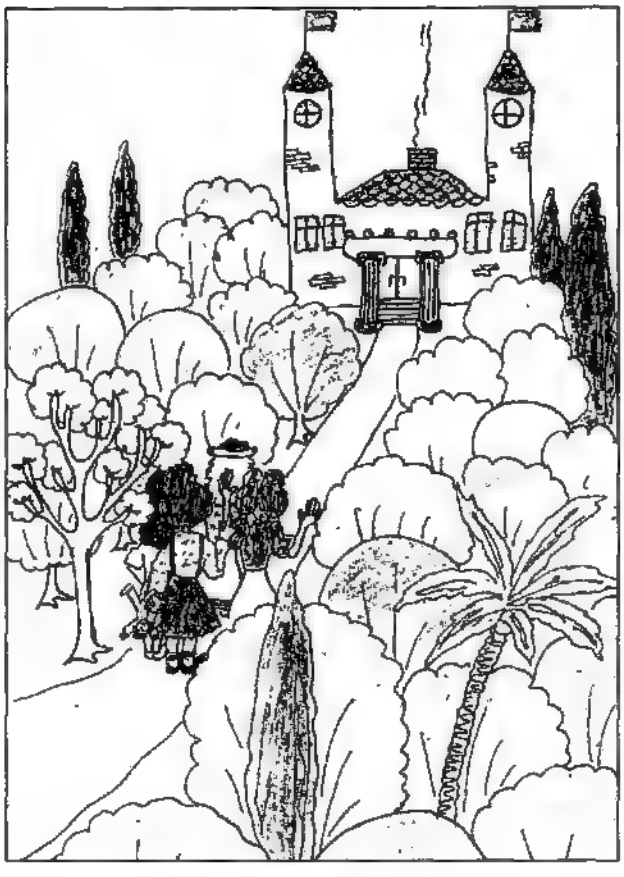

Bir varmış / Bir yokmuş
Efes'de
Tanrıça Artemis / ve kızları varmış
Üç kız ve Tırtan / Gitmişler bir ormana
Odun toplamaya
Orman da çok büyükmüş

Dalmışlar bir oyuna
Zaman çabucak geçmiş.
Üç kız ve Tırtan
Demişler birden aman
Her taraf kararınca
Olur halimiz yaman

Az gitmiş uz gitmişler
Daha fazla yitmişler
Gelmişler bir tenhaya
Tabi yorgun ve yaya
Uzaktan bir ses gelmiş
Bir köpek ürüyormuş
Bir de duman görmüşler
Bir baca tütmekteymiş
Demişler ne yapalım
Köpek üreyen yöne mi
Tütün tüten yöne mi gidelim
Köpek olan yerde
O köpek bizi kapar
Tütün tüten yereyse
Gidelim apar topar
Demiş Tırtan

Varmışlar ki,
Ne ola, koskocaman bir saray
Üç kız ve Tırtan
Demişler ki yaşadık
İşte biz de masala
Bundan sonra başladık

Bu sarayın kapısı
Oldukça büyükmüş
Çalmışlar kapıyı
Ama kimse gelmemiş
Ne de aksi bir gece

Tütüp durmakda baca
Evde kimsecik yokmuş
Tırtan çıkmış bacaya
Bakmak için içeriye
Ocakta börek görmüş
Böreği görür görmez
İki gözü bölermiş

Baykuş Depük

• enerji darboğazını kim çözebilir

Adı düzen kuulduğunda, bu düzene uymayanlara sert bakıldı.

Adı düzen yerleştiğinde, bu düzeni benimsemeyenlere saldırıldı.

Adı düzen yerine oturduğunda, herkes ayak ve göz uçlarına kadar örtülüydü.

Bir gün belediye başkanı şu karara varır:

"Meğer herkes gözüne kadar örtündü, o zaman elektrikleri keselim. Zaten gözüne kadar örtünen insanların görmeye ne ihtiyaçları var. Biz de böylece enerji darboğazını basitçe atlatmış oluruz."

• bademcik ameliyatı

Uzun dönemden beri bademcik ameliyatı Türkiye'de burundan yapılmaktaymış. Niçin mi?

Çünkü insanlar ağzını açmaya çok korkuyorlarmış da ondan.

• bir aksilik olmasın ha!

Hazretleri kızmış ve açmış ağzını yummuş gözünü.

"Yarından itibaren işçiler daha fazla çalışacaklar."

Herkes susmuş dinliyor.

"Öbür günde ücretler yarıya inecek."

Yine herkes susmakta.

"Eğer bunlar olmazsa üç gün sonra herkes asılacak."

Bir tek kişi soruyor.

"Yeteri kadar sehpa ve sandalye hazır mıdır? Bir aksilik olmasın ha?"

• tasarrufun T'si

Cenazeyi defnetmek için yüksek görevliler, hatta onun en hasımları en ön kortejde yürüyordu. Korteji seyreden zimbili kara kara düşünceler içinde bir şeylerin hesabını yapıyordu. Karısı tombul, be adam şu törene bak, şu muhteşem merasime bak diye zimbiliyi ikaz eder. Karısına dayanamayan zimbili, bre kadın, "bunlar tasarrufun T'sini dahi bilmiyorlar, ben bu masrafa hükümetin hepsini gömerdim."

• özelleştirme kervanı

Ülkede tüm devlet mallarını satılığa çıkarmışlar. Demir, kömür, çelik, sümer vs.

Zimbili merak ederek valiliğe gidip sorar.

Acaba hükümete kaç para istiyorlar?

Görevliler kızarır bozarırlar.

Hükümez özelleştirilip, satılmaz.

Zimbili merakını gideremez, Öylede Tüsiyat müsiyat neyin hesabını yapıyor?

• bu bir masaldır

Ankara Gençlik Parkı'nda iki dost yazar bir çay sofrasında buluşurlar. Aralarında şu konuşma geçer:

- Yeni bir kitap yazdım.
- Ne üzerine?
- Bir delikanlı bir kızı tanımaya çalışıyor.
- Ha, bu bir öyku.
- Birbirlerine aşık oluyorlar.
- Ha, bu bir aşk masalı.
- Ankara da ev enip, ev ve iş buluyorlar.
- Haa, o zaman bu bir masaldır!...

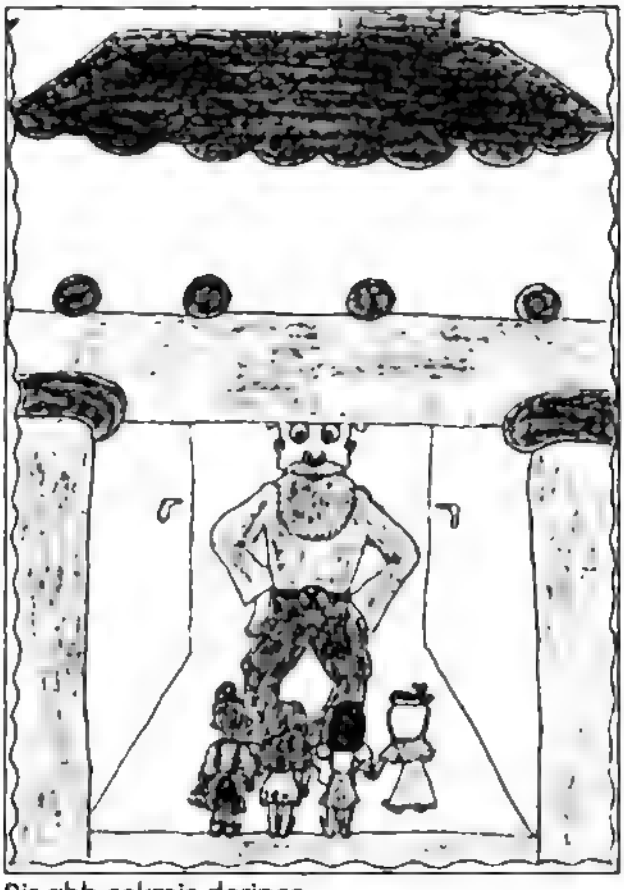

Bir ahh çekmiş derince
Karnı da gurruk demiş
Sonra kapı açılmış
Kızlar içeri dalmış
Ne görse zavallı kızlar dersiniz
Koskocaman bir dev

Açıp büyük ağzını
Demiş ki Dev
"Çocuklar hoş geldiniz"
Üç kız bir de Tırtan
Önce pek çok korkmuşlar
Sonra kurtulmak için
Yalan söylemeye başlamışlar
Tırtan almış sözünü
Dört açarak gözünü
"Özür dileriz dev amca / Biz gidelim buradan
Sense yat rahatınca"
"Olmaz" demiş koca dev
"Sizindir bu büyük ev / Çıkarın ayakları
Yemeden dayakları
Ben bu evin sahibi / Misafir aldım sizi"

Oglama Hikayeler

"Nexweşiyên biçûk yên mezin diwelidînin"

Çirok: Yilmaz Güney • Werger ji Tirkî: Gabar Çiyan

Yilmaz die nivîsên xwe yên ramyarî de (cîlda III.) wesan dibêje: "Em naxwazin bibin zarokên welatekî ku ji her çal aliyên xwe ve hatiye dagirkirin. Em dixwazin bibin zarokên Kurdistaneke serbixwe, demokratîk û yekhev. Li ser xaka xwe, bi zimanê xwe, li ser evînî û azadiyê stiranan bêjin."

Mesaja Yilmaz, ji aliyê ramyarî ve zelal e. Ji awira çand û zimanê Kurdî ve jî, balkêş e.

Çand û tore, jiyana gelan bi xwe nin. Ziman jî, navgîna serek ya ragihandiniyê ye. Bêyî wê, guhestin nabe. Bibe jî, jiyan, bêt'am, bêwate û tevlûhev dibe.

Zarok, di malê de pêşî fêrî zimanekî dibe. Zimanê ku di nava malê de bi giranî tê axiftin, jê re dibêjin; zimanê dê. Gava mindal hinekî din mezin dibe, tê dighe-eje ku ji bilî zimanê wî, zimanên din jî henin. Zimanê ewil, ji zarokê re zimanê bengehîn e. Bi wî zimanî perwerde dibe; çand, tore, dîrok û hwd. ku bi wî zimanî hatine nivîsîn an jî gotin, distîne. Mêjiyê wî, li ser nêrîna wî zimanî li cîhanê, ava dibe.

Ji ber vê yekê ye ku Yilmaz bala me dikşîne ser zimanê dê û di nava qiseyên Xwe de dibêje; "Li ser xaka xwe, bi zimanê xwe..."

Ji bo ku Yilmaz di rehetî û xweşiyê de razê, em dikarin bêhtir kar bikin; dîtinên Wî yên li ser çand, tore, ziman û ramyarî wergerînin Kurdî. Çîrokên Wî bixine rêza çîrokên Kurdî û bidine zarok û ciwanên Kurd. Bi kirinên wesan em dikarin Wî bi tevahî bînine nav Kurdan û welatê Wî Kurdistanê. Berhemên Wî bikine malê Kurdan. Eşkereye ku karakî wesan ne hesan e. Lê destpêk giring e.

Nuha em dibînin ku Kurd ji doh bêhtir bêhtir qala Wî dikin. Li ser berhemên Wî disekinin, werdigerînin. Ev kêfxweşiyê dide mirov. Ji xwe em jî li ser vê bingehê derketine rê. Em dê hewl dibin ku di her hejmarê de, ji berhemên Wî hindek tişt wergerînine ser zimanê Kurdî. Gava ev karê me, weke xizmeteke biçûk bête pejirandin, em ê dilxweş bibin.

Lavikê biçûk gotê:

"Ez naçime doktor."

"Ji ber çi tişfî tu naçî?" gotê, bavê wî.

"Ez ji derziyan ditirsim" bersivand, lawê wî.

Dayika wî lê vegerand:

"Gava tu ji derziya bitirsî, ji nexweşiyê jî rizgar nabî..."

Lawik dubare kir:

"Na, ez naçime nik doktor."

Bavê wî berê xwe da lawê xwe û axifî:

"Delalê ber dilê bavê xwe, ez dixwazim tu guh bidî peyvên min. Tu nexweşî. Ji bo ku tu ji nexweşiya xwe rizgar bibî, divê herî xwe nîşanî doktorekî bikî, ku zanîbe ka çi nexweşiya te heye. Dê wê demê rêyekê nîşanî me bike, dermanan bide me."

Lawik ji ser ya xwe nehat xwarê û berdewam kir:

"Na! Derman tal e. Ez dermana bikar nahênim"

"Nexwe, mîna segekî bimre" gotê, dayika wî.

Bav li qiseya xwe berdewam kir:

"Gelek kes henin, mezin bûne û zilam in. Ew jî mîna te, newêrin herine nik doktor. Bi xwe dizanin ku nexweşin, lê ji wê ditirsin ku doktor navê nexweşiya wan, ji wan re eşkere bike. Ji wê natirsin, ku dê herdem bi nexweşiyê re bijîn. Lê di rastiyê de tiştê em jê bitirsin, ne doktor, ne êşa derziyan, talbûna dermanan e û ne jî navê nexweşiyan e. Divîbû ew, ji nexweşiyan bitirsin. Gava em bi wan nexweşiyan nizanîbin, dê ew ê me bixwin û bihilînin. Lê gava em pê zanîbin, em ê wan bixwin û bihilînin.

Lawiik lê vegerand:

"Na, ez nikarim nexweşiyan bixwim û bihilînim."

Bavê wî kenîya:

"Min dixwest bêjim ku, em dikarin zora nexweşiyan bibin."

Gotê: "Na!", lawik. "Ez der-

manan bikar nahênim. Derziyan jî naxwazim, Naxwazim zora nexweşiyan bibim."

Bavê lawik destê xwe bira ser eniya wî û jê re got:

"Laşê te gelekî germ e."

Wî jî lê vegerand:

"Na, ez dermanan naxwim"

"Nexwe kul û keseran bixwe!" gotê de, dayika wî, bi hêrs.

"Li bavê xwe guhdar bike" gotê de, û li qiseyên xwe berdewam kir bavê wî: "Divê tu ne serhişk bê. Serhişkî xerab e. Gava em neçine doktor, dê nexweşiya te mezintir bibe û tê bimrî. Nuha nexweşiya te, li te giran nebûye. Her tiştê ku mezin dibe, di serî de biçûk e. Paşê mezin dibe, weke mîsal: çemên biçûk rûbaran, rûbar jî behrên mezin çêdikin... Zarok jî mezin dibin, dibine zilam. Nexweşiyên biçûk dikevine ser hev û yên xedartir diwelidînin. Derewên biçûk rê li derewên mezin vedikin. Gava li ser xeletiyên biçûk neyê sekinandin, mezintir dibin."

"Na!" gotê lawik. "Ez naçima nik doktor, ez alûcan dixwazim."

"Baş e" gotê, bavê wî. "Gava tu werî û xwe nîşanî doktorekî bikî, em ê ji te re bikirin."

"Na!" got, lawik. "Ne diçime doktor û ne jî alûcan dixwazim."

Bavê wî lê vegerand:

"Eşa derman û derziyan demî nin, kin û kurt in. Gava em sînga xwe nedine ber êşên wesan biçûk, em nikarin xwe ji êşên mezintir rizgar bikin. Pêwîste em mêr bin, netirsin... Kesê ji derziyan bitirse, rê ji nexweşiyan re vedike. Gava em tirsa derziyan bişkînin, wê gavê em ê zora nexweşiyan jî bibin. Kurkê minî delal, ma tu siheta xwe dixwazî, an nexweşiyê?"

"Ez ji aliyê alûcan im, alûcan dixwazim." gotê, lawik.

Dayika wî hêrs bû û berê xwe wî, çavê xwe girt û devê xwe vekir:

"Hemû sucê te ye. Te zêde rû dayê de. Ji bedêla ku tu evqasî pêre qise bikî, em ê bi herdû çeplê wi bigrin û wîn dibine devera pêwîst. Digrî jî, bila bigrî!"

Lawik dest pê kir û giriya û di berde jî qise dikir:

"Na! Ez naxwazim herime nik doktor."

"Negrî", gotê bavê wî. "Li min guhdarî bik! Tu biçûk e. Ez û dayika te mezin in. Gava em bixwazin, em dikarin te bi zorê jî bibin. Lê tiştê ku ji bo qenciya te ye, em naxwazin bi zorê, bi te bidin kirinê. Karê bi zorê nexweş e, ma ne wesan e? Daxwaziya min ew e; ku tu ji me bawer bikê û bi dilê xwe bi mer e werê cem doktor.

"Na", gotê lawik. "En naxwazim herime nik doktor."

Bavê wî nema xwe girt û keniya.

"Çima dikenî?", gotê, kurê wî.

Bavê wî gote:

"Hinek kes henin ev jî mîna te nin. Çawa ku tu ji doktor ditirsî, ew jî ji şoreşê ditirsin... Di bin zilm û hovîtî û hejartiyê de dinalin. Tiştê ku dê wan rizgar bike şoreş, e, lê ji şoreşê bazdidin, ditirsin. Ez bi wan dikenim."

"Şoreş!", "Şoreş çi tişte?" gotê, lawikê biçûk.

Bavê wî hinekî fikirî û li axawtina xwve berdewan kir:

"Gava ez, bi te bidim bawerkirin ku çûna doktor ji bo te baş e û tu bi min re werî nik doktorekî, ev tişt ji awira te ve şoreşek e."

Lawik heya jê hat li girîn û qîrîniya xwe berdewam kir:

"Na! ez şoreşê naxwazim, ez alûcan dixwazim..."

* Ev çîrok, ji pirtûka Yılmaz Güney, "Oğluma Hikayeler" r: 24-29 hatiye wergerandin.

HALE DEWA MA

Heqie MERGARIJÎ

Tı qeyi ju raede honde qesu mıra perskena? Ala ronise, nune ho buye, çae ho bısıme. Tı honde raera ama, tene raoreşie. Sıme sukune gırsude nisenê ro. Tı sukunê gırsure yena. Dına ke vanê, sıma dia. Tı yena mara qesu perskena.

Mıra memede seyweşi vanê. Nu name mınu raşti nio. Heno ke na qesekerdena mı ke kewte qezeta, esker mêro na quliku ma serro merizno. Ho virra meke, name mı f.m.nio. Yaa, qedae lingune to!...

Wes be! Haq, domani ki, torni ki day ve ma. Leyire mircıku cıtur ke halênede nêvındene, iye ma ki perayi ra şi. Gosmede, nê xevera ma dinura esta, nê ki kes yênu diare ma. U laze qemeri hao çondi sero kourao. Tae vanê weso, tae vanê amo kıstene. Çıturio, çuao, kes mara nêvano. Uyo bini ki, ita nêjidie made zerede bi. Gegane şiênê diar. Name ho tamaso; işkışeher vanê, nıka uza hepısdero. A hale ma ki tıya eve çımune ho vênena!

Nero bıra, werde mıno niajnia tode çı mendo ke? A darera gına warro. Ez darera gıno warro. Werte mın u niajnia to; jê werte dı mordemune ke, ie jüi çıme huo rast, ie bini çıme huo cep biu kor. Maki henime. Endi cencia ma şia. Khalia. Ma cencia hode juvinde qewğa nêkerda ke, nıka bıkerime.

Tı jürkena! Wazena ke, mın u kokıma mı pêverde. Mı kei vato ke "Ez hore cenika de newuye fetelinu!" Fetelinu ki tore çı? Çause kirê mına? Kam çı zoneno, sımaê nıkayi çı sıl çarçkenê!

Dewede çı qal-qırr bıvo? Navera, bovera boni rijiê. Pêro xan-xıravie. Dewede isu nêmendo ke, qal-qırrê bıvo. Tae remê, şiê anqara u estemol. Tae kourae, hepısderê. Naê ke mordemê ho alaman'derê, i ki remê şiê alaman. Ju ma kokımi bıne na qulikuderime. Iye ma ki roza mawa jedie şia, senıke menda. Naê ke bıruraê, rew rew yênê, sonê. Gegane esker yeno, kuno na wertu. U çağ amaên u şiaena ho kenê kemi. Qey cıre çever ranêkerime? Cıre çever ki keme ra, ca ki dame cı, uwe ki, nu ki dame cı. Gegane hermeti ki teyiyênê. I ke ameyi na çe, jê çenekunê ozovunê. Kes keşide çewtnianêdano. Vanê, bırra ki heniê. Juo ke uzme ho nêvejino, ei hora fine ra düri.

Iyê eskere tırku cuamerdie nia ke! Iye ma unca ki rınd erzenê ra ho ver. Radonude, qezetude, televizonude condi serio, hokumat vano ke "Ma kokê dinu ame!" Nıka raşti, koke ma kırmancu perünê nianê ke ma şime, bıxeleşime. Juê mao ke destra kare yeno, dı hire qesu muso, fame ho reseno qesu, hukmat inu dano ve kıstene. Na hal u hekate nianêni ki maê ke peyde manême, mare benê derdi, benê qul u reşi, benê kergane, ma wenê, qedenenê. Dına xerepıta...

Teê.. condı reyi eskeri basxin da ve maro, na cıl-corê ma, qav u qacağê ma kerdi têwertera. Ge vanê, "Ceku vezê!", ge vanê vazê, eyi vazê! Ma zoneme, sıma nun danê gerullau!" Niade! Thoe resme de jüê ma na desurau? Eskeri nê ma de kıtave verdu, nê ki resme. Thoe ke çeunê ma de di, vêsnenê, cerkenê, ya ki teibenê. Heşirêna ke vanê, nawa. Qe heni ki niyo. Haq, ma kırmancura nêheredio, ma kırmanci hewunderime, jüvinira heredanime.

Ole ke xof nêkeme! Lêl ke kewt de, nêtoreme şime çe cirane. Sondane mijde vêseme, nêtoreme ke şıme na verê çeveri. Kutiki ke loway, endi hewn nêkuno cımunê ma.

Bıra, dewa ma, dewa vırêna cıko? Hao condi serio letê hêgaune jêdi biê ve boji. Kam mendo ke cıte bıramo? Hukmati, gomeyi haê condi serio kerdê tholi. Mazra ki par kerde thole. Vanê, na dewunê hete ma danê we, kenê xırave.

Tı nêvana ke ma kata şerime? Ma ita cımê ho kerdê ra, wazeme ke ita bımirime. Honde ke eskeri, ma zorê cekura itara surgın nêkerdime, maneme. Bılbıl cıko, bılbıl pêguretu, berdu, kerdu ve qefeso zernên, unca ki bılbıli vato ke, "Ax welate mı, ax welate mı!"

Tae ki qesune rındo, xeverune rındo wazena tı. Heni nio? Esmer (emser) sere sera de rınde biê. Haqirê sıkır vo, ma nêweşiê nêdiê. Alêfe mal u gaunê ma deira bi. Di hire miê maê, dı hire mangê maê. Niade, haqi ke da, dı miura ki dano. Miunê mara dı teneyi dileti zayi. A çeneka mawa ke hopede mêrdekerdo, a ki kewte ra, dileti ardi. Haq çi dano, xêr bıdo!

Ho virra meke, eke şia, hore run, thoraq, hemgen teibere!

Devrimci sanatçılarımıza saygılı olalım!

Merhabalar sevgili Güney Vakfı Destek Derneği çalışanları!

Vakfınızın 11 Eylül 1994 tarihinde Tübingen'de düzenlemiş olduğu Yılmaz Güney'i 10. ölümyılında anma gecesine katıldım. Gece süreci içerisinde ortaya çıkan olumlu veya olumsuz bazı şeylerden ziyade ben bu yazımla böyle bir gecede beni rahatsız eden bir konuya değinmek istiyorum. Evet mektubuma devrimci sanatçılarımıza saygılı olalım diye başladım. Acaba biz her zorluğa göğüs geren, baskı ve zulümlerden yılmayan sanatçılarımıza bir dinleyici olarak saygımız ne kadar? Tübingen'deki gecede (diğer gecelerde de aynı) benim vardığım karar maalesef bir hiç.

Tübingen'deki geceyi orta sıralarda izledim, daha doğrusu izlemeye, dinlemeye çalıştım. Program başlar başlamaz sıralarda konuşmalar, sohbetler de başladı. Gecede Yılmaz Güney'le ilgili bir yazı okunurken, önümüzdeki arkadaşlar yüksek sesle izin anılarını birbirlerine anlatmaya başladılar. Belirli bir zaman sonra ikaz etmek zorunda kaldım. Aradan biraz zaman geçti yine program (Grup Munzur) esnasında bu sefer yandakiler birbirlerinin saç modelini tartışmaya başladıla. İkazdan sonra belli bir süre sustularsa da sonradan başka bir konu bulup rahatsız edici bir şekilde sohbetleri bitmedi. Sonradan kendi sanatçılarımıza saygısızlığa arka sıramdaki grupta kendi aralarındaki siyasi tartışmayla katıldılar.

Pes doğrusu. Yani düşünün destek amacıyla bir geceye katılıyorsunuz ama program esnasında (siyasi bir yazı okunurken, sanatçılar konuşurken) dinleyiciler (daha doğrusu dinlemeyiciler) sohbetlere dalmışlar. Gereksiz yere kalkıp, oturmaları, dolaşmaları da hatırlatmadan da edemiyeceğim. Kendine demokratım, devrimciyim diyen bütün arkadaşları bu konu üzerinde düşünmeye çağırıyorum. Ya sanatçı arkadaşlara saygılı olalım gelecekte olacak toplantı ve gecelerde büyük bir özveri ile canlı katılalım, ya da illede sohbet ediyorsak evimizde oturalım.

Çalışmalarınızda başarılar dileğiyle devrimci Bolşevik selamlar.

D. Ateş
13.09.94 / Pforzheim

◆ ◆ ◆

Dostça bir eleştiri

Sevgili Güney emekçileri!

Y.Güney'in devrimci sanatına saygı duyduğum için düzenlemiş olduğunuz anma gecelerine Tübingen'den katıldım. Yaşamboyu kendini devrimci mücadeleye adadığı ve sanatını bu yolda sürdürdüğü için böyle bir sanatçıyı anmaktan fazla şeyler beklediğimden dolayı ve daha fazlasına layık olduğu için geceye eleştirisel açıdan bakmak istiyorum.

Böyle bir gece düzenleneceği aylar önceden belli olduğu halde ve arama imkanı belkide daha olanaklı olduğunu gözönüne alırsak salonun seçimi hiç iyi değildi. Salon yeri ilk görünüşte içaçıcı değildi. Sahne ve insanların aynı boyda olması görüntüyü engelliyor, insanlar girip çıkarken rahatsız olunuyordu. Program sanatçı açısından zengin idi, ama gece boyunca Yılmaz Güney üzerine çok az duruldu. Sanatı, eserleri ve mücadelesinin tanıtılması bağlamında bence zayıf kalındı. Dia salonda kurulduğu halde gösterimi olmadı. (herhalde salonun düzensizliğinden olacak) En azından kitapların, yayınların sergilendiği salonda Yılmaz Güney'i anlatan, eserlerini, mücadelesini tanıtıcı bir sergi olmak zorundaydı. (Vakfın standı dışında) mücadelesini tanıtıcı bir sergi diyorum çünkü hala çokları onu iyi bir sinema sanatçısı olarak tanıyor. Ve hatta Yılmaz Güney karşı demicileri en tehlikeli oportünizmin kalesi görüp sosyal hainler (siyasal yazılar I sayfa 98 ve 128) olarak nitelendirdiği halde ve bunları Türkiye devrimine zararlı, Türkiye devriminin önünde bir engel olarak gördüğü halde bunlar bile Yılmaz Güney'e sahip çıkmaya kalkışıyorlar. Bunlar böyle gecelerde ve her yerde teşhir edilmek zorundalar. (Gece boyunca bu konuya değinildi, bu yetersiz de olsa olumluydu.)

Burada ilk eleştirimi Güney Vakfı Başkanı Fatoş Güney'e getirmek istiyorum. Konuşmasında bence kimseleri incitmeme tavrı vardı. Fatoş Güney konuşmasının bir yerinde Güney'i sevenleri tanımlarken, "O'nu artist olduğu için sevenler; Kürt olduğu için sevenler; devrimci komünist olduğu için sevenler" vs. diye ayırdı ve kendisi ise "ben onu bir kelimeyle tanımlamak istiyorum; Hümanist Yılmaz Güney" (Hümanist=İnsancıl) Oysa ben Fatoş Güney'in Yılmaz Güney'i tanımlamadığı cümleden devrimci, militan bir tanımlama (ona sahip çıkar görünen karşı devrimcilere karşı çizgi çeken bir tanım) bekliyordum.

Geceye (Kızılırmak, Munzur, Ferhat Tunç gibi) devrimci sanatçılar katılmasına rağmen yine konuşmalarında türkülerinde Yılmaz Güney'e ağırlık vermediler ve gruplar sahneye çıkarken bazı topluluklar kendi görüşü doğrultusunda örgütü lehine slogan attılar. Ben böylesi gecelerde slogan atılmasına karşı değilim ama durum öyle bir noktaya geldi ki sanki

hangi örgütün sesi daha fazla çıkıyor diye bir ortam yaratıldı. Oysa bu sloganı atanlardan Yılmaz Güney lehine de slogan beklerdim.

Ve gecedeki en büyük eksiklik ise Yılmaz Güney'in enternasyonalist bir sanatçı olduğunu düşünürsek gecenin programının enternasyonalist olmadığıdır. Programın uluslararası dayanışma açısından Enternasyonal ağırıkta olmasını dilerdim. Kısacası Yılmaz Güney'in büyük bir posteri ve birkaç konuşma olmasa sanatçılar geçidi gibi bir gece de Yılmaz Güney'i anma gecesi olduğunu ihtimal etmek biraz zordu kanaatindeyim.

Yazıma başlarken geceye eleştirisel açıdan bakmak istiyorum dedim. Sizlerden bu eleştirime dostça bakmanızı temenni ediyorum. Yazımda yalnızca eleştirilecek yanları öne çıkarttım. Biliyorum ki Yılmaz Güney başta olmak üzere devrimci sanatçılara sahip çıkan bir Güney Vakfı Destek Derneği var, sevindirici olan da budur. Yine sevindirici olan binlerce kilometrece uzaktan Güney'i anmak için gelen ona destek veren Grup Kızılırmak, Ali Ekber Eren, Ferhat Tunç vs. gibi sanatçılar, Özgürlük Savaşçıları gibi korolar var salonları dolduran binlerce seveni var ve takdir edilmesi gerekir ki mücadeleden bıkmayan bir Fatoş Güney var.

Yazımı burada bitirirken bir noktaya daha dikkat çekmek istiyorum. Bir geceye yalnız bir izleyici olarak gitmek, dinlemek ve sonunda eleştirmek kolay bir şey. Ben bunun farkında olarak kendimde dahil olmak üzere herkesi eleştirilerle, önerilerle Güney Vakfı Destek Derneği'ne aktif olarak desteğe çağırıyorum.

Güneyce selamlar

İ. Özlem
15.09.94 / Pforzheim

◆ ◆ ◆

Değerli Güney emekçileri

Faşizmin zindanlarından merhaba!

Türkiye'de sanata devrimci bir bakış açısıyla sinemaya soluk aldırıp yepyeni çığır açan devrimci, yurtsever Yılmaz Güney'in eserlerini incelemek, onu kendi eserlerinden tanımak istiyorum.

Cezaevi koşullarında bu olanağımız çok kısıtlı olduğundan eserlerini inceleyemiyoruz. Yılmaz Güney'in yayınladığınız kitaplarını gönderebilirseniz çok sevinirim.

Mücadele yaşamınızda başarılar diler, devrimci coşkuyla selamlarız.

Ahmet Gülhan
E Tipi Cezaevi / Çankırı

◆ ◆ ◆

Güney Dergisine

MGK şakşakçısı yarı resmi Hürriyet'in hayvansal içgüdüleri daha ağır basan yayın kurulu, yine Yılmaz Güney'in adını veremedi. Battı. **(12 Ağustos 1994 - Hürriyet)**

Hürriyet'in Avrupa baskısı, ikinci sayfanın tamamını, TV kanallarına ayırıyor ve sayfada sözde sanatçı gösterilen, Hürriyet'le ortak durumdaki SHOW TV kanalının şişirilmesine yönelik tanıtımlar var. Fotoğrafıyla sunulan kimseler arasında Nurdan Torun, Sinem Üretmen, Hülya Süer, Nazan Öncel, Aydın ile Emrah adlı şarkıcılar var. Bir de yalnızca göçmenler için yeni uydurulan bir köşede, ırkçı-sadist Ertuğrul Karakullukçu'nun portresi ve altında da bu sözde yazarın Simavi'nin türeme sülüklerinden biri, kendisidir.

Bir yönden de, "İyi ki Yılmaz Güney yok!" sayılmış, diyorum. Çöplükte karanfil gibi kalacaktı...

Turan Gül
Götheborg / İsveç

◆ ◆ ◆

Doğudan, Batıdan, Kuzeyden Güney'e

Yılmaz Güney'e sevgiler

Öncelikle Yılmaz Güney'i yaşatmaya çalıştığınız için sizlere çok teşekkür ediyorum. Ve yaşasın büyük devrimci sanatçı Yılmaz Güney diyorum. Derginiz gerçekten kalite ve ele aldığı konular bakımından mükemmel bir dergi.

Ancak eleştirilecek birçok yanı var.

1) 7'ci sayıdaki Çağdaş Kültürümüzün Ustaları bölümünde yazar ve edebiyatçı Yaşar Kemal'in olmaması büyük bir zaaftır.

2) Dergimizin 1 sayısının 3 ay gibi uzun bir sürede çıkarılmasıdır. Bu dergiye olan ilgiyi düşürür. En ideali her ay 1 tane çıkarmaktır. Lütfen bu süreyi kısaltalım.

Diğer taraftan birkaç tane önerimiz olacak.

- Şiir sayfası açmanız.
- Ünlü yazar, roman, edebiyatçı ve şairlerimizin geçmişini, kişiliğini, amaçlarını ve kitaplarını yayınlamanızdır.
- Okuyucu sayfaları açmanızdır.

Çalışmalarınızda başarılar diler sevgi ve saygılarımı iletirim.

Gökay Karataş
İstanbul

◆ ◆ ◆

Yılmaz Güney Destek Derneği'ne

Ben, canım kadar sevdiğim rahmetli Yılmaz Güney ağabeye çok değer veren, O'nunla ilgili her yazıyı-resimi biriktiren bir hayranıyım.

Derneğinizden ricam; Yılmaz Güney ile ilgili tüm çalışmaları, onun ile ilgili kitapları vs. bana ödemeli göndermenizdir. Fatoş ve Yılmaz'a sonsuz sevgiler ve saygılar. Yılmaz Güney'e de rahmetler diler, çalışmalarınızdan dolayı sizi kutlarım.

Zekine Kayan / Hannover

◆

BAŞIN ÖNE EĞİLMESİN

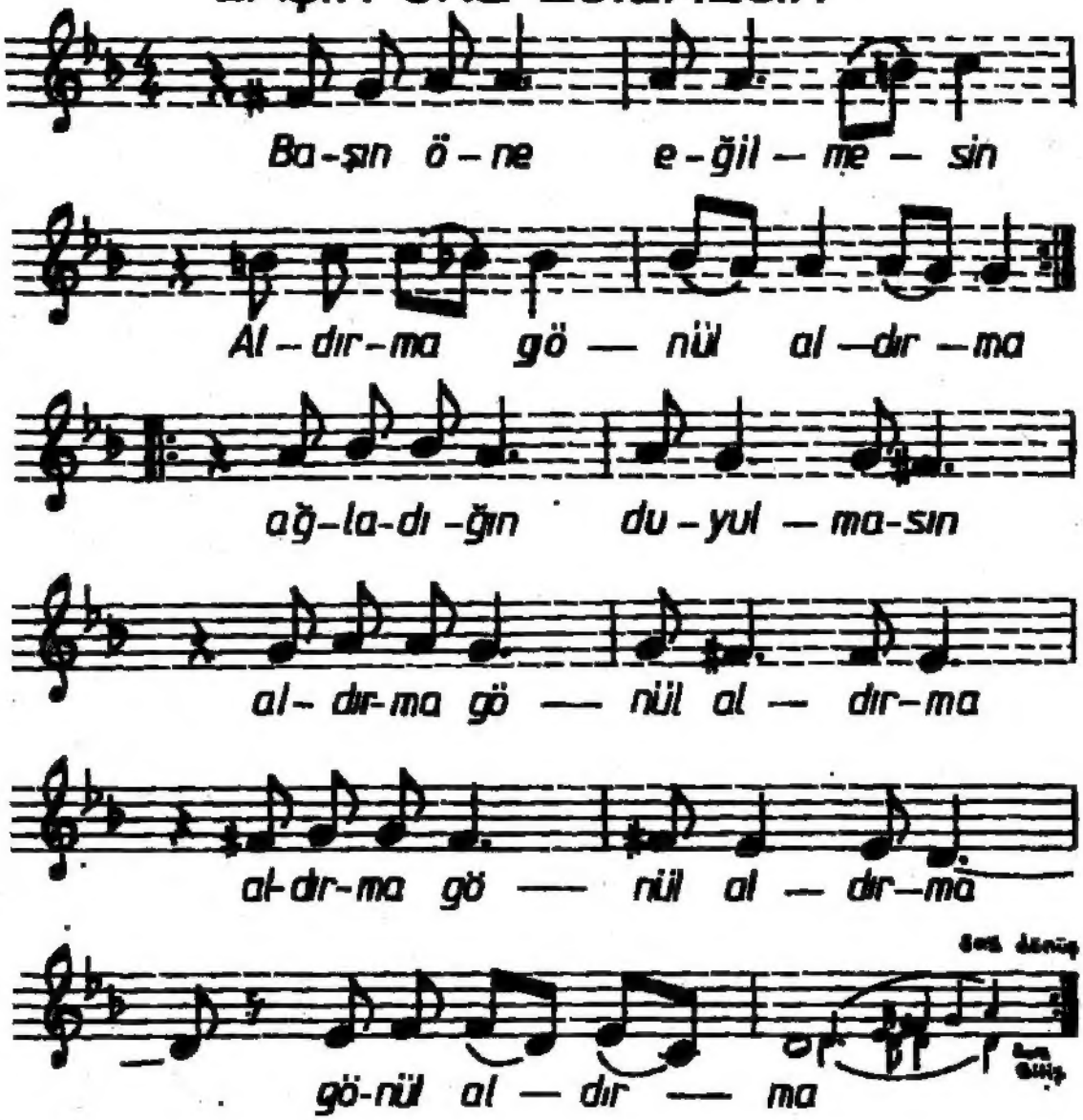

Başın öne eğilmesin
Aldırma gönül aldırma
Ağladığın duyulmasın
Aldırma gönül aldırma

Dışarda deli dalgalar
Gelir duvarları yalar
Seni bu sesler oyalar
Aldırma gönül aldırma

Görmesen bile denizi
Yukarıya çevir yüzü
Deniz gibidir gökyüzü
Aldırma gönül aldırma

Dertlerin kalkınca şaha
Bir sitem yolla Allah'a
Görecek günler var daha
Aldırma gönül aldırma

Kurşun ata ata biter
Yollar gide gide biter
Hapis yata yata biter
Aldırma gönül aldırma

TOPRAĞIN SEVGİSİ

Çiçekler, çiçekler,
kırmızı, sarı ve yeşil
Fışkırıyor toprağın bağrından,
serpiyor renklerini
dağlara, ovalara.

Yırtıyor kalbini toprağın
Güller, kızıl kızıl.
Zambaklar yeşil yeşil
ve karanfiller sarı sarı,
umut / koku dolu
renk dolu.

Saldın kökünü karanlıklara
korkmadan, usanmadan
Çektin sinene,
gün be gün
yıl be yıl,
en tatlı suyunu toprağın.

Yuva oldun kuşlara,
sincaplara
Gölge oldun
ateş oldun,
kül oldun insanlara.

Kürdistan'da nar,
Türkiye'de portakal
Elma oldun Almanya'da.

Çağlayarak akarsın,
süzülerek yürürsün
coşarsın sel olursun,
kabarınca yüreğin,
güzellik için / özgürlük için
Beslenir kucağında
kurbağalar balıklar
rengarenk.

Nazif Telek

Halden bilene

Hava soğuk / Kar-fırtına
Azıttı romatizmam
Boyun ağrılarım
sanki yaşam tanımıyor hak
Yer çekimi gibi / inadına giriyor
göz ve kulaklarıma rüzgar
Berbat bir görünüm alıyorum
yaprağı dökülmüş ağaç gibi
Gerçi o bekliyor baharı
Kökü toprakta sıcak ve nemli
Ya ben! / Laf aramızda
yazın bile titriyorum
Tad alamıyorum yemekten
dişleri dökülmüş maymun gibi
sahi farkım ne benim?
Düşünenle düşünmeyen arasında
Aklıma takılıyor
İki eşek konuşabilselerdi eğer
Her halde tadından bahsederlerdi otun
Yok hayır / o kadar da değil
hakaret sayılır
her şart altında yedi verende var
hem cinslerimden / Kışın
ana memesine sarılırlar çocuk gibi
Ana deyip geçmeyin
Göğsünde sakladığı südün
son damlasına kadar verir kadrini bilene
Açar tonbul memelerini
uçları çatlayana kadar
Uzatır halden anlayana
kimine zehir zembelek
kimine abu hayat olur
Bir toprak gibi
her yanında fışkırır hayat
aç bırakmaz evvelallah
kıymetini bileni
kışın bir kardelen / yazın bir başak
tabi işlemesini bilene
çatırdat vur sabanı
o bilir anlar halinden
ta ki sen anlayana kadar
sakın ha taşlı tarlaya çapa sallama
zırnık bile koparamazsın
emeğin boş olur / benim gibi
Hala soruyorum / ya ben bir halvar
ya da toprak verimsiz.

A. Doğu

NAZIM'A

varmadan seslendin de ne oldu
mavi gözlü şair
körlük sana
<ben buyum> dedi
geldi senle toprağa.

acıdın dizdin yüreğini kurşuna
sürdün motorları pembe
denizlere
nöbete durdun işçinin
mezarına
kominterde otararak
ölümüzün üstüne.

gördün uzak asyayı
afrikayı latin amerikayı da
ne oldu.

sosyal giysili
ve biraz da
utangaç sinsi söylemli
ektiğin yeşerdi: şoven
tanıdık seni hatalı şair
mehmetin
mehmetler
duydu seni sevdalı şair.

seni ve şiirini
duyan seven yazan
mehmetlerin
halihazırda
inkarın inkarına kılıf bulmada
gider gelir kalemleri.

işine gelmezse insanın
göremez olur burnunun dibini
Körlük sana
<ben buyum> dedi
ola ki ondandır ikiyüzlülük
sevenlerde seni
yazanlarda şiirini.

Hakkı Çimen

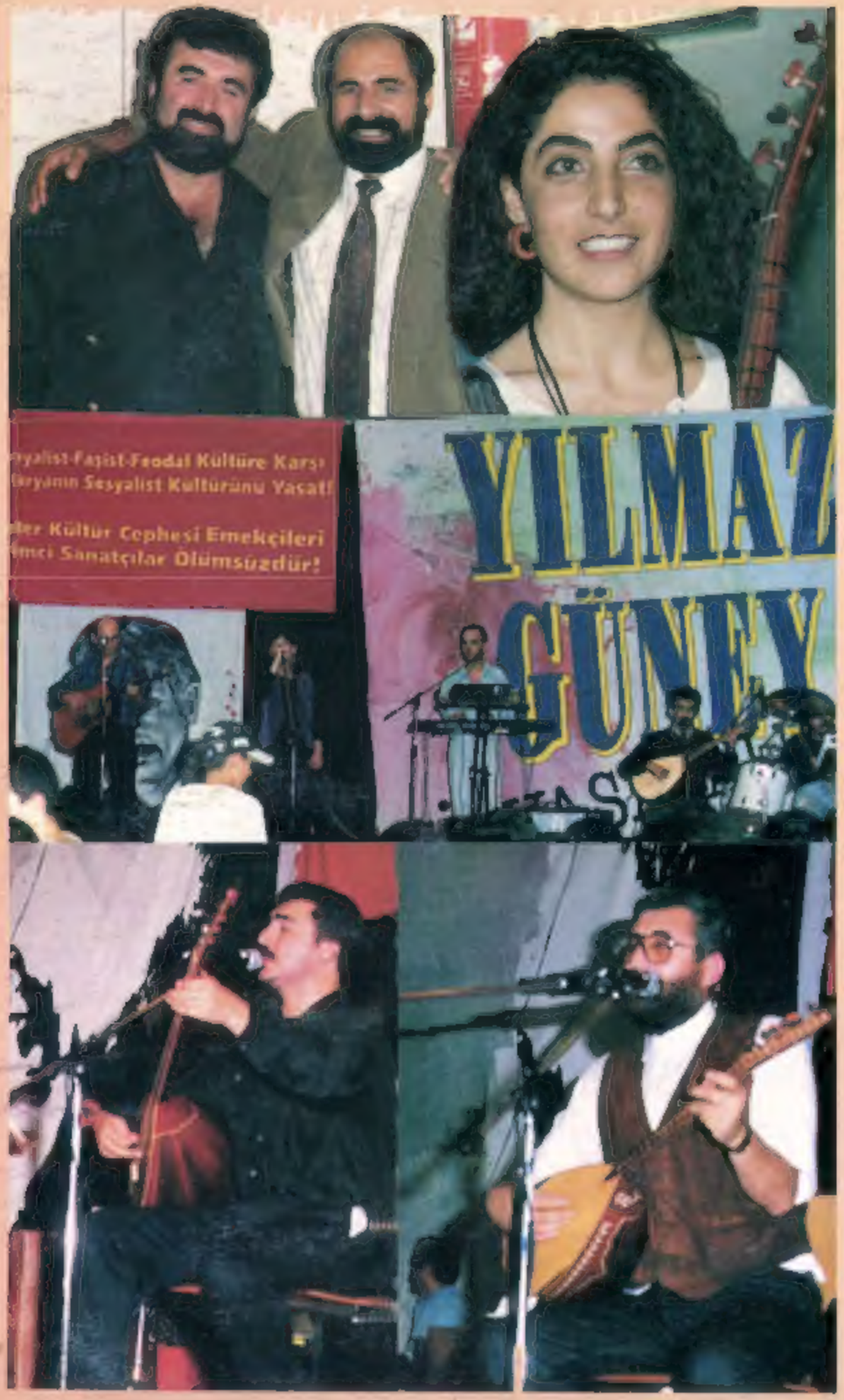

YILMAZ GÜNEY'in

10. Ölüm Yıldönümü Geceleri

YILMAZ GÜNEY

10. Ölüm Yıldönümü Geceleri

Şevan Biranina Deh Salîya Mirina Wî

Gedänkveranstaltungen zum 10. Todestag

- ★ Fatoş Güney
- ★ Yılmaz Güney (Y.Güney'in oğlu)
- ★ Şivan Perwer
- ★ İlyas Emir
- ★ Ferhat Tunç
- ★ Dursun Akçam
- ★ Ali Ekber Eren
- ★ Can Yoksul
- ★ Fuat Saka
- ★ Ayşe Şahin
- ★ Grup Kızılırmak
- ★ Nilüfer Akbal
- ★ Volkan Yağan
- ★ Şah Turna
- ★ Ozan Şahin
- ★ Grup Munzur
- ★ Derdiyoklar
- ★ Ozan Şervan
- ★ Şafak Altun
- ★ Grup Eylem

GÜNEY

Yılmaz Güney Vakfı
Destek Derneği
Solingerstr. 1/A
47166 Duisburg / Almanya
Tel.: 0203 / 54 87 23
Fax: 0203 / 54 88 23